
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

TÜRKİYE YETERLİLİK VERİ TABANININ PERFORMANS GELİŞTİRME PERSPEKTİFİ İLE ANALİZİ

Ekrem YAZICI

YÜKSEK LİSANS TEZİ
YÖNETİM BİLİŞİM SİSTEMLERİ ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
BİLİŞİM ENSTİTÜSÜ

HAZİRAN 2023

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Bilişim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Ekrem YAZICI

22/06/2023

TÜRKİYE YETERLİLİKLER VERİ TABANININ PERFORMANS GELİŞTİRME PERSPEKTİFİ İLE ANALİZİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ekrem YAZICI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

BİLİŞİM ENSTİTÜSÜ

Haziran 2023

ÖZET

Günümüzde sayısını bilemediğimiz kadar çok veri oluşmakta ve bunların yönetilebilmesi için çeşitli veri yönetimi araçları geliştirilmektedir. Bu oluşan verilerin iyi bir veri yönetimi sistemi ile yönetilemediği durumlarda elde edilen veriler de bir anlam kazanamamaktadır. Birçok sektörde olduğu gibi eğitim öğretim sistemleri de bu oluşan veri yoğunluğunu yönetebilmek adına çeşitli yaklaşımlar geliştirmektedir. Bu sistematik yaklaşımlardan bir tanesi de Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ve bu çerçevenin veri yönetim sistemi olan Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanıdır. Bu çalışmada bir veri yönetim sistemi olarak kullanılan Türkiye Yeterlilik Veri Tabanı, Performans Geliştirme perspektifi ile incelenerek Avrupa Komisyonu'nun yeterlilik çerçeveleri hakkındaki tavsiye kararında ve tavsiye kararının ekinde yer alan ölçütleri ne ölçüde karşıladığının tespiti yapılmaktadır. Ayrıca, Pershing İPT modeli (2006) kullanılarak tespit edilen performans eksikliklerini gidermeye yönelik çözüm önerileri ile bu çözüm önerilerinin uygulanabilirliğinin ortaya konabilmesi için fizibilite analizi gerçekleştirilmektedir.

Bilim Kodu	:	114610
Anahtar Kelimeler	:	Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı, İnsan Performans Teknolojisi, Sistem Geliştirme, Veri Yönetimi
Sayfa Adedi	:	104
Danışman	:	Prof. Dr. Aslıhan TÜFEKCİ

ANALYSIS OF TURKISH QUALIFICATIONS DATABASE WITH THE PERSPECTIVE OF PERFORMANCE IMPROVEMENT PERSPECTIVE

(M. Sc. Thesis)

Ekrem YAZICI

GAZİ UNIVERSITY

INSTITUTE OF INFORMATICS

June 2023

ABSTRACT

In today's world, an enormous amount of data is being generated, and various data management tools are being developed to handle them. When these generated data cannot be effectively managed by a good data management system, the collected data loses its meaning. Like many other sectors, educational systems are also developing various approaches to manage this growing data density. One of these systematic approaches is the Turkish Qualifications Framework, and its data management system is the Turkish Qualifications Database. This study examines the Turkish Qualifications Database, which is used as a data management system, from the perspective of performance improvement. The study assesses to what extent the Turkish Qualifications Database, as a tool of the Turkish Qualifications Framework, meets the criteria outlined in the European Commission's recommendation decision on qualifications frameworks and its annex. Additionally, it analyzes the feasibility of solution proposals aimed at addressing the performance gaps identified using the Pershing IPT (2006) model and provides an analysis of the practicality of these solution proposals.

Science Code	:	114610
Key Words	:	Turkish Qualifications Database, Human Performance Technology, System Development, Data Management
Page Number	:	104
Supervisor	:	Prof. Dr. Aslıhan TÜFEKCİ

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın en başında nihai haline kadar gelmesi sürecinde tüm bilgi, birikim ve tecrübeleri ile beni yönlendiren kıymetli vaktini ayıran gerekli noktalarda önemli müdahaleleri ile yol gösteren danışman hocam Prof. Dr. Aslıhan TÜFEKCİ'ye teşekkürlerimi sunuyorum.

Ayrıca bu tezin oluşması süresinde vakitlerinden çaldığım kıymetli eşim Sedef YAZICI ile çocuklarım Yiğit Emir, Beril Duru ve Erdem Mete'ye de destekleri ve anlayışları için şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET iv

ABSTRACT v

TEŞEKKÜR vi

İÇİNDEKİLER vii

ÇİZELGELERİN LİSTESİ ix

ŞEKİLLERİN LİSTESİ x

SİMGELER VE KISALTMALAR xi

1. GİRİŞ 1

2. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ ve TÜRKİYE YETERLİLİK VERİ TABANI 7

2.1. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi 7

2.1.1. Yeterlilik Kavramı 8

2.1.2. Yeterlilik Çerçevesi 9

2.1.3. Farklı Türlerde Yeterlilik Çerçeveleri 12

2.1.4. Yeterlilik Çerçevelerinin İşlevleri 15

2.1.5. Yeterlilik Çerçevesi Bileşenleri 19

2.2. Yeterlilik Veri Tabanları 32

2.2.1. Yeterlilik Veri Tabanlarının Gelişimi 34

2.2.2. Yeterlilik Veri Tabanlarını Dayanağı 36

2.2.4. Zayıf Yönleri 43

2.2.5. Avrupa'da Yeterlilik Veri Tabanları 44

2.2.6. Türkiye Yeterlilik Veri Tabanı 47

2.2.7. Mevcut İçerik 49

2.3. İlgili Araştırmalar 49
3. YÖNTEM 53
3.1. İçerik Analizi 54
3.2. Görüşmeler (Mülakatlar) 57
3.3. İnsan Performans Teknolojisi 58
3.3.1. Algı Analizi 60
3.3.2. Stratejik Yayılım 60
3.3.3. Performans Analizi 61
4. BULGULAR 63
4.1 İçerik Analizi ile Elde Edilen Bulgular 63
4.1.1 Yeterliliğin İsmi 63
4.1.2 Yeterlilik Alanı (ISCED-F) 63
4.1.3 Ülke/Alan Kodu 64
4.1.4 AYÇ Seviyesi 64
4.1.5 Öğrenme Kazanımlarına Dayalı Tanım 65
4.1.6 Belgeyi Düzenleyen Kurum Bilgileri 66
4.2 Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerde Elde Edilen Bulgular 66
4.3 Performans Geliştirme Kapsamında Bulgular 68
4.3.1 Algı Analizi 68
4.3.2 Stratejik Yayılım 69
4.3.3 Performans Analizi 69
4.3.4 Fizibilite Analizi 74
5. SONUÇ VE ÖNERİLER 77

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge **Sayfa**

Çizelge 1. Bölgesel Yeterlilik Çerçeveleri..... 12

Çizelge 2. Sektörel Çerçeveye Örnek Çerçeveler..... 15

Çizelge 3. Öğrenme Kazanımları ve Bilgi, Beceri ve Yetkinlik İlişkisi 23

Çizelge 4. Ülkelerin UYÇ Kapsam, Seviye ve Alt Bileşenleri..... 26

Çizelge 5. TYÇ Kapsamında Belirlenmiş Yeterlilik Türleri 31

Çizelge 6. Avrupa'da Yeterlilik Veri Tabanları Ortaya Çıkış Yılları 35

Çizelge 7. AYÇ Tavsiye Kararında Belirtilen İçerik Başlıkları 36

Çizelge 8. Yeterlilik Veri Tabanı Olan Ülkeler..... 44

Çizelge 9. Yeterlilik Veri Tabanı Adresleri ve Yeterlilik Sayıları 45

Çizelge 10. Yeterlilik Veri Tabanlarında Olması Gereken Alanlar..... 56

Çizelge 11. Fark Analizi Sonuçları..... 70

Çizelge 12 Kök Neden Analizi Sonucunda Tespit Edilen Sonuçlar ve Çözümler 72

Çizelge 13. Muhtemel Çözüm Önerilerinin Fizibilite Analizi..... 74

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil **Sayfa**

Şekil 1. Öğrenme Kazanımları ve Bilgi, Beceri ve Yetkinlik İlişkisi..... 25

Şekil 2. TYÇ Diyagramı 48

Şekil 3. TYVT'ye Veri Aktaran Kurumlar ve Veri Akış Süreci 50

Şekil 4. Pershing Performans İyileştirme Modeli 59

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	Avrupa Birliği
AYÇ	Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
AYÇ-UKN	AYÇ Ulusal Koordinasyon Noktaları
CEDEFOP	European Centre for the Development of Vocational Training
ELM	European Learning Model
ENIC	European Network of Information Centers
ESCO	European Skills and Competences Occupations
ETF	Avrupa Eğitim Kurumu
HBÖ	Hayat Boyu Öğrenme
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
ISCED	International Standard Classification of Education
ISPI	International Society for Performance Improvement
İPT	İnsan Performans Teknolojisi
LOQ	Learning Opportunities and Qualifications
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MYK	Mesleki Yeterlilik Kurumu
NARIC	National Academic Recognition Information Centers
OECD	(Organisation for Economic Co-operation and Development)
STK	Sivil Toplum Kuruluşu

TDK	Türk Dil Kurumu
TYÇ	Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi
TYVT	Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı
TYYÇ	Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UNOVEC	Uluslararası Teknik ve Mesleki Eğitim ve Öğretim Merkezi
UYÇ	Ulusal Yeterlilik Çerçevesi
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

1. GİRİŞ

Teknolojinin ilerlemesi tüm sektörlerde hızlı bir şekilde gerçekleşmekte ve bu hıza bağlı olarak bilgi üretiminde aynı hızla bir artış doğurmaktadır. Üretilen bu bilgiler hem bir sistematik gerektirmekte hem de bir veri yönetimini zorunlu kılmaktadır. Toffler tarafından üçüncü dalga şeklinde betimlenen merhalenin bilgi çağı, bu çağda bulunan ve yaşayan insanların da bilgi toplumu olarak adlandırılması yaygın olarak uygun görülmektedir (Özden, 2002).

İçinde bulunduğumuz bilgi çağı, bilginin üretim için temel kaynak olduğu, bilgi üretimi ve iletiminin yaygınlaştığı, bilgi üretimi ve dağıtımında çalışanların çoğunlukta olduğu, sürekli öğrenme ve bilgilenme yoluyla değişme ve gelişmenin kaçınılmaz hale geldiği yeni toplumsal ve ekonomik örgütlenme dönemini işaret etmektedir (Öğüt, 2003).

Şüphesiz bu hızlı gelişmeler eğitim öğretim dünyasında da kendini göstermiştir. Okulda öğrencilerin, kurs ve benzeri yerlerde öğrenen tüm kişilerin elde ettiği diploma ve belgeler öğrenme kazanımları ile tanımlanmıştır. Öğrenme kazanımları ile tanımlanan bu belgelerin hem birbirleri arasındaki ilişkileri belirlemek hem de uluslararası benzerleri ile karşılaştırılabilmesi için yeterlilik çerçevesi kavramı ortaya çıkmış ve kullanılmaya başlamıştır.

Ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alanlarda yaşanan değişimler, eğitim alanında da kaçınılmaz bir dönüşümü beraberinde getirmiştir. Özellikle 20. yüzyılın son çeyreğinde hızlanan bu değişimler, gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkeyi eğitim sistemlerini iyileştirmek için çeşitli yeniliklere yönlendirmiştir. Bu yenilikler, sistem düzeyinde yapılan reformları, modern kurumların oluşturulmasını, çağdaş öğretim araç ve gereçlerin teminini, öğretmenlerin mesleki bilgi ve beceri düzeylerinin yükseltilmesini ve okul yönetiminde yenilikçi uygulamaları içermektedir. Tüm bu politika ve uygulamalar, öğretme-öğrenme sürecini geliştirmek amacıyla çeşitli değişikliklere odaklanmaktadır (Karip & Köksal, 1996).

Ülkemizde de Bakanlar Kurulu kararı ile 2015 yılında yürürlüğe giren Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi (TYÇ)'ne ilişkin Yönetmelik ile ülkemizde sunulmakta olan tüm diploma sertifika, kurs bitirme belgeleri ve diğer benzer belgeler "Yeterlilik" ismi altında toplanmıştır. Bu tanıma uyan tüm yeterliliklere ilişkin bilgilerin ise Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı (TYVT) isimli internet sitesinde kayıt altına alınması öngörülmüştür.

2016 yılından bu yana yürütülen çeşitli çalışmalar ile http://portal.tyc.gov.tr adresinde bulunan internet sitesinde ülkemizde bulunan tüm yeterlilikler toplanmıştır. Bu sitede verileri yer alan yeterlilikler belirlenen ölçütlere göre değerlendirilmekte ve uygun bulunanlar ise ulusal yeterlilikler çerçevesine yerleştirilen yeterlilikler olarak ayrıca gösterilmektedir. Belirtilen internet portalinde bulunan veriler sayesinde hem öğrencilere, hem eğitimcilere hem de ulusal ve uluslararası bazda bilgiler sunulurken TYÇ'ye ilişkin operasyonel süreçler de yönetilmektedir.

Çok yönlü her ortamın eksiklikleri olabileceği gibi bu portalde de çeşitli insan ve teknik kaynaklı eksiklikler bulunabilmektedir (Aksoy, 2008). Tam da bu noktadan hareket ile bu eksikliklere sebep olan performans eksikliklerinin tespit edilerek iyileştirici önerilerde bulunmak, çok paydaşla yürütülen bu sürecin aksayan yönlerini tespit ederek daha sonrasında yürütülecek süreçlerin daha sağlıklı ve etkin yürütülebilmesi için tavsiyelerde bulunulması tez çalışması ile amaçlanmaktadır.

Ayrıca yazın içerisinde Türkçe olarak ulusal yeterlilik çerçeveleri, yeterlilik veri tabanları hakkında ve İnsan Performans Teknolojileri (İPT) konuları hakkında gerçekleştirilen araştırmaların fazla olmaması sebebiyle Türkçe yazına bahsedilen bu konular hakkında kaynak teşkil etmesi umulabilecek bir çalışma kazandırılması hedeflenmiştir. Sistem düzeyinde gerçekleştirilen değişiklikler arasında öne çıkan ve büyük kabul gören bir yapı olan Ulusal Yeterlilik Çerçevesi (UYÇ) dikkat çekmektedir. Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilen tanım, UYÇ hakkında yapılan çalışmalarda ve uluslararası düzeyde en çok benimsenen tanımdır.

> Ulusal Yeterlilik Çerçevesi, yeterliliklerin başarılan öğrenmelerin belirli seviyeleri için hazırlanmış bir dizi ölçüte göre sınıflandırılmasında kullanılan; ulusal yeterlilik sistemlerini bütünleştirmeyi ve koordine etmeyi; işgücü piyasası ve sivil toplum nazarında yeterliliklerin şeffaflığını, gelişimini, kalitesini ve yeterliliklere erişimi artırmayı hedefleyen bir araçtır (European Commission, 2017).

Bu araçların yani yeterlilik çerçevelerinin, bireyler tarafından somutlaştırılarak göz önüne gelmesini sağlayan araçlar ise yeterlilik veri tabanlarıdır. Yeterlilik veri tabanları sayesinde, yeterlilik çerçevesi kapsamında yer alan tüm yeterlilikler hakkında detaylı bilgiler sunulabilmekte ve bu yeterliliklerin birbirileri ile ve ulusal ve uluslararası emsalleri ile karşılaştırılabilmesi sağlanmaktadır.

Bu karşılaştırma sayesinde öğrenenler, eğitimciler, işçi ve işverenler; elinde herhangi bir belgeye sahip olan insanların hangi bilgi, beceri ve yetkinliklere sahip olduklarını kolayca ve uluslararası bir erişilebilirlik ile tespit edebilmektedir. Bu faydalardan yararlanabilmek amacı ile ülkemizde de ulusal yeterlilik çerçevesinin bir yansıması olan TYVT http://portal.tyc.gov.tr adresinde oluşturulmuştur. Paydaşlarına ve son kullanıcılara hizmet vermekte olan bu platformda da geliştirilmeye açık birçok platformda olduğu gibi performans eksikliklerine neden olan eksiklikler ve geliştirilmesi gereken alanlar bulunmaktadır.

Bu çalışma kapsamında yararlanılan İPT, performans teknolojisi alanının resmi mesleki birliği olan International Society for Performance Improvement (ISPI) tarafından 2005 yılında tanımlanmıştır. Bu tanıma göre, İPT'nin amacı, bireyler, küçük gruplar ve büyük örgütlerde performansın artırılması ve verimliliğin sağlanması için ilgili süreçleri sistematik bir şekilde uygulayarak performansla ilgili sorunların çözülmesi ve fırsatların değerlendirilmesiyle ilgilenmektir (Çakır, 2013).

Bu tanım ışığında, Avrupa Komisyonu kararları ile ulusal yeterlilik veri tabanlarında olması beklenen ölçütler ile TYVT'de mevcut olan durum karşılaştırılarak gözlemlenen performans farklarının tespit edilmesi ve giderilmesi için İPT modelinin uygun olduğu değerlendirilmiştir. Yapılan incelemede, özellikle Türkçe yazında; ulusal yeterlilik çerçeveleri, yeterlilik veri tabanları ve İPT hakkında araştırmaların az olduğu değerlendirilmiş, bu çalışma ile bahsi alanlarda yazına katkıda bulunmak hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, TYÇ bağlamında bir sistem geliştirme ürünü olarak kullanılan ve veri yönetim aracı olan TYVT'nin; Avrupa Birliği tavsiye kararları ve tavsiye kararı ekleri ile belirlenen kıstasları ne ölçüde karşıladığını tespit etmektir. Çalışma ile tespit edilen performans farklarının analizleri İPT Pershing (2006) modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler ile çözüm önerilerin ortaya konulması ve bu veriler doğrultusunda da performans eksikliklerinin giderilmesine yönelik bilgiler sağlanmaktadır (Pershing J. A., 2006). Belirtilen amaçlara ulaşmak için aşağıdaki araştırma sorularının cevapları aranmıştır.

S1. Ulusal yeterlilik veri tabanlarının performans göstergeleri

- Yeterlilik Veri Tabanlarının içerik değerlendirme kıstasları ne olmalıdır?
- Yeterlilik veri tabanları hangi kategorilerde veri içermelidir?

- AYÇ Tavsiye Kararı hangi alanlarda veri beklemektedir?
- İçerik analizinde belirlenen veri başlıkları doğru mu?

S2. Türkiye Yeterlilik Veri Tabanı belirlenen kıstaslara göre performans değerlendirmesi

- TYVT belirlenen kıstaslarda veri sağlıyor mu?
- TYVT, TYÇ paydaşlarının beklentileri ve AYÇ tavsiye kararında belirtilen beklentilerle karşılaştırıldığında hangi performans farkları bulunmaktadır?
- Veri tabanında tespit edilen performans farkları hangi çözümlerle giderilebilir?
- TYVT veri alanlarındaki mevcut içerik ne durumdadır?
- TYVT platformunda sağlanan veriler güncel mi, kalitesi nasıl?
- TYVT performans farklarının azaltılması için hangi çözümler uygulanmalı?

Bu amaçlara ulaşmak için AB tavsiye kararının ekinde belirlenmiş olan veri tabanı yapısında olması gereken alanlar tespit edilmiştir. Daha sonra içerik analizi yöntemi ile veri tabanının Türkiye uygulaması olan TYVT'de bu veri yapısının ve içeriklerinin olup olmadığı incelenmiştir. Ardından TYVT'nin paydaşları olan Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), Mesleki Yeterlilik Kurumu (MYK) ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK)'nun beklentileri gerçekleştirilen görüşmeler ile TYVT içerisinde eksik olan farklı alanlar olup olmadığı ortaya koyulmuş, komisyon kararındaki taleplerin karşılanmamasına bağlı olabilecek performans eksiklikleri belirlenmiştir.

Tez çalışması kapsamında İPT perspektifi ile TYVT analizi ile alınması gereken tedbirler, giderilmesi gereken eksiklikler ve geliştirilmesi gerekli alanlar ortaya konulmuş ve çözüm önerilerinin fizibilite analizi gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile TYVT'nin beklenen performansı sağlayıp sağlamadığının analizi ortaya konulmuş olmaktadır.

TYVT'de yer alan içeriğin geliştirilmesi, eksikliklerin giderilmesi TYÇ paydaşları olan MEB, YÖK ve MYK gibi kurumların yeterliliklerine de katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle tüm öğrencilere ve bireylere diploma, sertifika ve MYK belgelerinin bilgilerinin sunulduğu TYVT içeriğine yönelik geliştirmeler önerilmesinden dolayı bu üç kurum için de katkılar sağlanmaktadır. Araştırmada bu amaçlara ulaşılabilmesi için ilk etapta Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ve Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanının temel kavramlarının neler olduğunun, ortaya nasıl çıktıkları ve yasal dayanakları ile kullanılan bileşenlerinin ne olduğu detaylı olarak açıklanmıştır.

Konuya ilişkin teorik bilgilerin sunulmasından sonra araştırmanın modeli yöntem bölümünde açıklanarak nasıl bir araştırma süreci işletildiği aktarılmaktadır. Kullanılan yöntem neticesinde elde edilen veriler bulgular başlığında derlenmiştir. Bulgular bölümünde elde edilen veriler ile araştırma sorusuna yanıt olabilecekler eşleştirilip ilişkilendirildikten sonra araştırmadan elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlara bağlı öneriler son bölümde aktarılmıştır.

2. TÜRKİYE YETERLİLİKLER ÇERÇEVESİ ve TÜRKİYE YETERLİLİK VERİ TABANI

TYÇ, Türkiye'nin eğitim ve çalışma hayatına yenilikler katacak potansiyeli olan bir yapıdır. UYÇ'lerin bir örneği olan TYÇ, sadece mesleki yeterlilikleri değil MEB, MYK, YÖK ve diğer kurumlar tarafından düzenlenen ölçme ve değerlendirme sonucunda elde edilen tüm belgeleri kapsamaktadır.

TYÇ yeterlilikleri bilgi, beceri ve yetkinlikler temel alınarak öğrenme kazanımları ile tanımlar ve farklı seviyelerde sınıflandırır. Bu çerçeve, Türkiye'deki işgücü piyasasının gereksinimlerini karşılamayı hedefleyen tüm belgeleri karşılaştırılabilir hale getirmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu belgelerin benzer şekilde tanımlanması sayesinde eğitim kurumlarının müfredatlarını iş dünyasının taleplerine göre şekillendirmelerine de yardımcı olmaktadır. Ayrıca, işverenlerin nitelikli işgücü ihtiyaçlarını belirlemelerine ve bireylerin mesleklerindeki performanslarını belirli ortak ifadelerle değerlendirebilmelerine olanak tanımaktadır.

TYVT ise TYÇ için oluşan verilerin yönetilmesi amacıyla oluşturulmuş bir veri yönetimi aracıdır. Bu veri tabanı, yeterliliklerin tespit edilmesi, ortak formatlarla tanımlanması, takibi ve karşılaştırılması için önemli bir merkezi platform sağlamaktadır. Aynı zamanda, bireylerin bilgi, beceri ve yetkinliklerini belgeledikleri belgelerin iş arama süreçlerinde de daha anlaşılabilir olmasına yardımcı olmaktadır. İşverenler de doğru adayları seçmek ve işgücü planlamasını daha etkin bir şekilde yapmak için adayların sunduğu belgeler hakkında TYVT'de sunulan ek bilgilerden faydalanabilmektedir.

TYÇ ve TYVT, Türkiye'nin eğitim ve işgücü alanında yenilikler getirme potansiyeline sahiptir. Bu yapılar, nitelikli işgücü yetiştirmek, mesleki gelişimi desteklemek ve iş dünyasının taleplerine uygun niteliklere sahip bireyleri iş piyasasına kazandırmak için önemli bir adım olarak görülmektedir. Bu bölümde, TYÇ'nin ve TYVT'nin anlaşılması için ulusal yeterlilik çerçevesi ve bileşenlerinin ne olduğu, bir ulusal yeterlilik çerçevesi örneği olan TYÇ başlığı altında anlatılmaktadır.

2.1. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

Yeterlilik çerçeveleri, bir ülkede belirli mesleklerde istenen öğrenme kazanımlarını tanımlar ve bu kazanımları farklı seviyelerde sınıflandırır. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi de

Türkiye'deki mesleklerde gerekli olan bilgi, beceri ve yetkinlikleri belirlemek ve bu yeterliliklerin seviyelerini belirleme amacıyla oluşturulmuştur (Vocational Qualifications Authority, 2017).

Bu çerçeve, bireylerin eğitim ve işgücü piyasasına uyum sağlamasına yardımcı olurken, işverenlerin de nitelikli işgücü ihtiyaçlarını karşılamalarına yardımcı olur. Ayrıca, TYÇ sayesinde Türkiye'deki yeterlilikler diğer ülkelerdeki yeterliliklerle daha kolay ve anlaşılır şekilde karşılaştırılabilir hale gelmektedir. TYÇ, ulusal yeterlilik çerçeveleri örneği olarak oluşturulmuştur ve Avrupa Yeterlilik Çerçevesi gibi bölgesel yeterlilik çerçeveleriyle de uyumlu bir yapıdadır. Bu sayede Türkiye'deki yeterlilikler, ulusal ve uluslararası düzeydeki diğer yeterliliklerle karşılaştırılarak denklik ve geçerlilik sağlayabilmektedir.

TYÇ, Türkiye'nin eğitim ve çalışma hayatına yenilikler katacak potansiyelini ortaya henüz tam olarak koyabilmiş bir araç olmasa da yeterlilikleri tanımlamak, nitelikli işgücü yetiştirilmesine aracılık etmek ve meslekler arasında hareketliliği artırmak için önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Bu aracın daha iyi anlaşılabilmesi için öncelikle yeterlilik kavramının ne olduğu, bileşenlerinin ve yapısının nasıl olduğunun ortaya koyulması gerekmektedir.

Bu amaçla devam eden başlıklarda, yeterlilik kavramı, yeterlilik çerçevesi bileşenleri ve çeşitli örnekler üzerinde durulmakta ve yeterlilikler çerçevesinin işleyişi ile bileşenleri TYÇ'den örneklerle çeşitlendirilerek bilgiler verilmektedir.

2.1.1. Yeterlilik Kavramı

Ulusal yeterlilik çerçevesinin anlamını anlamak için, öncelikle "yeterlilik" teriminin ne ifade etmesi gerektiği konusunda netlik sağlamak önemlidir. TDK sözlüğünde yeterlilik; "*Yeterli olma durumu; Bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet; Görevini yerine getirme gücü, kifayet*", şeklinde üç farklı şekilde geçmektedir.

2017 yılında güncellenerek yeniden yayımlanan AYÇ tavsiye kararındaysa, "*bireyin belirli ölçütlere göre öğrenme kazanımlarını başardığına yetkili kurum karar verdiği takdirde elde edilen, değerlendirme ve doğrulama sürecinin resmi sonucu*" (European Commission, 2017) olarak yer almaktadır.

Ülkemizde, yükseköğretim seviyesinde "yeterlilik" ifadesi ile "ulusal yeterlilik" ifadesi arasında karışıklık yaşanmakta ve "yeterlilik" kelimesi ile sadece MYK Mesleki Yeterlilik

Belgelerine atıfta bulunulduğu şeklinde yanlış bir algı oluşmaktadır. Benzer biçimde, MYK Mesleki Yeterlilik Belgelerinin temelinde yer alan Ulusal Meslek Standartları ve Ulusal Yeterliliklerde bahsedilen "yeterlilik" ifadesi nedeniyle sadece MYK tarafından düzenlenen belgelerin kastedildiği bir yanılgıya düşülmektedir.

Bu durumu netleştirmek için Türkçede yetkinlik durumunu ifade eden ve Avrupa Komisyonu, CEDEFOP (European Centre for the Development of Vocational Training), OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), Dünya Bankası gibi birçok kuruluşun kaynaklarında da yer aldığı gibi, "yeterlilik" kelimesi, TYÇ bağlamında, bir ölçme değerlendirme sürecinin sonucunda sorumlu kurum tarafından düzenlenen resmi bir belgeyi ifade ettiğini vurgulamak önem kazanmaktadır.

Bu çerçevede, "yeterlilik" ifadesiyle bir anlatım yapıldığında öğrenme kazanımları belirlenmiş ve ölçme değerlendirme neticesinde sorumlu kurumlar tarafından düzenlenen tüm belgeler kast edilmektedir. Bu, diploma, sertifika, kurs bitirme belgesi, uluslararası belgeler dâhil olmak üzere bunların tamamını kapsamaktadır.

2.1.2. Yeterlilik Çerçevesi

Avrupa Komisyonu tarafından 2008 yılında yapılan Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi tavsiye kararıyla birlikte ulusal yeterlilik çerçeveleri daha da etkili ve resmi bir hal almıştır, bu da onları fenomen (Young M. , 2003) olarak görünmelerinden ayrıştırmaktadır. Tüm ülkelerde oluşturulan yasal yapıların desteğiyle ve mevcut oluşumlar arasında kendilerini göstermeleri ile yeterlilik çerçeveleri kabul gören, anlaşılan ve geçerlilik noktasında sorun yaşamayan araçlar olarak kabul edilmeye başlanmıştır.

Yeterlilik ifadesinin kapsamı göz önüne alındığında; yeterlilik çerçevesi tanımı da şu şekilde yapılabilmektedir. Öğrenme kazanımları ortak şekilde belirenmiş yeterliliklerin bir arada bulunduğu ve belirli kazanım ifadelerine dayanacak şekilde sınıflandırılmış şekilde belirleyen bir yapı şeklinde düşünülebilmektedir. Bu belgeler, diploma, sertifika, kurs bitirme belgesi, uluslararası belgeler gibi belirli şartları taşıyan ve ölçme ve değerlendirmeye tabi belgelerden oluşmaktadır.

Burada önemli olan, yeterliliklerin çerçevesinde bulunacak belgeler için belirli ölçütler olması ve çerçevede bulunan yeterliliklerin bu ölçütleri karşılıyor olmasıdır. Ülkeler, eğitim ve öğretim sistemlerinde yer alan yeterliliklerin tamamını kapsayan ve görece basit ölçütler

oluşturarak yeterlilik çerçevesi oluşturmak istediklerinde kapsamda giren tüm yeterlilikler yeterlilik çerçevesinde bulunabilmektedir. Bu şekilde bir uygulama yapıldığında, her ne kadar yeterlilik çerçevesi var olsa ve birçok yeterliliği bulundursa da, bu şekilde oluşturulan yeterlilik çerçevesi sadece mevcut yeterlilikleri göstermekle kalmakta ve ne eğitim ne de çalışma hayatında herhangi bir değiştirici dönüştürücü bir anlam kazanamamaktadır.

Ancak, yeterlilik çerçeveleri, eğitim eğilimlerine uygun olarak değişime yönelik ölçütlerle desteklendiğinde, yeterlilik çerçeveleri dönüştürücü bir güç kazanmakta ve politika yapıcılar için kullanışlı bir değişim aracı haline gelmektedir. Bu nedenle, ülkelerde oluşturulan yeterlilik çerçeveleri, sadece ortak tanımlama yapan araçlar gibi görünse de, özellikle çerçevede bulunulması için gerekli olacak çerçeveye yeterlilik yerleştirme ölçütleriyle bu durum değiştirilebilmektedir.

Çerçeveleri daha iyi anlayabilmek için çeşitli tanımlarının yer aldığı doküman ve raporda yeterlilik çerçevesinin nasıl ifade edildiği aşağıda verilmektedir.

UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) tarafından yapılan tanım şu şekildedir. *"Öğrencilerin, eğitim sağlayıcılarının ve işverenlerin yeterliliklerin geniş denkliği hakkında bilgi edinmelerini sağlayan Akredite yeterliliklerin yerleştirildiği yapıdır."* (UNESCO International Bureau of Education, 1984)

OECD, yeterlilik çerçevesi tanımını şu şekilde yapılmaktadır.

> Yeterliliklerin başarılan öğrenmelerin farklı seviyeleri için hazırlanmış bir dizi ölçüte göre geliştirilmesi ve sınıflandırılması için bir araçtır. Bu bir dizi ölçüt, yeterliliklerin tanımlayıcılarında açıkça görülebilir veya seviye tanımlayıcıları şeklinde daha kapalı hale getirilmiş olabilir.
>
> Çerçevelerin kapsamı, tüm öğrenme kazanımlarını ve yollarını içerecek şekilde olabileceği gibi ilköğretim, yetişkin eğitimi ve öğretimi veya mesleki eğitim gibi belirli bir sektörle sınırlandırılmış da olabilir. Bazı UYÇ'lerin daha sıkı (kuralcı) yapıları vardır, bazılarının yasal bir dayanağı varken bazıları ise sosyal paydaşlar arasındaki mutabakatı temsil etmektedir. Ancak, tüm UYÇ'ler yeterliliklerin kalitesini, erişilebilirliğini, bağlantılarını ve işgücü piyasası ve toplum tarafından ülke içerisinde veya uluslararası boyutta tanınırlığını artırmak için bir temel oluşturmaktadır (OECD, 2004).

Aşağıda ise Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) yeterlilik çerçevesi tanımı bulunmaktadır. *"Bir dizi hiyerarşik seviyeden birine, belirli kalite standartlarını karşılayan nitelikleri yerleştirmek için bir sistemdir."* (Rosas, 2006)

CEDEFOP'un alan uzmanları için hazırladığı Terminoloji Sözlüğünde yeterlilik çerçevesi şu şekilde ifade edilmiştir. *"Belirlenen öğrenme kazanımları için geçerli olan bir dizi kritere (örneğin tanımlayıcıları kullanarak) göre yeterliliklerin (örneğin ulusal veya sektörel düzeyde) geliştirilmesi ve sınıflandırılması için bir araçtır."* (CEDEFOP, 2008).

UNESCO UNOVEC (Uluslararası Teknik ve Mesleki Eğitim ve Öğretim Merkezi) ise yeterlilik çerçevesi tanımını şu şekilde yapmaktadır. *"Düzenleyici otoriteler tarafından akredite edilen mesleki yeterliliklerin tanınabileceği seviyelerin belirlenmesine yönelik bir yapıdır."* (Maclean & Wilson, 2009).

Yukarıda verilen bütün tanımları da değerlendirerek birinci versiyonu 2008'de duyurulan ve ardından Avrupa Komisyonunca 2017 yılında güncellenen AYÇ tavsiye kararında yeterlilik çerçevesi tanımı aşağıdaki şekilde yapılmıştır.

> Yeterliliklerin başarılan öğrenmelerin belirlenmiş seviyelerine yönelik düzenlenmiş bir dizi ölçüte göre sınıflandırılması için kullanılan, ulusal yeterlilik alt sistemlerini bütünleştirme ve koordine etmeyi, işgücü piyasası ile sivil toplum nazarında yeterliliklerin şeffaflığını ve kalitesini, yeterliliklere erişimi ve yeterlilikler arası ilerlemeyi artırmayı hedefleyen araç anlamına gelmektedir (European Commission, 2017).

Yukarıda gösterilen tanımlara baktığımızda yeterlilik çerçevesi ifadesinin; yeterliliklerin kalitesini güvence altına aldığını, yeterliliğe sahip olan adayların bilgi, beceri ve yetkinliklerin ne olduğunun gösterilebildiği, daha çok örgün eğitim yeterlilikleri ön plana çıksa da farklı öğrenme yöntemleri ile edinilen belgelerinde bulunabildiği aracı ifade ettiği görülmektedir. Uygulamada bu araçlar tüm işlevlerinin hepsini yerine getiremese de, öğrenme kazanımları ile belgeleri tanımlama, bu belgeleri seviyelere göre sınıflandırma ve seviyelere göre sınıflandırılan bu belgeleri birbirleri ile karşılaştırma işlevlerini yerine getirmektedir.

2.1.3. Farklı Türlerde Yeterlilik Çerçeveleri

Yeterlilik çerçeveleri, farklı türlerde ve farklı alanlarda çeşitlilik göstermektedir. Bölgesel, ulusal ve sektörel yeterlilik çerçeveleri gibi çeşitli kapsamlarda ve seviyelerde yeterliliklerin bulunduğu çerçeveler oluşturulabilmektedir.

Bölgesel Yeterlilik Çerçeveleri

Belirlenmiş bir alana ait yeterliliklerin bir araya getirildiği ve birbirleri ile karşılaştırılabildiği yeterlilik çerçeveleri Bölgesel Yeterlilik Çerçeveleridir. Bu şekilde düşünüldüğünde bir coğrafi alan üzerinde yer alan yeterlilikleri bir araya getiren Bölgesel Yeterlilik Çerçevesinin alanlarının özellikle ekonomik hareketlilik bulunan alanların oluşturduğu değerlendirilebilmektedir (ETF, CEDEFOP, ILO, 2017). Çalışanların hareketliliği, yeterlilik çerçevelerinin ortaya çıkmasındaki unsurlardan biridir ve özellikle bölgesel yeterlilik çerçevelerinin oluşumunda da önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

Bölgesel yeterlilik çerçeveleri, işçi hareketliliği ile ilgili oldukça önemli bir konudur. Bu çerçeveler, belirli bir bölgedeki işverenlerin, iş arayanların yeterliliklerini anlamalarına ve değerlendirmelerine olanak tanımaktadır. Bu da işçilerin farklı ülkelerde çalışma fırsatlarına sahip olmalarını kolaylaştırmaktadır (Ramos & Schleicher, 2017).

Ekonomik etkileşim ve hareketlilik gösteren bölgelerdeki ülkeler arasında çalışan hareketliliği ortaya çıkar ve bu hareketlilik sayesinde ülkede istihdam edilecek iş gücünün yetkinliklerinin belirlenmesi için yeterlilik çerçeveleri önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Dünya genelinde şu anda yedi farklı bölgesel yeterlilik çerçevesi geliştirilmiştir. Bu çerçevelere dâhil olan üye ülkeler Çizelge 1'de gösterilmiştir.

Çizelge 1. Bölgesel Yeterlilik Çerçeveleri (CEDEFOP, 2019)

BÖLGESEL ÇERÇEVE ADI	ÜYE ÜLKELER	TARAF ÜYELER
Karayip Toplulukları Yeterlilik Çerçevesi (CQF)	Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Barbados, Belize, Dominika, Grenada, Guyana, Haiti, Jamaika, Montserrat, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Surinam ve Trinidad ve Tobago.	Anguilla Bermuda, İngiliz Virgin Adaları, Cayman Adaları ve Turks ve Caicos Adaları.
Güneydoğu Asya Milletler Birliği Yeterlilik Referans Çerçevesi (AQRF)	Brunei, Kamboçya, Endonezya, Laos, Malezya, Myanmar, Filipinler, Singapur, Tayland ve Vietnam.	-

BÖLGESEL ÇERÇEVE ADI	ÜYE ÜLKELER	TARAF ÜYELER
Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu Yeterlilik Sistemleri	Benin, Burkina Faso, Cape Verde, Fildişi Sahili, Gana, Gine, Gine-Bissau, Liberya, Mali, Nijer, Nijerya, Senegal, Sierra Leone, Gambiya ve Togo	-
Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (EQF)	Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Hırvatistan, Kıbrıs, Çekya, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Almanya, Yunanistan, Macaristan, İrlanda, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Malta, Hollanda, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, İspanya, İsveç ve Birleşik Krallık.	Arnavutluk, Bosna Hersek, İzlanda, Kosova, Lihtenştayn, Karadağ, Kuzey Makedonya, Norveç, Sırbistan, İsviçre ve Türkiye
Pasifik Yeterlilikler Çerçevesi (PQF)	Cook Adaları, Fiji, Kiribati, Marshall Adaları, Mikronezya, Nauru, Niue, Palau, Papua Yeni Gine, Samoa, Solomon Adaları, Tokelau, Tonga, Tuvalu ve Vanuatu	-
Güney Afrika Kalkınma Topluluğu Yeterlilikler Çerçevesi (SADCQF)	Angola, Botsvana, Komor Adaları, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Eswatini (eski adıyla Svaziland), Lesoto, Madagaskar, Malavi, Mauritius, Mozambik, Namibya, Seyşel Adaları, Güney Afrika, Tanzanya, Zambiya ve Zimbabve.	-
Uluslararası Yeterlilikler Çerçevesi (TQF)	Antigua ve Barbuda, Bahamalar, Barbados, Belize, Botsvana, Brunei, Kıbrıs, Dominika, Eswatini (eski adıyla Svaziland), Fiji, El bombası, Guyana, Jamaika, Kiribati, Lesoto, Maldivler, Malta, Mauritius, Namibya, Papua Yeni Gine, Saint Kitts ve Nevis, Saint Lucia, Saint Vincent ve Grenadinler, Samoa, Seyşel Adaları, Sierra Leone, Solomon Adaları, Gambiya, Tonga, Trinidad ve Tobago, Tuvalu ve Vanuatu.	-

Ulusal Yeterlilik Çerçeveleri

Ulusal yeterlilik çerçeveleri, belirli seviyelerde tanımlanmış ve ulusal olarak akredite edilmiş yeterlilikleri içeren araçlardır. Bu çerçeveler, yeterlilikler arasındaki ilişkileri gösterir ve bireylerin bir seviyeden diğerine nasıl ilerleyebileceğini ortaya koymaktadır. Yeterliliklerin temel yapısı benzer olsa da, ulusal yeterlilik çerçeveleri belirli bir ülke içinde düzenlenen ve yasal düzenlemelerle kapsamları belirlenen çerçevelerdir. Bu açıdan bakıldığında, ulusal yeterlilik çerçeveleri bir ülkenin eğitim ve öğretim sistemlerini bütünleşik bir sistemde bir araya getirme amacını taşır (European Commission, 2008).

Ulusal yeterlilik çerçeveleri, farklı sektörlerdeki mesleklerin gerektirdiği yeterlilikleri tanımlar ve bu yeterliliklerin düzeylerini belirler. Bu çerçeveler, yeterliliklerin hangi

seviyede olduğunu ve birbirleriyle nasıl ilişkilendiğini açık bir şekilde gösterir. Bireylerin eğitim ve kariyer süreçlerini planlarken, ulusal yeterlilik çerçevelerine dayanarak hangi yeterliliklere ihtiyaç duyduklarını ve hangi seviyelere ulaşmaları gerektiğini belirleyebilirler (UNESCO, 2015).

Ulusal yeterlilik çerçeveleri, bir ülkenin eğitim sisteminde ve işgücü piyasasında standardizasyonu sağlamak amacıyla kullanılır. Bu çerçeveler, farklı mesleklerdeki yeterlilikleri birleştirerek bireylerin farklı sektörlere geçiş yapmalarını kolaylaştırır. Aynı zamanda, ulusal yeterlilik çerçeveleri, eğitim kurumları ve eğitim programları arasında tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik sağlar. Böylece, bireylerin aldıkları eğitimin ve kazandıkları yeterliliklerin ulusal standartlara uygun olduğu ve işgücü piyasasında kabul göreceği garanti altına alınır (CEDEFOP, 2017).

Ulusal yeterlilik çerçeveleri, eğitim politikalarının oluşturulmasında ve meslek standartlarının belirlenmesinde de önemli bir rol oynar. Bu çerçeveler, mesleklerin gerektirdiği yeterlilikleri doğru bir şekilde tanımlayarak, eğitim programlarının bu gereksinimleri karşılamasını sağlar. Ayrıca, mesleklerdeki değişimlere ve gelişmelere hızla adapte olabilmek için ulusal yeterlilik çerçeveleri düzenli olarak gözden geçirilir ve güncellenir (OECD, 2017).

Ulusal yeterlilik çerçeveleri bir ülkenin eğitim ve öğretim sistemini bütünleştirici bir yapıya sahiptir. Bu çerçeveler, mesleklerdeki yeterlilikleri tanımlar, düzenler ve standartlaştırırken, bireylerin eğitim ve kariyer süreçlerini destekler. Aynı zamanda, ulusal yeterlilik çerçeveleri, işgücü piyasasında standardizasyonu sağlar ve ulusal düzeyde tutarlılık ve karşılaştırılabilirlik sunmaktadır (Singh & Duvekot, 2013).

Sektörel Yeterlilik Çerçeveleri

Sektörel yeterlilik çerçeveleri, belirli bir meslek grubu, iş alanı, yeterlilik grubu veya yeterlilik seviyesi/seviyeleri için özel olarak oluşturulan yeterlilik çerçeveleridir. Bu çerçeveler, belirli sektörlerde çalışanların gereksinim duyduğu yeterlilikleri tanımlamak ve sınıflandırmak amacıyla kullanılmaktadır.

Belirli ve sınırlı bir alana özgü düzenlenen çerçeveler, sektörel yeterlilik çerçeveleri olarak bilinir. Türkiye'de, yükseköğretim için oluşturulan Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ), sektörel çerçeve örneklerinden biridir. TYYÇ'ye http://tyyc.yok.gov.tr/

adresinden erişilebilmektedir. Dünya genelindeki sektörel çerçeve örnekleri ise Çizelge 2'de yer almaktadır.

Çizelge 2. Sektörel Çerçeveye Örnek Çerçeveler *(ETF, CEDEFOP, ILO, 2017)*

İlgili Kuruluş	**Sektörel Çerçeve Adı**
Avrupa Pazarlama Konfederasyonu	Avrupa Pazarlama Konfederasyonu Yeterlilik ve Belgelendirme Çerçevesi (EMCQ)
Avrupa Güvenlik ve Savunma Koleji	Askerlik Mesleği için Sektörel Yeterlilikler Çerçevesi
Avrupa Üniversiteleri İnsani Yardım Alanında Profesyonelleşme (EUPRHA)	İnsani Eylem Yeterlilikler Çerçevesi (HAQF)
Avrupa Finansal Belgelendirme Organizasyonu (EFICERT)	Avrupa Finansal Belgelendirme Sektörel Yeterlilikler Çerçevesi
Avrupa Hemşireler Federasyonu	Avrupa Hemşireler Federasyonu (EFN) Yeterlilik Çerçevesi
Avrupa Sahil Güvenlik Fonksiyonları Forumu / Avrupa Sahil Güvenlik Fonksiyonları Eğitim Ağı	Sahil Güvenlik Fonksiyonları için Sektörel Yeterlilikler Çerçevesi, CGF SQF

2.1.4. Yeterlilik Çerçevelerinin İşlevleri

Yeterlilik çerçevelerinin tanımlarına baktığımızda, bu çerçevelerin yeterliliklerin kalitesini güvence altına almak amacıyla kullanılan araçlar olduğunu görebiliriz. Bu çerçeveler, özellikle örgün eğitim seviyelerinde elde edilen öğrenme kazanımlarının belirginleştirdiği seviyelere, hem örgün hem yaygın eğitim yoluyla ve hatta serbest öğrenme yoluyla elde edilen belgelerin öğrenme kazanımları ile tanımlanır ve sınıflandırılır. Bu sayede, bir kişinin sahip olduğu yeterliliklerin hangi seviyede olduğunu belirlemek ve bu yeterlilikleri diğerleriyle karşılaştırmak mümkün olmaktadır (OECD, 2005).

Yeterlilik çerçeveleri, işlevsel açıdan geniş bir yelpazede görevler üstlenir. Bunlar arasında yeterlilikleri belirleme, tanımlama, sınıflandırma, seviyelendirme ve karşılaştırma gibi önemli fonksiyonları yerine getirirler. Örneğin, bir yeterlilik çerçevesi sayesinde, bir meslek ya da sektörde gereken belirli bir yeterliliğin hangi seviyede olduğu tespit edilebilir ve bu bilgi, eğitim programlarının ve değerlendirme süreçlerinin planlanmasında kullanılabilir. Aynı zamanda, farklı yeterliliklerin birbirleriyle karşılaştırılması da mümkün olur. Bu,

ulusal düzeyde veya uluslararası arenada yeterliliklerin tanınmasını ve transferini kolaylaştırmaktadır (Castel-Branco, 2021).

Yeterlilik çerçevelerinin önemi, işgücü piyasasında, eğitim sisteminde ve toplumda farklı alanlarda kendini gösterir. İşverenler, yeterlilik çerçevelerini kullanarak, işe alım süreçlerinde adayların sahip olduğu yeterlilikleri daha objektif bir şekilde değerlendirebilirler. Bireyler, kendi yeterliliklerini belirleyerek kariyer planlamalarını yapabilir ve gelişim hedefleri belirleyebilirler. Eğitim kurumları ise müfredatlarını ve öğretim programlarını yeterlilik çerçeveleriyle uyumlu hale getirerek, öğrencilerin iş dünyasında gereken yeterlilikleri edinmelerini sağlarlar.

Yeterlilik çerçeveleri, yeterliliklerin tespit edilmesi, tanımlanması, sınıflandırılması ve değerlendirilmesi konularında önemli bir rol oynar. İşgücü piyasasının ve eğitim sistemlerinin ihtiyaçlarını karşılamak, yeterliliklerin standardizasyonunu sağlamak ve bireylerin kariyerlerini planlamalarını desteklemek amacıyla bu çerçeveler önemli bir araç olarak kullanılır.

Yeterliliklerin Tespit Edilmesi

Eğitim ve öğretim sistemlerinde verilen belgelere rağmen, farkında olunmayan yeterliliklerin varlığı söz konusu olabilir. Ulusal yeterlilik çerçevesine dahil olan yeterliliklerin belirlenebilmesi için ise yeterliliklerin tespiti, ulusal yeterlilik çerçevesinin temel fonksiyonlarından biri olarak kabul edilebilir (CEDEFOP, 2010).

Örgün ve yaygın eğitim sistemlerinde düzenlenen yeterlilikler genellikle hem eğitim hayatı hem de çalışma hayatı aktörlerince tanınmakta ve bilinmektedir. Ancak hizmet içi eğitimler sonucunda verilen belgeler, özellikle yaygın ve serbest öğrenme ile düzenlenen belgeler, uluslararası düzenlenen belgeler veya işin yapımı için zorunlu olan ancak daha küçük kapsamlı yeterlilikler, daha geniş kapsamlı yeterlilikler arasında gözden kaçabilmektedir. Bu nedenle, sistemin içinde yer alan ve ulusal yeterlilik çerçevesine dâhil olan yeterliliklerin tespit edilmesi önemlidir. Bu sayede, kapsamdaki yeterlilikler gözden kaçırılmaz ve tüm yeterliliklerin değerlendirilmesi mümkün hale gelmektedir.

Yeterliliğin Kazanımlarının Belirlenmesi

Ulusal yeterlilik çerçevesi kapsamına giren tüm yeterliliklerin belirlenmesi, tanımlarının yapılması ve eksik tanımları olanların özellikle öğrenme kazanımlarıyla tanımlanması

önemlidir. Öğrenme kazanımları, ulusal yeterlilik çerçevesi için en temel kavramdır ve çerçevenin temel fonksiyonları olan tanımlama, sınıflandırma, seviyelendirme ve karşılaştırma gibi işlevlerin neredeyse tamamı öğrenme kazanımları aracılığıyla gerçekleştirilir. Bu nedenle, ulusal yeterlilik çerçevesinin amacına uygun şekilde işlevlerini yerine getirebilmesi için öğrenme kazanımlarının doğru şekilde tanımlanması büyük önem taşır.

Öğrenme kazanımları, yeterlilik çerçevesi içindeki yeterliliklerin incelenmesi ve tanımlanması sürecinde temel bir rol oynar. Bu etkileşim sayesinde, yeterlilik çerçevesinde yer alan yeterliliklerin öğrenme kazanımlarıyla birlikte değerlendirilmesi ve tanımlanması mümkün olur. Bu sürecin sonucunda, yeterliliklere ait bilgiler ve özellikle öğrenme kazanımlarını içeren dokümanlar oluşturulmaktadır. Bu dokümanlar genellikle ortak bir standartta yeterlilik tanımlama formları olarak adlandırılır. Bu konuyla ilgili daha detaylı bilgiler bileşenler bölümünde açıklanmaktadır.

Tuck'a göre öğrenme kazanımlarının belirlenmesinin bir zorunluluk olmadığı kendi çalışmasında dile getirilmektedir (Tuck, 2007). Ancak yeni bakış açılarının gelişmesi ile bir yeterlilik çerçevesinde yeterliliklerin kazanımlarının yani bilgi, beceri ve yetkinliklerin neler olduğunun bulunmadığı bir durumda yeterlilik çerçevesinin bir farklılık oluşturmasının, yenilikler gerçekleştirmesinin ve yeterlilikler arasında karşılaştırma yapılmasına aracı olabilmeleri çok mümkün görünmemektedir.

Yeterlilik Seviyesinin Belirlenmesi

Yeterlilik seviyesinin belirlenmesi, ulusal yeterlilik çerçevesi içinde öğrenme kazanımlarının tanımlandığı ve diğer bilgilerin de belirtildiği yeterlilik tanımlama formları hazırlanarak sağlanmaktadır. Bu süreçte, yeterlilikler, kazanımlarına göre önceden belirlenmiş olan belirli seviyelere yerleştirilmektedirler (Tuck & Wynne, 2014).

Yeterlilik seviyesinin belirlenmesi, yeterliliklerin karşılaştırılabilir hale gelmesi için temel bir yapı taşı oluşturmaktadır. Yeterliliklerin belirli seviyeler içinde yapılandırılması ve birbirleri arasında bir hiyerarşi oluşturulması, ulusal yeterlilik çerçevelerinin karşılaştırma işlevi için gerekli zemini oluşturmaktadır.

Yeterliliklerin Sınıflandırılması

Yeterliliklerin tanımlanmasından sonra, yeterlilikle ilgili bilgiler belirlenen ölçütlere göre daha net hale gelir. Bu yeterlilikler, öğrenme kazanımlarıyla birlikte diğer bilgilerle birlikte değerlendirilir. Değerlendirme sonucunda, yeterlilikler kredi değerlerine, kazanımlara, mesleki veya akademik yönelimlere ve benzer özelliklere sahip olup olmamalarına göre belirli gruplar altında sınıflandırılmaktadır.

Bu sınıflandırmada ortaya çıkan neticede çoğunlukla örgün eğitimde düzenlenen diplomalar ön plana çıkmaktadır. Ancak bu belgelerin yanında tespit edilen başka belge isimleri de dikkat çekmektedir. Türkiye'deki uygulamadan örnek vermek gerekirse ustalık, kalfalık belgeleri, mesleki yeterlilik belgeleri veya kurs bitirme belgeleri de bu kapsamda yerini almaktadır. Belirlenen bu gruplar yeterlilik türü olarak adlandırılarak özellikle örgün eğitim dışındaki belgelerinde farkındalığı artırılmaktadır.

Yeterliliklerin bu şekilde gruplandırılması ve sınıflandırılması, asgari ortak kazanımlar ve diğer bilgilere dayanılarak yapılmaktadır. Bu sayede, bir yeterliliğin hangi grupta olduğunu öğrenen birey veya işveren, ilgili yeterliliğin kazanımlarının neler olduğunu anlayabilmektedir. Bu sınıflandırma işlemi, bir yeterlilik hakkında genel bir bilgi edinmeyi sağlamaktadır.

Yeterliliklerin Karşılaştırılması

Gerekli unsurların oluşturulması sonucunda yeterliliklerin tanımlanması, sınıflandırılması ve seviyelendirilmesi tamamlanmaktadır. Bu sayede ulusal ve uluslararası düzeydeki diğer ülkelerde sunulan yeterliliklerle karşılaştırılabilir bir formatta yayımlanmaktadır. Bu aşamadan sonra belirlenen ölçütlere göre filtreleme yapmak mümkün olup, yeterlilikler arasındaki farklılıkların ve ortak noktaların tespiti kolaylaşır ve kullanıcılar için kullanım kolaylığı sağlanır (Hilary & Steve, 2004).

Yeterliliklerin Çerçeveye Yerleştirilmesi

Yeterliliklerin ulusal yeterlilik çerçevesine yerleştirilmesi süreci, diğer tüm iş ve işlemlerin gerçekleştirilebilmesi için kritik bir aşamayı oluşturur. Bu süreç, yeterlilik çerçevelerinin sunduğu fonksiyonların etkin bir şekilde yerine getirilip getirilmediğini belirlemek amacıyla kullanılacak olan ölçütlerin belirlenmesini içerir. Yeterlilikler, bu ölçütleri taşıdıkları tespit

edildikten sonra yetkili kurumlar veya kurullar tarafından onaylanarak ulusal yeterlilik çerçevesine yerleştirilir.

Ölçütlerin açık ve ayırt edici bir şekilde belirlenmesi, yeterlilik çerçevelerinin değişimi destekleyen, dönüşümü öncülük eden veya aracılık eden araçlar olarak kullanılma potansiyelini artırır. Yeterliliklerin bu ölçütlere uygunluğu, kalite ve uyumluluk sağlama açısından önemlidir. Belirlenen ölçütler, yeterliliklerin niteliklerini ve kapsamını belirlemekte ve bu sayede yeterlilik çerçevelerinin güvenilirliğini ve etkinliğini artırmaktadır (European Commission, 2018).

Yeterliliklerin ulusal yeterlilik çerçevesine yerleştirilmesi süreci, çok sayıda paydaşın katılımını gerektirebilir. Yetkili kurumlar, uzmanlar, meslek birlikleri ve diğer ilgili paydaşlar, yeterliliklerin değerlendirme ve sınıflandırma sürecine katkıda bulunurlar. Bu süreç, objektiflik, şeffaflık ve kalite standartlarının sağlanması için titizlikle yürütülmelidir.

Sonuç olarak, yeterliliklerin ulusal yeterlilik çerçevesine yerleştirilmesi süreci, yeterlilik çerçevelerinin işlevlerini yerine getirebilmesi için hayati bir adımdır. Bu süreç, belirlenen ölçütlerin kullanılmasıyla yeterliliklerin sınıflandırılmasını sağlar ve ulusal düzeydeki standartlarla uyumlu bir şekilde yayımlanmalarını temin eder. Böylece yeterlilikler, diğer ülkelerde sunulan yeterliliklerle karşılaştırılabilir hale gelir ve tüm bireyler için erişilebilir ve kullanımı kolay bir kaynak olmaktadır (UNESCO, 2017).

2.1.5. Yeterlilik Çerçevesi Bileşenleri

UYÇ'ler, eğitim öğretim sistemlerine etki eden ve düzenleyici bir rol oynayabilen araçlar sunmaktadır. Bu araçlar, ulusal sistemlerin içinde programların oluşturulmasından ölçme değerlendirme süreçlerine kadar tüm aşamaların belirlenen ölçütlere göre gerçekleştirildiğini belirlemektedir.

Mevcut durumun ortaya konulmasıyla, yani yeterliliklerin tespit edilmesiyle, belirli ölçütlerle bu mevcut durumun daha iyileştirilmesi için adımlar da oluşturulmaktadır. Eğitim öğretim sistemi gibi toplumun hemen hemen tamamını etkileyen bir alanda değişim kararları almak zorlu ve kapsamlı bir süreç olsa da, bazı ulusal yeterlilik çerçeveleri bu dönüşüm için öncü olarak kullanılabilir. Bu dönüşümü gerçekleştirirken, belirli bileşenler kullanılmaktadır. Bu bileşenler, ulusal yeterlilik çerçevelerinin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır.

Ulusal yeterlilik çerçevelerinin bileşenleri, eğitim öğretim sistemlerinin güçlendirilmesine ve iyileştirilmesine yönelik temel unsurları oluşturmaktadır. Bu bileşenler, öğrenme kazanımları, seviyeler ve seviye tanımlayıcıları, yeterlilik türleri ve yeterlilik tür belirleyicileri ve yeterlilik veri tabanlarından oluşmaktadır. Ulusal yeterlilik çerçevelerinin yapısı ve bileşenleri, sistemlerin etkinliğini ve kalitesini artırmada önemli bir rol oynamaktadır. Bu bileşenlerin titizlikle oluşturulması ve kullanılması, eğitim öğretim sistemlerinin gelecekteki yönlendirmelerinde ve dönüşümlerinde önemli bir rehberlik sağlamaktadır.

Öğrenme Kazanımları

"Öğrenme Kazanımları" yaklaşımı, ulusal yeterlilik çerçevelerinin ana başlangıcı ve en önemli bileşenlerinden biridir. Öğrenme kazanımları yaklaşımı, yaygın bir şekilde benimsenmiş ve eğitim öğretim sektöründe tanınmış hale gelmiştir. Günümüzde öğrenenler, çalışanlar ve işverenler gibi tüm aktörler, öğrenme kazanımlarına büyük bir ilgi göstermektedirler.

Bu kazanımlar, bireylerin bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirerek mesleki ve kişisel gelişimlerini desteklemeyi amaçlar. Ulusal yeterlilik çerçevelerinin oluşturulmasında ve uygulanmasında öğrenme kazanımları büyük önem taşır, çünkü yeterliliklerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve sınıflandırılmasında temel bir referans noktası olarak kullanılırlar.

Öğrenme hedeflerine ulaşma ve anlama becerilerini ifade eden öğrenme kazanımları, eğitim ve öğretimin kalitesini artırmak ve uygunluğunu sağlamak amacıyla hem Avrupa'da hem de dünya genelinde giderek daha büyük bir öneme sahiptir. Öğrenme faaliyetlerinin sonunda elde edilen bu kazanımlar, bireylerin edindikleri bilgi ve becerileri pratikte kullanabilme yeteneklerini yansıtmaktadır. Bu kazanımlar, eğitim programlarının etkili bir şekilde tasarlanmasına rehberlik etmekte ve öğrencilerin ilerlemesini değerlendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Aynı zamanda, işverenlerin ve toplumun genel taleplerine uygun niteliklere sahip bireyleri yetiştirmek için de vazgeçilmez bir araçtır (Cedefop, 2017).

Öğrenme kazanımı ifadeleri, bireylere program ve yeterlilikler aracılığıyla kazandırılmak istenen bilgi, beceri ve yetkinlikleri netleştirmeyi amaçlar. Bu süreçte, öğrencilerin, ebeveynlerin, öğretmenlerin, işçilerin ve değerlendiricilerin, iş hayatına katılımı kolaylaştırmak için bu kazanımlar doğrultusunda yol almalarına yardımcı olur. Öğrenme kazanımları, beceri ve bilgilerin somut bir şekilde ifade edilmesini sağlar ve öğrenenlerin

ilerlemesini izlemek, öğretim programlarını yönlendirmek ve işverenlerin nitelikli çalışanları seçmelerine yardımcı olmak için önemli bir referans noktasıdır. Bu sayede, bireylerin istihdam edilebilirlikleri artar ve iş hayatında başarı elde etmeleri kolaylaşır (Matsuzuka, 2020).

Avrupa ülkelerinin politikalarını içeren belgelerde 2003 yılında ifade edilmesine rağmen, öğrenme kazanımlarını kullanan ulusal bağlamdaki oluşumlara ilişkin bilgiler Finlandiya ve İngiltere gibi ülkelerin kaynaklarında 1980'lere ve 1990'lara kadar uzanmaktadır (Young & Allais, 2011). Bugün, birçok Avrupa ülkesi, bir eğitim öğretim programı veya herhangi bir öğrenme faaliyeti neticesinde başarılı adayların bilmesi, yapabilmesi ve anlaması gereken ifadeleri "öğrenme kazanımları" şeklinde isimlendirmektedir.

İngiltere'deki mesleki eğitimde, kazanımlara dayanan yaklaşımla ortaya çıkan öğrenme kazanımlarının bir ulusal yeterlilik çerçevesinde kullanılması fikri, belgelerin eğitim programlarından bağımsız olarak ifade edilmesi gerektiği düşüncesinden kaynaklanmıştır (British Council, 2021).

"Öğrenme kazanımları" yaklaşımı, öğrenmenin gerçekleştiği süre ve sürecin düzenlendiği kurumdan ziyade, bu süreçte edinilen veya edinilmesi gereken bilgi, beceri ve yetkinliğe odaklanmaktadır. Bu yaklaşım, oldukça yeni bir yaklaşım olarak görülse de birçok ülkede ve sektörde çeşitli amaçlarla uygulanmaktadır. Öğrenme kazanımları, öğrencilerin ne öğrendiği, ne yapabildiği ve hangi yetkinlikleri geliştirdiği üzerinde vurgu yaparak eğitimde daha ölçülebilir ve somut hedeflere odaklanmayı hedeflemektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin öğrenme sürecine daha aktif katılımını teşvik etmek, öğrenmenin kalitesini artırmak ve iş dünyası ile eğitim arasındaki uyumu sağlamak amacıyla kullanılmaktadır (European Commission, 2011).

2017 yılında AB Tavsiye kararı ile birlikte yetkinlik kavramı, bağımsız çalışma ve otonomi olarak iki ana başlık altında ele alınarak bölünmüş olsa da TYÇ'de herhangi bir değişiklik yapılmayarak belirtilen ifade yetkinlik olarak kullanılmaktadır.

Öğrenme kazanımları, çeşitli amaçlar için kullanılabilmektedir. Bunlar bireysel derslerden, birimlere, modüllere, programlara ve benzeri yapılandırmalara kadar çeşitli düzeylerde olabilir. Ayrıca, ulusal meslek standartları veya buna bağlı olarak oluşturulan ulusal yeterlilikler gibi, kurumlar tarafından yeterlilik çerçeveleri ve sistemleri içinde tanımlanmış olan tüm yeterlilikleri de kapsayabilmektedir (Krauss, 2017).

Uluslararası kurumlar, kredi transferi, tanıma araçları gibi mekanizmalar, öğrenme kazanımlarının yeterliliklerin şeffaflığı, karşılaştırılabilirliği, kredi transferi ve tanımanın sistematikleştirilmesi ve kolaylaştırılması gibi ihtiyaçları karşılamak amacıyla kullanılabilmektedir. Bu araçlar, farklı ülkelerdeki eğitim ve öğretim kurumları arasında geçerlilik ve denklik sağlamak, öğrencilerin başarılarını tanımak ve değerlendirmek, eğitim süreçlerinin ve sertifikaların karşılıklı olarak anlaşılabilir olmasını sağlamak için önemli bir rol oynamaktadır (OECD, 2019).

Öğrenme kazanımları, bireylerin bir öğrenme sürecini tamamladıktan sonra sahip olduğu bilgi, beceri ve yetkinlikleri tanımlayan ifadelerdir. Bu tanım, öğrenmenin şeklinden bağımsız olarak, örgün, yaygın veya serbest öğrenme yoluyla gerçekleşebileceğini varsayar. Ancak, yapılan araştırmalar, farklı ülkelerde ve farklı bağlamlarda öğrenme kazanımlarının farklı anlamlar ve kullanımlar taşıdığını göstermektedir (Ramos & Schleicher, 2017).

Bu nedenle, öğrenme kazanımlarının anlamı ve kullanımı konusunda genel bir tanım yapmak zor olabilir. Araştırmalar, farklı ülkelerde ve farklı eğitim sistemlerinde öğrenme kazanımlarının çeşitlilik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu çeşitlilik, kültürel, sosyal ve eğitimsel faktörlerden kaynaklanabilir. Dolayısıyla, öğrenme kazanımları kavramı, yerel bağlamlarda ve eğitim sistemlerinde farklı anlamlar kazanabilmektedir (Sin, 2014).

Öğrenme kazanımlarının sağladığı fırsatlar ve bu ifadelerin anlaşılabilir olmasıyla birlikte şeffaflığın artması, vatandaşlar ve politika yapıcılar için önemli bir referans noktası sunar. Aynı zamanda, toplumun ve çalışma hayatının ihtiyaçları ile eğitim ve öğretimde sunulan diplomalar ve yeterlilikler arasındaki uyumu değerlendirmeyi kolaylaştırır.

Bilgi, öğrenme kazanımları tanımı içinde yer alan bir kavramdır. Bu, bir öğrenme süreci sonucunda edinilen ve belirli bir konuyla ilgili gerçekler, kavramlar, prensipler veya teoriler gibi bilgilere dayanan anlayışı ifade eder.

Beceri, öğrenme kazanımları içinde yer alan bir diğer kavramdır. Bu, pratik uygulama ve deneyimle geliştirilen ve belirli bir görevi veya işi başarma yeteneğini ifade eder. Örneğin, iletişim becerisi, problem çözme becerisi, liderlik becerisi gibi.

Yetkinlik ise, öğrenme kazanımları tanımı içinde yer alan bir başka kavramdır. Bu, belirli bir alanda bilgi ve becerilerin bütünsel bir şekilde kullanılmasıyla kazanılan ve bir görevi veya

rolü etkili bir şekilde yerine getirme kapasitesini ifade eder. Yetkinlik, bilgi ve becerilerin pratikte başarıyla uygulanması ve sonuçlar üretebilmesini içerir.

Bu tanımlar, öğrenme kazanımlarının içerdiği bilgi, beceri ve yetkinlik kavramlarının kapsamını daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Birçok ülkede, ulusal yeterlilik çerçevesi olsun ya da olmasın, öğrenme kazanımları yaklaşımıyla belirlenen araçlar mevcuttur. Bu araçlar genellikle meslek standartlarının belirlenmesi, müfredatın hazırlanması, ölçme değerlendirme ölçütleri, yeterliliklerin tanımlanması ve yeterlilik çerçevelerinde kullanılmaktadır. Bu araçlarda kullanılan öğrenme kazanımlarının kullanım amaçları, aşağıda yer alan Çizelge 3'de gösterilmektedir.

Çizelge 3. Öğrenme Kazanımları ve Bilgi, Beceri ve Yetkinlik İlişkisi *(UNESCO, 2015)*

ALAN	AMAÇ
Meslek Standartları	Mesleki standartlar, bir mesleğin görevlerini ve beklentilerini tanımlamak için kullanılır. Bu standartlar, iş uygulamalarının belirlenmesi, sürekli eğitim, işe alım süreci, performans değerlendirme sistemleri ve sosyal diyalog için temel oluşturma amacını taşır. Aynı zamanda mesleki eğitim ve öğretim yeterliliklerinin tanımlanmasında da mesleki standartlardan faydalanılır.
Müfredat, Eğitim Programları	Her öğrenme etkinliğinin amaçlarını tanımlamak. Öğretmenlere öğretim sürecinde, metot seçiminde vb. rehberlik etmek. Öğrenme etkinliği sonrasında öğrenenlerin yapması/bilmesi beklenenleri belirlemek.
Ölçme Değerlendirme Kriteri	Hangi unsurların değerlendirileceğini belirlemek ve öğrenme sonunda edinilecek kazanımların başarıyla karşılandığından emin olmak. Öğrencilerin performansının değerlendirilmesinde tutarlılık sağlamak.
Yeterlilikler	Bir meslekte veya iş alanında çalışacak kişilerden beklenen yetkinlikleri belirlemek Belirli bir niteliğe sahip bir kişiyi işe alırken işverenleri bilgilendirmek Öğrenenleri alıştırma aşamasında bilgilendirmek için de yeterlilikler kullanılır. Bu, öğrencilerin hangi becerileri edinmeleri gerektiğini ve nasıl bir gelişim süreci izlemeleri gerektiğini belirlemek amacıyla kullanmak
Yeterlilik Çerçeveleri	Bir ülkedeki öğrenme seviyelerini belirlemek ve farklı yeterlilik türleri ile bu seviyelere göre yeterlilikleri sınıflandırmak. Ayrıca, bir ülkedeki yeterlilik seviyelerinin uluslararası anlaşılabilirliği artırmak.

Seviyeler ve Seviye Tanımlayıcıları

Seviyeler, yeterlilik sistemi veya yeterlilik çerçevesi içinde, eğitim, öğretim, çalışma hayatı veya yaygın/serbest öğrenme ortamlarında elde edilen yeterlilik düzeyini ifade etmektedir. Bu düzey, örgün eğitim ve öğretimdeki başarıyı tanımlayan bir ölçüt olarak kullanılmaktadır (CEDEFOP, 2014). Ayrıca, bir hiyerarşik sistemde, genellikle eşdeğer öngörülen yeterlilikleri sınıflandırmak için kullanılan bir aşama olan "referans seviyesi" olarak da adlandırılmaktadır (Tuck, 2007).

Öğrenme kazanımları, ulusal yeterlilik çerçeveleri için temel oluşturan bir zemin sunarak, tüm bilgi, beceri ve yetkinlik ifadelerini içermektedir. Teorik olarak oluşturulan öğrenme kazanımları, belirli bir asgari normda yeterlilik çerçevelerinde bilgi, beceri ve yetkinlik ifadeleri kapsamında ortak ifadeleri göstermektedir (European Commission, 2013).

Öğrenme kazanımlarının belirli bir olgunluk seviyesindeki bilgi, beceri ve yetkinlikleri ifade etmesiyle yeterlilik çerçevelerinin temel yapı taşları oluşturulur. Bu çerçevelerde, örgün eğitim programlarında belirlenen yeterliliklerin sıralaması ve seviyeleriyle uyumlu bir şekilde düzenlenmektedir. Uygulama tarafında mevcut eğitim-öğretim sistemlerinde zaten var olan yeterliliklerden yola çıkılarak, yeterlilik çerçevelerinde kazanımlara dayalı olarak yeterlilikler belirlenebilmektedir (Souto-Otero, 2012).

Ortak bir nokta olarak, seviye tanımlayıcılarının çoğunlukla örgün eğitim diplomasıyla uyumlu olduğu görülmektedir. Bu seviyeler, basitten karmaşığa doğru, zorluk seviyesi artan şekilde genellikle 1'den 8'e doğru rakamlarla ifade edilmektedir. Farklı rakamların kullanıldığı ülke örnekleri de bulunmaktadır (Gomes & Carvalho, 2019).

Yeterliliklerin seviye tanımlayıcılarla karşılaştırılması sayesinde yeterlilik çerçevesinin hangi seviyesinde olduğu belirlenir. Öğrenme kazanımları ise bu seviye tanımlayıcılarında listelenen kazanımlarla karşılaştırılarak belirlenir. Bu süreç basit gibi görünse de, uygulamada daha karmaşık bir yapıya sahip olduğu görülmektedir.

Seviye tanımlayıcılarının yorumlanması ve uygulanması, genellikle sadece akademik bir başvuru çerçevesi olmanın ötesine geçerek daha pratik bir temele dayanmaktadır. Bu nedenle, seviye tanımlayıcıları bazen belirli bir sektör veya özel bir yeterlilik için çok genel veya temel düzeyde olduğu için eleştirilebilmektedir (Cosser, 2000).

Seviye tanımlayıcılarının net bir ifade olmadığı, sadece seviyelerle ilgili yol gösterici olduğu ve asgari ortak kazanımları temsil etmeye çalıştığı önemlidir. Belirli bir seviyede olan bir yeterlilik, bu kazanımların ötesinde daha fazla içerik barındırabilir. Seviye tanımlayıcılar, belirli öğrenme birimlerinin/ders modüllerinin diğer benzer birimlerle karşılaştırılmasına dair toplu kararlar almak için yeterli bilgi sağlar. Bu sınıflandırma genellikle üç temel başlık altında gerçekleştirilir.

Öğrenme kazanımlarının temel yapı taşlarını oluşturan bilgi, beceri ve yetkinlik alanları, seviyeleri ve seviye tanımlayıcılarıyla birlikte önemli öğrenme alanları olarak kullanılmaktadır. Şekil 1'de gösterildiği gibi, öğrenme kazanımlarının odak noktası, etki alanı ve türü arasında benzerlikler bulunmaktadır. Seviye tanımlayıcıları, bu alanların tanımlanması ve karşılaştırılması için kullanılmaktadır.

Öğrenme kazanımları, seviyeler ve seviye tanımlayıcıları aracılığıyla yeterliliklerin daha sistematik bir şekilde sınıflandırılmasını sağlayarak beklenen etkinin daha net ve yapılandırılmış bir şekilde ortaya konmasını sağlar. Yeterlilik çerçeveleri genellikle sekiz seviyeden oluşur. Bununla birlikte, bu seviyelere ait tanımlayıcılar, yoğunlukla bilgi ve beceri ifadelerini bulundursa da yetkinliklerle ilgili bölümden ayrışan ifadeler içermesi dikkat çekmektedir.

Şekil 1. Öğrenme Kazanımları ve Bilgi, Beceri ve Yetkinlik İlişkisi

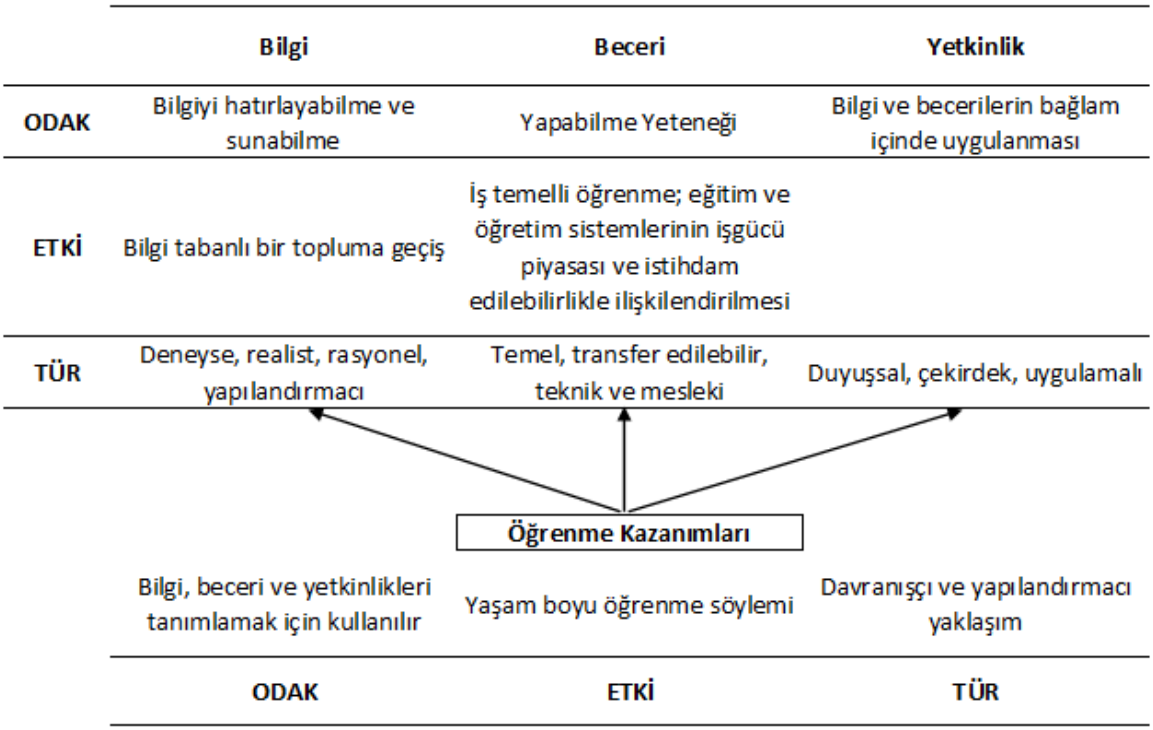

Öğrenme kazanımları bilgi, beceri ve yetkinlik ifadeleri ile ilişkide olduğu gibi genellikle sekiz seviyeden oluşmakta olan yeterlilik çerçevesinde de etkili olan temel bir bileşen olarak kullanılmaktadır. Yeterlilik çerçevelerinde öğrenme kazanımları ile oluşturulan yapı, alt bileşen adı altında yine çoğunlukla bilgi, beceri ve yetkinlik ile ifade edilmektedir. Çizelge 4'te ülkelerin yeterlilik çerçevelerinin kapsamları, seviye sayıları ve alt bileşenleri gösterilmektedir.

Çizelge 4. Ülkelerin UYÇ Kapsam, Seviye ve Alt Bileşenleri *(CEDEFOP, 2019)*

ÜLKE	**ÇERÇEVE KAPSAMI**	**SEVİYE SAYISI**	**ALT BİLEŞEN**
Almanya	Genel eğitim yeterlilikleri Mesleki eğitim yeterlilikleri Yükseköğretim yeterlilikleri	Sekiz	• Meslek kazanımları (Bilgi ve Beceri) • Kişisel kazanımlar (Sosyal yetkinlik ve Bağımsızlık)
Arnavutluk	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Geniş yetkinlik
Avusturya	Kapsamı geniş tutulmuştur Yükseköğretim yeterlilikleri ile 4, 5 ve 6. seviyede mesleki eğitim ve öğretim yeterlilikleri ile sağlık sektöründe 8. seviyede iki yeterlilik bulunmaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik
Belçika (Almanca Konuşulan Bölge)	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Meslek kazanımları (Bilgi ve Beceri) • Kişisel kazanımlar (Sosyal yetkinlik ve Bağımsızlık)
Belçika (Flemenkçe Konuşulan Bölge)	Tüm Yeterlilik Türlerini kapsamaktadır. 1 ve 4. seviye arasındaki tüm eğitim yeterlilikleri için çalışmalar sürmektedir.	Sekiz	• Bilgi / beceri • Bağlam/özerklik / sorumluluk
Belçika (Fransızca Konuşulan Bölge)	Örgün eğitim, mesleki yeterlilik sistemleri ve ortaöğretimden yükseköğretime kadar tüm yeterlilik seviyelerini ve türlerini kapsamaktadır. 2, 3, 4	Sekiz	• Bilgi / beceri • Bağlam / özerklik / sorumluluk

ÜLKE	ÇERÇEVE KAPSAMI	SEVİYE SAYISI	ALT BİLEŞEN
	ve 5. seviyelerde mesleki ve ortaöğretim genel eğitim yeterlilikleri, 6 ve 7. seviyelerde ise yükseköğretim yeterlilikleri bulunmaktadır.		
Birleşik Krallık (İngiltere ve Kuzey İrlanda)	Yükseköğretim yeterlilikleri için bir çerçeve (FHEQ) Diğer Yeterlilikler için ayrı bir çerçeve (RQF)	Sekiz	RQF • Bilgi ve anlama • Beceri
Birleşik Krallık (Galler)	Galler'deki kredi ve yeterlilikler çerçevesi, tüm yeterlilik seviyelerini ve türlerini içerir. (CQFW)	Sekiz	Seviye tanımlayıcıları: • Bilgi ve anlama • Uygulama ve eylem • Özerklik ve hesap verebilirlik
Birleşik Krallık (İskoçya)	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır. (SCQF).	On iki Seviye 1 ve 2 AYÇ seviye birin altında	• Bilgi ve anlama • uygulama: özerklik, hesap verebilirlik
Bosna Hersek	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik
Bulgaristan	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz +1 Hazırlık seviyesi	•Bilgi •Beceri •Yetkinlik (kişisel ve profesyonel)
Çekya	Mesleki Yeterlilikler Çerçevesi (NSK) ve Yükseköğretim için Yeterlilik Çerçevesi	Sekiz	Yeterlilikler (bilgi ve beceri dâhil)
Danimarka	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik
Estonya	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Sorumluluk ve özerklik
Finlandiya	Devletin tanıdığı yeterliliklerin tamamını kapsar. AYÇ seviye 1 ile ilişkili yeterlilik yoktur.	Sekiz	• Bilgi, • Beceri • Anahtar yetkinlikler

ÜLKE	ÇERÇEVE KAPSAMI	SEVİYE SAYISI	ALT BİLEŞEN
Fransa	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır. Örgün eğitim dışında düzenlenen yeterlilikleri de dâhil edebilir.	Sekiz	• Bilginin karmaşıklığı • beceri ve teknik bilgi düzeyi • Sorumluluk derecesi ve özerklik
Hırvatistan	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır. Aynı zamanda kredi çerçevesidir.	Sekiz 4, 7 ve 8. Seviyelerde alt seviyeler	• Bilgi • Beceri • Özerklik ve sorumluluk
Hollanda	İlköğretim hariç tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır. Örgün eğitim dışında düzenlenen yeterlilikleri de dâhil edebilir. AYÇ seviye 1'den önce giriş seviyesi vardır.	Sekiz Seviye bulunur. 4. seviyede bir alt seviye ve bir giriş seviyesi vardır.	• Bağlam • Bilgi • Beceri • Sorumluluk ve özerklik
İrlanda	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	On	• bilgi • beceri • yetkinlik
İspanya	Tüm yeterlilik türlerini kapsayacaktadır.	Önerilen Sekiz	• bilgi • beceri ve yetenek • yetkinlik
İsveç	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır. Örgün eğitim sistemi dışında verilen yeterliliklere açıktır.	Sekiz	• bilgi • beceri • yetkinlik
İsviçre	Mesleki ve profesyonel Çerçeve (NQF-VPQ) Yüksek öğretim için (NQF.CHHS).	Sekiz	VPQ Seviye Tanımlayıcıları: • bilgi • beceri • yetkinlik (profesyonel ve kişisel)
İtalya	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• bilgi • beceri • özerklik ve sorumluluk
İzlanda	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır. AYÇ Seviye birde yeterlilik yoktur.	Yedi, 5 ve 6. Seviyelerde alt seviyeler	Entegre seviye tanımlayıcıları bilgi, beceri ve yetkinliği içerir.

ÜLKE	ÇERÇEVE KAPSAMI	SEVİYE SAYISI	ALT BİLEŞEN
Karadağ	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır. (NVQ)	Sekiz 1, 4 ve 7. Seviyede alt seviyeler	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik
Kıbrıs Rum Kesimi	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz 5 ve 7. Seviyede alt seviyeler	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik
Kosova	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Geniş yetkinlikler
Kuzey Makedonya	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz 5, 6, 7. Seviyelerde alt seviyeler	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik
Letonya	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik
Lihtenştayn	Mesleki ve profesyonel yeterlilikler (VPQ) ve yükseköğretim için ayrı bir çerçeve bulunmaktadır.	Sekiz	• Vpq seviye • Tanımlayıcıları: • Bilgi • Beceri • Yetkinlik (profesyonel ve kişisel)
Litvanya	Mesleki Eğitim ve Öğretim ile yükseköğretim yeterliliklerini içermektedir; 1-4. seviyelerde genel eğitim yeterlilikleri ileride dâhil edilecektir.	Sekiz	• Faaliyetlerin özellikleri (karmaşıklık, özerklik, değişkenlik) • yeterlilik türleri (işlevsel, bilişsel ve genel)
Lüksemburg	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Tutum
Macaristan	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Tutum • Özerklik ve sorumluluk
Malta	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceriler • Yeterlilikler
Norveç	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır. AYÇ seviye 1	Yedi 5 ve 6. Seviyede alt seviyeler	• Bilgi • Beceri • Genel yetkinlik

ÜLKE	ÇERÇEVE KAPSAMI	SEVİYE SAYISI	ALT BİLEŞEN
	ile bağlantılı yeterlilik bulunmamaktadır.		
Polonya	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Sosyal yetkinlik
Portekiz	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Tutum
Romanya	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır. Yaygın ve serbest öğrenmenin doğrulanmasıyla elde edilen yeterliliklere açıktır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Sorumluluk ve özerklik
Sırbistan	Tüm yeterlilik türlerini kapsayacak şekilde hazırlanmıştır ve örgün eğitim ve öğretim ile yaygın ve serbest öğrenmeden elde edilen tüm yeterlilik seviyelerini ve türlerini içerecektir.	Sekiz 6 ve 7. Seviyede alt seviyeler	• Bilgi • Beceri • Yetenek ve tutum
Slovakya	Tüm yeterlilik türlerini kapsayan bir çerçevedir. Örgün olmayan mesleki yeterliliklerin bir alt çerçevesini içerir.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik
Slovenya	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	10	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik
Türkiye	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır.	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik
Yunanistan	Tüm yeterlilik türlerini kapsamaktadır..	Sekiz	• Bilgi • Beceri • Yetkinlik

Yeterlilik Türleri ve Yeterlilik Tür Belirleyicileri

Bir ulusal yeterlilik çerçevesinin temel unsuru yeterliliklerdir. Yeterlilik çerçevesinin başlıca işlevi, yeterliliklerin sınıflandırılarak karşılaştırılabilir hale getirilmesidir. Bu amaçla, ilk olarak oluşturulan seviyelerin ardından sistemin içinde yer alan tüm yeterliliklerin yeterlilik türleri belirlenir ve bu türler, asgari ortak tanımlamalara göre gruplandırılır. Yeterlilik

türlerinin belirlenmesiyle birlikte, yeterlilik çerçevelerinde seviyelerden sonraki bir alt seviyede sınıflandırma oluşturulur (CEDEFOP, 2018).

Bu sınıflandırma, yeterlilik çerçevesinin kapsamındaki alan içerisinde yer alan tüm yeterlilikleri dikkate alarak bir değerlendirme yapmayı ve eğitim öğretim sistemlerinde bulunan tüm yeterliliklere ait yeterlilik türlerini belirlemeyi amaçlar. Yeterlilik çerçevesinin kapsamında yer alan alanın yeterlilikleri değerlendirilerek, her bir yeterlilik için uygun yeterlilik türleri tanımlanır. Bu türler, o alan içerisinde kazanılması gereken bilgi, beceri ve yetkinliklerin farklı yönlerini temsil eder. Yeterlilik çerçevesi, bu türleri kullanarak yeterlilikleri sınıflandırmakta ve belirli bir düzen içinde bu yeterlilikleri değerlendirmektedir.

Bu değerlendirme süreci, ulusal yeterlilik çerçevelerinin oluşturulmasında önemli bir adımdır. Yeterlilik çerçevesinin amacı, eğitim öğretim sistemlerindeki farklı yeterlilikleri bir araya getirerek kapsamlı ve tutarlı bir yapı oluşturmaktır. Böylece, öğrencilerin ve işverenlerin yeterlilikleri daha iyi anlamaları ve karşılaştırmaları mümkün hale gelir.

AYÇ gibi bölgesel yeterlilik çerçevelerinde, yeterliliklerin tanımlanmasına yönelik bir yapı bulunmadığı için yeterlilik türlerinin ve yeterlilik tür belirleyicilerinin oluşturulması söz konusu olmamıştır. Bununla birlikte, tüm ulusal yeterlilik çerçevelerinde yeterlilik türleri tanımlanmakta ve ilgili seviyeler belirlenmektedir. Örnek olarak Çizelge 5'te TYÇ'de belirlenmiş ve yürürlükte olan yeterlilik türleri gösterilmektedir.

Çizelge 5. TYÇ Kapsamında Belirlenmiş Yeterlilik Türleri

TYÇ SEVİYESİ	YETERLİLİK TÜRÜ ADI	SORUMLU KURUM
1	Okuryazarlık Belgesi	MEB
	Yetişkinler II. Kademe Eğitimi Başarı Belgesi	MEB
2	2. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
	2. Seviye Kurs Bitirme Belgesi	MEB
	Kalfalık Belgesi	MEB
3	3. Seviye Kurs Bitirme Belgesi	MEB
	3. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK

TYÇ SEVİYESİ	YETERLİLİK TÜRÜ ADI	SORUMLU KURUM
4	Ustalık Belgesi	MEB
	Meslekî ve Teknik Eğitim Lise Diploması	MEB
	Lise Diploması	MEB
	4. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
	4. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MEB
5	Ön Lisans Diploması (Genel)	YÖK
	Ön Lisans Diploması (Meslekî)	YÖK
	5. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
6	Lisans Diploması	YÖK
	6. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
7	Yüksek Lisans Diploması (Tezli)	YÖK
	Yüksek Lisans Diploması (Tezsiz)	YÖK
	7. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK
8	Doktora Diploması (Doktora, Sanatta Yeterlilik/Doktora ve Tıpta Uzmanlık)	YÖK
	8. Seviye Meslekî Yeterlilik Belgesi	MYK

2.2. Yeterlilik Veri Tabanları

UYÇ'lerin, somut bir şekilde görülebilen araçları olan yeterlilik çerçevesi diyagramları, görsel olarak ulusal yeterlilikleri temsil eder. Ancak bu diyagramlarda sadece yeterlilik türleri ve seviyeleri yer alırken, belirli bir yeterlilik detaylı olarak gösterilemez. Bu nedenle ulusal yeterlilik çerçeveleri ve bu diyagramlar, tam anlamıyla zihinlerde net bir şekilde anlaşılamamaktadır (QQI, 2023).

Bireyin bilgi, beceri ve yetkinliklerinin sorumlu kurumlarca değerlendirilerek geçerli kılınması durumunda başarılı adaylara düzenlenen belgelerin tümünü ifade eden kavramın

yeterlilik olarak adlandırıldığı belirtilmişti. Yeterlilik veri tabanları ise bu yeterlilikleri bir araya getiren dijital sistemlerdir.

Ulusal yeterlilik veri tabanları veya yeterlilik kayıtları, ulusal yeterlilik çerçevelerinin bir parçası olarak hizmet vermekte ve belirlenen standartları karşılayan yeterlilikleri içermektedir. Bu bilgi yönetim sistemleri, ulusal yeterlilik çerçevesinin kapsadığı yeterliliklere ilişkin tüm bilgileri kullanıcılara sunabilen şekilde tasarlanmaktadır. Ayrıca, bu sistemlerde yeterlilikle ilgili geniş bir veri havuzu bulunmaktadır. Yeterlilik içeriği detaylı bir şekilde karşılaştırılabilmekte ve filtrelenerek incelenebilmektedir. Bu sayede, yeterliliklerin nitelikleri ve özellikleri hakkında daha kapsamlı bir fikir elde etmek mümkün olmaktadır (EU Commission, 2017).

Özelikle Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'ni referans alan veya bu çerçeveye atıfta bulunmayı hedefleyen ülkeler, Avrupa Komisyonu'nun belirlediği ortak formata uygun olarak ulusal yeterlilik veri tabanlarını oluşturarak, yeterlilik çerçevelerinin karşılaştırma ve kıyaslama işlevini en etkin şekilde yerine getirmektedir. Bu veri tabanları, bir yeterlilik çerçevesine dâhil edilen tüm yeterlilikleri benzer tanımlamalarla bir arada ve tutarlı bir şekilde tanımlayarak, yeterliliklere ilişkin bilgilere erişimi verimli hale getirmektedir.

Çeşitli ülke örneklerinde, yeterlilikler yeterlilik çerçevesine yerleştirilmesi için başvuruları tamamlandıktan sonra tüm süreçleri başarıyla tamamlayan yeterlilikler, yeterlilik veri tabanlarında yer almaktadır. Ancak, bir yeterlilik gerekli ölçütlere sahip değilse, yeterlilik veri tabanında yer almamaktadır. Bu sayede, yeterlilik veri tabanları yalnızca nitelikli yeterlilikleri içermekte ve güvenilir bir bilgi kaynağı olarak hizmet vermektedir. Bu verilerin toplandığı veri tabanlarında, genellikle beş başlık altında yer alması gereken zorunlu bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgilerin yanı sıra, yeterliliklere ilişkin tüm detaylı bilgiler de bu sistemlerde tanımlanarak ulusal ve uluslararası kamuoyuyla paylaşılabilmektedir.

Avrupa Komisyonu'nun belirlediği ortak format sayesinde, ulusal düzeyde ortak başlıklarla tanımlanabilen yeterlilikler, ulusal ve uluslararası platformlarda da bu veriler aracılığıyla bulunabilmektedir. Örneğin, Avrupa Beceriler, Yetkinlikler ve Meslekler (ESCO) platformu gibi platformlarda, bu veri tabanlarından elde edilen veriler kullanılarak iş bilgi, beceri ve yetkinlik ifadeleri oluşturulabilmektedir. Bu sayede, yeterliliklere ilişkin kapsamlı bilgiler paylaşılabilir ve kullanıcılar arasında bilgi alışverişi sağlanabilir (European Commission and Cedefop, 2019).

Uluslararası platformda oluşturulan bu sistem sayesinde ülkeler, verilerini bir araya getirdikçe ulusal düzeyde olduğu gibi uluslararası düzeyde de yeterliliklerini diğer ülkelerle karşılaştırabilir ve ilgili bilgileri sunabilir. Araştırmanın yapıldığı tarih itibarıyla, katılımcı ülkelerin uzmanları ve bu ülkelerin verileri kullanılarak 9453 yeterlilik, 13890 öğrenme kazanımı ve 3008 meslek tanımlaması oluşturulmuştur (European Commission and Cedefop, 2019). Bu yeterlilikler öğrenme kazanımları ve meslek tanımlamaları, Avrupa Komisyonunun ilgili direktifine göre sürekli olarak güncellenmektedir (EU Commission, 2013).

UYÇ'lerin büyük çoğunlukla AYÇ'ye referans vererek bulunarak geliştirildiği, veri tabanlarının oluşturulmasının ulusal düzeyde şeffaflık taleplerine yanıt vermenin yanı sıra Avrupa'da yeterliliklerin karşılaştırılabilirliği sorununu çözme beklentisiyle de gerçekleştiği görülmektedir. Yeterlilik veri tabanlarının veya kayıtlarının oluşturulması veya daha fazla geliştirilmesi konusunda herhangi bir karar alındığında, ülkelerin hem ulusal hem de uluslararası boyutunu dikkate almaları gerekmektedir (European Commission and CEDEFOP, 2019).

2.2.1. Yeterlilik Veri Tabanlarının Gelişimi

Her ülkenin yeterlilik veri tabanı işlevi görebilecek farklı farklı veri tabanları bulunsa da isimlerinin yeterlilik veri tabanı ve yeterlilik kayıtları olarak ortaya çıkması, 2008 yılında yürürlüğe giren Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi tavsiye kararı ile olmuştur. Bu tavsiye kararı ve sağlanan AB fonları ile ülkelerin yavaş yavaş bu konuda ulusal örneklerini ortaya koymaya başlaması, veri tabanlarının ve yeterlilik çerçevesi için portallarının geliştirilmesi sağlanmıştır.

Yeterlilik veri tabanlarının geliştirilmesi, UYÇ'lerin işlevsel hale getirilmesinde, son kullanıcılara, işverenlere veya diğerlerine, nitelikler çerçevelerinin içerdiği nitelikler hakkındaki bilgilere doğrudan erişim sağlamada kilit bir rol oynamaktadır (European Commission and Cedefop, 2019). Hem 2008 ve 2017 tarihli AYÇ tavsiye kararı hem de 2018 tarihli Europass tavsiye kararı, yeterlilikler ve yeterlilik çerçeveleri (UYÇ'ler ve AYÇ) hakkında mevcut (çevrimiçi veya elektronik) bilgi sağlama ihtiyacına atıfta bulunmaktadır. 2017 revizesi gerçekleştirilen AYÇ tavsiyesi kararında, AB Üyesi ve AB Üyesi Adayı olan devletlerin ulusal koşullara uygun olarak AYÇ ile kendi ulusal çerçevelerinin seviyelerini belirtmelerini beklemektedir.

Bu seviyeleri ve bilgileri ulusal düzeyde ve Avrupa Birliği düzeyinde kamuya açık hale getirmesini ve mümkün olduğunda, verileri kullanarak yeterlilikler ve bunların öğrenme kazanımlarına ilişkin bilgilerin erişilebilir ve yayımlanmış olmasını sağlamasını tavsiye etmektedir (EU Commission, 2017). Avrupa ölçeğinde sunulmakta olan yeterliliklere ilişkin öğrenme kazanımları ve diğer başlıklara ait bilgiler 2019 yılı sonuna kadar LOQ (Learning Opportunities and Qualifications) portali aracılığıyla gerçekleştirilmekteydi. Yeni Europass tavsiye kararı sonrasında oluşturulan yeni Europass platformunun hizmete girmesi ile 2020 yılından bu yana ulusalda kendi adreslerinde yeterlilik bilgileri yayınlayan ülkeler uluslararası platform olarak Europass platformunda verilerini paylaşmaktadır. Çizelge 6'da Avrupa'da yeterlilik veri tabanlarının ortaya çıkış yılları tarih sırasına göre gösterilmektedir.

Çizelge 6. Avrupa'da Yeterlilik Veri Tabanları Ortaya Çıkış Yılları

Çıkış Yılı	**Ülke(ler)**
1998	Litvanya
2001	Estonya (2008'de yenilenen EstQF uygulandı)
2004	Danimarka
2005	Fransa
2006	Çekya
2008	Portekiz, Birleşik Krallık–İskoçya (2011'de çevrimiçi)
2010	İspanya, Birleşik Krallık – İngiltere ve Kuzey İrlanda
2011	Norveç
2012	Karadağ
2013	Finlandiya, Belçika-Flanders, Hollanda
2014	Almanya (2015/2016'da tamamlandı)
2015	Yunanistan, Slovakya
2016	Türkiye, Hırvatistan, Kosova, Letonya, Polonya, İsveç, Birleşik Krallık – Galler
2017	Avusturya, İzlanda, Sırbistan
2018	Macaristan, Lihtenştayn, Romanya
2019	Bosna-Hersek
2020	İrlanda

Ulusal bazda yeterlilik veri tabanlarının tespit edilebilmesi için uygun kaynaklardan biri de AYÇ danışma grubu için CEDEFOP tarafından hazırlanmakta olan ve düzenli olarak

güncellenen ulusal yeterlilik çerçeveleri envanteridir. Bu dokümanda, veri tabanlarında ve kayıtlarında AYÇ seviyelerine ve diğer yeterlilik bilgilerine yer veren ülkeler hakkında her bir ülke özelinde bilgiler verilmektedir (CEDEFOP, 2021).

Son yıllarda ülkeler, yeterlilik veri tabanları ve kayıtlarının oluşturulması ve daha da geliştirilmesi konusunda önemli ilerlemeler kaydetmektedir. Bununla birlikte, bu veri tabanları arasında, hem daha yeni olanlarda hem de daha eski olanlarda, seviyelendirilmiş yeterlilikler veya yeterlilik türleri ve bunların öğrenme kazanımları hakkında ayrıntılı bilgi içermeyenlere de rastlanabilmektedir. Fakat AB tavsiye kararında ve Europass Portal'de yayınlanması gereken veriler arasında öğrenme kazanımları zorunlu alanlardandır. Ayrıca yeni veri seti olarak ilan edilen European Learning Model (ELM) ile yeterliliğe ilişkin temel bilgiler yanında kalite güvencesi ve varsa akreditasyon bilgilerine dahi yer verilmesi beklenmektedir.

2.2.2. Yeterlilik Veri Tabanlarını Dayanağı

Yeterlilik veri tabanları daha önce değindiğimiz gibi temelini ve genel yapısının Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilen Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi tavsiye kararının altıncı ekinden almaktadır (EU Commission, 2017).

AYÇ seviyesine sahip yeterliliklere ilişkin bilgilerin elektronik olarak yayınlanmasına yönelik veri alanları AYÇ tavsiye kararında belirlenmiştir. Bu başlıkların neler olması gerektiği tavsiye kararının altıncı ekinde tablo olarak yer verilerek her bir yeterlilikle ile ilgili bilgilerin bu başlıkların altında verilmesi talep edilmektedir. Belirtilen başlıkların belirlenen dijital altyapı ile sağlanması, üye ve aday ülkelerin yeterlilikleri için sunmaları beklenen yeterlilik veri tabanının altyapısını oluşturmaktadır. AYÇ tavsiye kararı ekinde yer alan başlıklar Çizelge 7'de belirtilmektedir.

Çizelge 7. AYÇ Tavsiye Kararında Belirtilen İçerik Başlıkları

Veri Başlığı	**Zorunlu/ Opsiyonel**
Yeterliliğin İsmi	Zorunlu
Yeterlilik alanı (ISCED FoET2013)	Zorunlu
Ülke/Alan Kodu	Zorunlu
AYÇ Seviyesi	Zorunlu

Veri Başlığı			**Zorunlu/ Opsiyonel**
Öğrenme kazanımlarına dayalı tanım	1. Yöntem	Bilgi	Zorunlu
		Beceri	Zorunlu
		Sorumluluk ve Otonomi	Zorunlu
	2. Yöntem	Öğrencinin neyi bilmesi, anlaması ve yapabilmesi beklendiğini açıklayan açık metin alanı	Zorunlu
Belgeyi düzenleyen kurum bilgileri			Zorunlu
Öğrenme kazanımlarını elde etmek için gereken kredi değeri			Opsiyonel
Öz değerlendirme kalite güvence süreçleri			Opsiyonel
Dış değerlendirme kalite güvencesi süreçleri/düzenleyici kurum			Opsiyonel
Yeterlilik hakkında daha fazla bilgi			Opsiyonel
Bilgi kaynağı			Opsiyonel
İlgili eklere ait web adresi			Opsiyonel
Yeterliliğe ilişkin bilgilerin URL'si			Opsiyonel
Sunulan Bilgilerin dili (kod)			Opsiyonel
Giriş gereksinimleri			Opsiyonel
Son kullanma tarihi (ilgiliyse)			Opsiyonel
Yeterliliği kazanmanın yolları			Opsiyonel
Meslekler veya meslek alanlarıyla ilişki			Opsiyonel

Yeterlilik İsmi

Yeterlilik adının bu alanda yer alması gerekmektedir: Bu alanda belirtilmesi gereken yeterlilik adı, Avrupa Komisyonu tavsiye kararına göre zorunlu olan bir alandır ve yeterlilik açısından en bilinen ve görünen kısım olduğu için önemli bir rol oynamaktadır.

Yeterlilik Alanı

Yeterlilik alanı, ISCED (International Standard Classification of Education) 2013 kodlarına göre belirtilmesi istenen yeterliliğin bulunduğu meslek alanını ifade eden 4 haneli bir koddur. Bu kodlar, sistemdeki meslek alanını veya meslek alanının açıklamasını temsil

etmektedir. Yeterlilik alanı, belirli bir meslek alanına ait olduğunu gösterirken, yeterlilik çerçevesi seviyesini belirtmemektedir. Yani yeterlilik alanı, hangi meslek alanına ait olduğunu açıklar, ancak ulusal yeterlilik çerçevesi seviyesini belirtmez. Bu şekilde, yeterlilik adı, meslek alanının ISCED 2013 kodu ve açıklamasıyla birlikte daha eksiksiz bir şekilde ifade edilir.

Ülke/Alan Kodu

Yeterlilik alanı, yeterliliğin hangi ülkede düzenlendiğini ifade etmek için oluşturulmuş bir alandır. Bu alanda, her ülkenin kendi ülke alan kodu kullanılır. Örneğin, TYVT'de yeterliliklerin Türkiye'de düzenlendiğini belirtmek için "TR" olarak standart bir şekilde yer alır. Diğer ülkelerin yeterlilik veri tabanlarında ise genellikle kendi ülkelerinin kısaltması kullanılır. Bu sayede, yeterliliklerin hangi ülkede geçerli olduğu açıkça belirtilir ve uluslararası karşılaştırmalarda daha doğru bilgi sağlanır.

AYÇ Seviyesi

Yeterliliklerin, ulusal yeterlilik çerçevesinde hangi seviyede yer aldığının açıklandığı bölüm seviyeler bölümüdür. Yeterliliklerin AYÇ'de hangi seviyeye karşılık geldiğini belirten alan ise AYÇ seviyesi alanıdır. Bu başlık, yeterliliklerin uluslararası düzeyde karşılaştırılabilirlik ve tanınabilirlik sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Seviye tanımlayıcıları kullanılarak, farklı ülkelerdeki ulusal seviyeler AYÇ'de yer alan sekiz seviye ile ilişkilendirilir. Bu sayede, yeterliliklerin hangi seviyede olduğu net bir şekilde belirtilir ve işverenler, eğitim kurumları ve diğer paydaşlar arasında uluslararası ortak bir sıralama oluşturulur.

AYÇ seviyesi, ulusal yeterlilik çerçevelerinin ve AYÇ'nin birbirleriyle uyumlu hale getirilmesini sağlar. Yeterliliklerin AYÇ seviyelerine eşleştirilmesi, farklı ülkeler arasında yeterliliklerin karşılaştırılabilirliğini kolaylaştırır ve işverenlerin, öğrencilerin veya çalışanların yeterliliklerini daha iyi anlamasına yardımcı olur. Sekizden az veya fazla seviyesi olan ülkelerin birbirleri ile yeterlilik karşılaştırmasında akılcı bir eşleştirme sağlar. Bu da işgücü hareketliliğini ve uluslararası işbirliğini teşvik eder.

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi seviyesi başlığı, öğrencilerin eğitim ve kariyer hedeflerini belirlemede ve ilerlemelerini izlemede önemli bir referans noktasıdır. Yeterliliklerin AYÇ seviyeleriyle ilişkilendirilmesi, öğrencilere hangi seviyede yeterlilik kazandıklarını ve ne tür

beceri ve bilgilere sahip olduklarını daha net bir şekilde gösterir. Bu nedenle yeterlilik veri tabanlarında bu bilgi zorunlu kılınmıştır.

Öğrenme Kazanımları

Öğrenme kazanımları, yeterlilik veri tabanlarında yeterlilikle ilgili bilgilerin sunulduğu sayfalarda bulunması gereken önemli unsurlardır. Yeterlilik çerçevelerinin temel taşlarından biri olan öğrenme kazanımları, ilgili yeterliliklere sahip bir bireyin bilgi, beceri ve yetkinliklerinin neler olduğunu açıkça tanımlar. Bu başlık altında, yeterliliği elde eden bir kişinin hangi bilgi ve becerilere sahip olacağı, yetkinliklerinin neler olduğu detaylı bir şekilde belirtilir. Öğrenme kazanımları, yeterliliğin içeriğini ve hedeflerini netleştirirken, bireylerin eğitim ve öğrenme süreçlerinde hangi alanlarda gelişmeleri gerektiğini anlamalarına yardımcı olur.

Öğrenme kazanımları, bireylerin eğitim programlarına ve kariyer planlamalarına rehberlik eder. Bu bilgiler sayesinde öğrenciler ve işverenler, yeterliliklerin sunduğu kazanımları daha iyi anlar ve kararlarını daha bilinçli bir şekilde yapar. Öğrenme kazanımları, yeterliliklerin elde edilmesiyle birlikte kişinin sahip olacağı yetenekleri ve nitelikleri açıkça ifade ederek, eğitim ve iş dünyasında daha etkili bir uyum sağlar.

Belgeyi Düzenleyen Kurum Bilgileri

Belgeyi düzenleyen kurum bilgileri, yeterliliğin oluşturulduğu ve süreçlerin sorumluluğunu üstlenen kurumu ifade etmektedir. Kurumun ismi, iletişim bilgileri ile web adresi gibi önemli bilgiler de belgede yer almaktadır. Bu sayede ilgili kuruma ulaşmak ve gerekli iletişimi sağlamak mümkün olmaktadır.

Kalite Güvencesi

Tavsiye kararının altıncı ekinde yer alan tablodaki bilgiler, yeterliliklerin zorunlu ve zorunlu olmayan unsurlarını açıklamaktadır. Kalite güvencesi ise zorunlu olmayan ancak önemli bir başlıktır. Bu başlık altında, yeterliliklerin kalite standartlarına uygunluğuna dair bilgiler sunulmaktadır.

Yeterliliklerin kalite güvencesine ilişkin ölçütler, bu alanda ayrıntılı bir şekilde yer almaktadır. Bu bilgiler, yeterliliklerin kalitesini sağlama, izleme ve geliştirme süreçlerini kapsar. Kalite güvencesi, yeterliliklerin güvenilirliği, etkililiği ve uygunluğunu temin etmek için önemli bir unsurdur ve bu bilgiler yeterliliklerin kalitesini garanti altına almayı amaçlar.

Diğer Bilgiler

Tüm bu önemli bilgilerin yanında; *Bilginin Kaynağı, Diploma Eki, Yeterlilik URL'si, Yeterlilik Dili, Giriş Şartları, Geçerlilik Süresi, Yeterlilik Koşulları* alanlarda bulunan bilgiler bazı ülkelerin veri tabanlarında zaruri bazı veri tabanlarında isteğe bağlı şekilde yayımlanmaktadır (Avrupa Komisyonu, 2015).

2.2.3. Sağladığı Faydalar ve Kullanım Amaçları

Yeterlilik veri tabanlarının hem eğitim öğretim sisteminin paydaşlarına hem de çalışma hayatının paydaşlarına sunduğu faydalar bulunmaktadır. Fakat bunlardan en önce bir somutlaştırma ve veri yönetim aracı olarak hizmet sunduğu ulusal yeterlilik çerçeveleri için kolaylık sağlamaktadır. Yeterlilik çerçeveleri tanımlama, karşılaştırma noktasında işlevlere sahip olduğu söylense de çoğunlukla bunlar soyut olarak kalmakta kullanıcıları tarafından anlaşılamamaktadır. Yeterlilik Veri Tabanları aracılığı ile yeterlilik çerçeveleri daha somut hale gelmektedir.

Başka bir yönden bakıldığında klasik bir anlayışla bu kapsamda yeterlilik olarak tanımladığımız diploma, sertifika, kurs bitirme belgesi ve benzer dokümanlar genellikle isim, soy isim, kazanılan unvan gibi veriler içermektedir. Çoğunlukla da bu belgeyi alan kişinin becerilerinin neler olduğunu, hangi yetkinliklerinin olduğu belge ile belirtilmemektedir. Günümüzde yeterlilik çerçevelerinin etkileriyle de yaygınlaşan öğrenme kazanımları yeterlilik veri tabanları ile gün yüzüne çıkmaktadır.

Bir yeterliliğe ilişkin bilgiler veri tabanında yayınlanmak istendiğinde öncelikli olarak öğrenme kazanımlarının neler olduğunun belirlenmesi gerekmekte ve bu kazanımlara bağlı olarak yeterlilik çerçevesi seviyesi belirlenmektedir. Bu tanımlama ile veri tabanı altında toplanan tüm yeterlilikler birbirleri ile karşılaştırılabilmektedir. Ayrıca bir birine göre eksik kalan belgelerin bir birleri arasındaki hareketlilik içinde kolaylaştırıcı bir rol üstlenilmektedir. Yeterlilik veri tabanlarındaki bilgi başlıkları aracılığı ile aynı platformda yer alan tüm yeterlilikler bu başlıklarda karşılaştırılabilmekte ve birbirleri arasındaki ilişki kolayca ortaya konabilmektedir.

Bu şekilde sunulan bilgilerden bir belgeyi almak isteyen öğrenci belgeler arasında kıyaslama yaparak hangi belgenin kendi bilgi, beceri ve yetkinliklerine uygun olduğunu kolaylıkla tespit edebilmekte ve istediği mesleğe daha uygun belgeyi tercih ederek zaman kaybının önüne geçilebilmektedir. Bir iş başvurusunda bulunan adayın belgeleri hakkında fikri

olmayan bir işveren ya da insan kaynakları yetkilisi veri tabanında ilgili belgenin bilgilerine ulaşarak değerlendirdiği adayın neler yapıp yapamayacağı hakkında resmi bir kaynaktan bilgiler alabilmekte, değerlendirmesini buradan elde ettiği bilgiler ile sağlıklı şekilde tamamlayabilmektedir.

Benzer bir yaklaşımla eğitim öğretim hayatında bir program hazırlamak isteyen eğitim sorumlusu veya akademisyen de veri tabanlarını kullanarak hazırlanmak istenen tarzda bir program olup olmadığını tespit edebilmekte ya da eksik modüllerin neler olduğunu veri tabanındaki içerikten tespit ederek sadece eksikliklere yönelik çalışmalar gerçekleştirebilmektedir.

Eğitim öğretim hayatındaki tüm belgelerin tanımlanmış bir şekilde bilgilerinin yayınlanıyor olması eğitim öğretim ve iş hayatı temsilcilerinin buradaki verilere kolaylıkla ulaşabilmesini ve bu verilerden anlamlı sonuçlar üretebilmesini sağlayabilmesi için fırsatlar sunmaktadır. Tüm AYÇ paydaşı ülkelerin bahsedilen tavsiye kararı ekinde yer alan içerikle bir veri tabanı hazırlaması ayrıca uluslararası bağlantıların da önünü açarak veri alışverişini kolaylaştırmaktadır.

ESCO platformu ve Europass portal üzerinden tüm ülkelerin yeterlilikleri bir araya getirilerek uluslararası düzeyde belgelerin tanınırlığı ve bilinirliği sağlanmaktadır. Güvenilir platformlar aracılığı ile yeterliliklere ilişkin bilgilerin sunuluyor olması sayesinde bir ülkede alınan belgenin bir başkasına gidilerek çalışma veya eğitim hayatına katılma isteği daha kolay şekilde değerlendirme yapılmasını da sağlayabilmektedir.

Yeterlilik veri tabanlarının farklı paydaşlar için farklı faydaları ve önem kazandığı durumları bulunmaktadır. Eğitim sağlayıcılar için şu faydalar sayılabilir. Seviyeler arasında öğrenme çıktılarına dayalı açık tanımlamalar sunarak öğrenme süreçlerinin berraklığını sağlar. Yeterliliklerin hedefleri ve çıktıları açık bir şekilde belirlenerek anlaşılırlığını artırır. Farklı yeterliliklerin bir bütün içinde birbirleriyle ilişkilendirilmesine olanak sağlar. Bu sayede düzeyler arasında ilerleme ve geçiş imkânı sunarak kişisel gelişimi destekler. Paydaş katkılarıyla onaylanmış, yenilikçi bir ulusal çerçeve sunarak eğitim süreçlerini yönlendirir.

Var olan yeterlilikleri görünür kılınması, anlaşılır, düzenlenebilir ve geliştirilebilir olmasına katkıda bulunur. Yeni yeterliliklerin oluşturulması için kaynak sağlar. Yeterlilik revize sürecini kolaylaştırır ve güncel taleplere uyum sağlar. Tüm kamuoyu için yeterliliklerin rolünü ve faydasını gösterir. Yeterliliklerin, tanınma ve denklik konularında ulusal rol ve

ilişkiler arasındaki farklılıkları açıklar. Ulusal ve uluslararası kapsamda kişiler ve işverenler için bilinç düzeyini yükseltir. Yurtdışında yükseköğretimin tanınmasını ve çekiciliğini artırır, uluslararası alanda daha rekabetçi hale gelmemizi sağlar.

Öğrenciler açısından değerlendirildiğinde ise şu faydalar açısından yeterlilik veri tabanları önem kazanmaktadır. Eğitim ve öğretim süreçlerinde seçim yapacak öğrencilerin programlar arasında bilgi, beceri ve yetkinlikleri bilerek program seçimi yapmalarına destek olur, öğrencilere bir yol haritası sunar. Seçim yaptıkları programı başarılı şekilde bitirdiklerinde hangi yetkinliklerle donanmış olduklarını öngörebilirler. Programın dışında yer alan faaliyetlerde neler öğrenmiş olacaklarının da daha anlaşılır olmasını temin eder. Öğrenci hareketliliğini kolaylaştırır ve ömür boyu öğrenmeyi teşvik eder, adeta bir köprü görevi görür. Eğitim seviyeleri arasında geçişleri anlaşılır bir hale getirir, öğrencilerin yolculuklarında yol gösterici bir işlev üstlenir. Bütün yükseköğretim yeterliliklerini ve kredi aralıklarını kapsayan ayrıntılı bir liste sunar. Bu sayede öğrenenlere destek sağlar, onları güçlendirir ve tüm eğitim fırsatlarının kapılarını aralar.

Eğitim sağlayıcılar ve öğrencilere sağladığı faydalar olduğu gibi işverenler açısından da sağladığı faydalar bulunmaktadır. İşverenlere, mezun olduktan sonra çalışacakları öğrencilerin ne bildiğini, bu bilgileri nasıl uygulayabileceklerini ve beklentilerini anlama konusunda rehberlik eder. Bir pusula gibi, doğru yöne işaret eder. Eğitim seviyeleri arasındaki yeterlilik farklarını ve işgücü ihtiyaçlarına göre istihdam edilebilirliklerini daha bilinçli bir şekilde değerlendirmelerine yardımcı olur.

İşverenlerin ilgilendikleri alanlarda eğitim programlarının geliştirilmesine katılım sağlamalarını ve beklentilerini iletmelerini kolaylaştırır. Bir köprü görevi görür, işverenler ile eğitim kurumları arasındaki iletişimi güçlendirir. İşverenlere, iş dünyasının değişen ihtiyaçlarına uygun olarak yeni yeterliliklerin geliştirilmesine yardımcı olur. İşverenlerin rekabetçi bir ortamda öncü olmalarını sağlar. İşverenlere, adaylar arasındaki yeterlilikleri daha objektif bir şekilde karşılaştırma imkânı sunar. Bir hakem gibi, işverenlerin doğru kararlar vermelerine yardımcı olur. İşverenlerin, ulusal ve uluslararası düzeyde nitelikli adayları fark etmelerini sağlar ve bir vitrin gibi, daha kapsamlı yeterlilikleri sergileyerek işverenlerin dikkatini bu belgeler çekmektedir.

2.2.4. Zayıf Yönleri

Avrupa düzeyinde birçok ülke yeterlilik veri tabanlarını oluşturmuş olsa da ESCO ve Europass platformlarında veri yayınlayan ülke sayısı istenilen düzeyde değildir. Bu da Avrupa ölçeğinde sağlaması beklenen faydanın düzeyini düşürebilmektedir.

Teknik ve kavramsal sorunlar

2017 AYÇ tavsiye kararında yer alan ek altıda yeterliliklere ilişkin elektronik verilerin paylaşılmasına ilişkin ortak bir yönerge kabul edilmiş ve tanıtılmış olsa da, komisyon tarafından yaptırılan çalışmalar ve veri tabanlarına ilişkin 2019 yılında gerçekleştirilen akran öğrenme etkinliğinin sonuçları, çözülmesi gereken çok sayıda teknik ve kavramsal soruna da işaret etmektedir. Bu sorun özellikle veri tabanlarının birbirine bağlı bir veri ağı olarak işler hale gelmesi konusunda ortaya çıkmaktadır.

Bahsedilen etkinlikte gerçekleştirilen çalışmada tespit edilen eksiklikler şu şekilde yer almaktadır. Öğrenme kazanımlarının sistematik bir şekilde ele alınmaması, öğrenme kazanımlarının birbirinden bağımsız formatlarda sunulmasını ve karşılaştırmaya ilişkin beklentinin sekteye uğradığını göstermektedir. Bazı ülkelerin veri tabanları Ulusal yeterlilik çerçevelerinin içerdiği bütün yeterlilikleri kapsamamaktadır. Veri tabanlarında yer alan bilgiler belirlenmiş mutlak bir talimatlarla düzenli bir güncelleme sürecine tabi değildir.

Ulusal veri tabanlarındaki veya kayıtlardaki güncellemeler otomatik olarak Avrupa düzeyindeki portallere yansıtılmamaktadır. Birçok ülkede, veri tabanlarında yer alan bilgiler çoğunlukla ulusal dillerde sunulmaktadır. Tanım bölümünde yer alan öğrenme kazanımlarının diğer dillere çevirisi yalnızca sınırlı sayıda durumda sağlanmaktadır. Verilerin sunulma biçimindeki farklılıklardan dolayı bazı veri tabanı uygulamaları, yeterliliklerin öğrenme kazanımlarına doğrudan kendi bünyesinde erişilebilir tanımlarını içermekteyken bazıları ise farklı formatlara bağlantı sağlayabilmektedir.

Yeterliliklerin içeriğine ve profiline ilişkin bilgi sağlamak için, kapsam, içeriğin yapılandırılması ve bilgileri ulusal düzeyde ve Avrupa seviyesinde kullanıcılara sunmak için kullanılan teknik formatlar konusunda ülkelerin ve Avrupa Komisyonu'nun yakın işbirliğini artırmaya ihtiyacı olduğu da dile getirilenler arasındadır.

2.2.5. Avrupa'da Yeterlilik Veri Tabanları

Yeterlilik veri tabanlarının geliştirilmesi, UYÇ'lerin işlevsel hale getirilmesinde kilit bir rol oynamaktadır. Hem ulusal hem de Avrupa düzeyinde yeterliliklerin şeffaflığına ve karşılaştırılabilirliğine katkıda bulunmaktadır. AYÇ danışma grubu, AYÇ seviyelerini veri tabanına veya kayıtlara dâhil eden ülkelerin sayısını takip ederken, yürürlükteki veya geliştirilmekte olan veri tabanlarının türleri ve paylaşabilecekleri bilgileri niteliklerine göre değişkenlik göstermektedir.

Şu anda AYÇ uygulama sürecine katılan 39 AB üyesi ve AB üyesi olmayan üye devletten, 37'si veri tabanlarına ilişkin bilgiler sunmaktadır. Genellikle veri tabanlarına ilişkin bilgilere, hem masa başı araştırması yoluyla hem de her ülkedeki AYÇ Ulusal Koordinasyon Noktaları (AYÇ-UKN) aracılığı ile ve AYÇ danışma grubu üyelerine ile ulusal Europass merkezlerinden elde edilen veriler aracılığı ile erişilebilmektedir. Çizelge 8'de veri tabanı olan ülkeler yer almaktadır.

Çizelge 8. Yeterlilik Veri Tabanı Olan Ülkeler

27 AB üyesi ülke	Belçika, Çek Cumhuriyeti**,** Danimarka, Almanya, Estonya, İspanya, Fransa, Hırvatistan, İrlanda, İtalya, Kıbrıs Rum Kesimi, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Hollanda, Avusturya, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Finlandiya, İsveç, Yunanistan
AB Üyesi olmayan ülkeler	Arnavutluk, Bosna Hersek, İzlanda, Karadağ, Türkiye, Lihtenştayn, Norveç, Sırbistan, İsviçre, Birleşik Krallık, Kosova

AYÇ kapsamında çalışmalar yürütülürken, neyin bir "yeterlilik veri tabanı" oluşturduğuna dair tek tip bir tanımın uygulanmadığını dikkate almak önemlidir. Ulusal veri tabanlarının ve kayıtların kurulum ve kapsam ile sağlanan bilgilerin türü ve miktarı açısından önemli farklılıklar göstermektedir. Özellikle öğrenme kazanımlarını içerip içermedikleri, ne ölçüde ve hangi formatta içerdikleri konusunda önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Toplanan verilerin ayrıntılı analizi, ülkelerin Yeterlilik veri tabanları ve kayıtlarını oluşturma ve daha da geliştirme konusunda gerçekten önemli ilerleme kaydettiğini doğrulamaktadır. Hem AB üyesi 27 ülke içinde hem de AB üyesi olmayan üyeler AB dışında AYÇ uygulama sürecine katılan ülkelerin çoğu, hali hazırda bir veri tabanına veya yeterlilik kaydına sahiptir veya geliştirme sürecindedir.

AB üyesi 27 üye ülke ile ilgili olarak, 23 üye devlet şu anda bir ulusal nitelikler veri tabanına veya kaydına sahipken, diğer ikisinde bir veri tabanının geliştirilmesi hâlihazırda devam etmekte veya en azından tartışılmaktadır. Çizelge 9'da yeterlilik veri tabanı olan Avrupa ülkeleri, bu veri tabanlarının internet adresleri, yayın durumları ve veri tabanında yer alan yeterlilik sayıları gösterilmektedir.

Çizelge 9. Yeterlilik Veri Tabanı Adresleri ve Yeterlilik Sayıları

Ülke	**İnternet Adresi**	**Durumu**	**Yeterlilik Sayısı**
Almanya	https://www.dqr.de/content/2316.php	Yayında	1070
Arnavutluk	http://www.akafp.gov.al/lista-kombetareprofesionale/	Yayında	106
Avusturya	https://www.qualifikationsregister.at/en/nq r-register/nqr-zuordnungen/	Yayında	41
Belçika	www.vlaamsekwalificatiestructuur.be	Yayında	920
Bosna Hersek	http://www.egf.ba	Yayınlanacak	49
Çek Cumhuriyeti	https://www.narodnikvalifikace.cz/	Yayında	1208
Danimarka	https://www.ug.dk	Yayında	5510
Estonya	http://www.kutseregister.ee	Yayında	29105
Finlandiya	http://opintopolku.fi https://studieinfo.fi/ https://studyinfo.fi/	Yayında	15590
Fransa	https://www.certificationprofessionnelle.fr/recherche	Yayında	17265
Galler	https://www.qiw.wales/?lang=en	Yayında	7024
Hırvatistan	http://hko.srce.hr/registar/	Yayında	761
Hollanda	https://nlqf.nl/register	Yayında	910
İngiltere	https://register.ofqual.gov.uk/	Yayında	12130
İrlanda	http://irq.ie	Yayında	8235
İskoçya	https://scqf.org.uk/the-framework/searchdatabase/	Yayında	11500
İspanya	https://incual.educacion.gob.es/busqueda-de-cualificaciones	Yayında	367
İsveç	https://www.myh.se/validering-och-seqf/seqf-sveriges-referensram-for-kvalifikationer/sok-kvalifikationer	Yayında	2291

Ülke	İnternet Adresi	Durumu	Yeterlilik Sayısı
İsviçre	http://www.bvz.admin.ch	Yayında	824
İtalya	https://atlantelavoro.inapp.org/repertorio_nazionale_qualificazioni.php	Yayında	9751
İzlanda	Henüz mevcut değil	Yayınlanacak	-
Karadağ	http://www.cko.edu.me/ckoview/Default.a spx	Yayında	198
Kosova	https://akkks.rks-gov.net/kkk/regjistrimi-ikualifikimeve	Yayında	387
Letonya	https://www.latvijaskvalifikacijas.lv/ https://www.lqd.lv https://www.latvianqualifications.lv/ https://www.lkd.lv	Yayında	2080
Lihtenştayn	http://www.nqfl.li	Yayında	45
Litvanya	https://www.smpkr.smm.lt/ https://www.aikos.smm.lt/en/StudyProgramm/Qualifications/SitePages/Home.aspx?ss=fd3c82b5-89e4-4ade-9620-55c4c3c03b63	Yayında	3516
Lüksemburg	-	Hayır	-
Macaristan	http://magyarkepesites.hu	Yayında	3412
Malta	https://ncfhe.gov.mt/en/register/Pages/register.aspx	Yayında	2200
Norveç	https://www.nokut.no/en/norwegian-education/the-norwegian-qualifications-framework-for-lifelong-learning/	Yayında	-
Polonya	http://rejestr.kwalifikacje.gov.pl	Yayında	10252
Portekiz	http://www.catalogo.anqep.gov.pt/	Yayında	7222
Romanya	http://site.anc.edu.ro/en/registrul-nationalal-calificarilor-din-invatamantul-superiorrncis-2/-RNCIS	Yayında	4671
Sırbistan	http://noks.mpn.gov.rs/en/qualifications-catalogue/	Yayında	-
Slovakya	https://siov.sk/medzinarodna-spolupraca/slovensky-kvalifikacny-ramec-a-europsky-kvalifikacny-ramec/	Yayında	965
Slovenya	https://www.nok.si/	Yayında	1681
Türkiye	http://portal.tyc.gov.tr	Yayında	16930
Yunanistan	https://proson.eoppep.gr/el	Yayında	724

AYÇ tavsiyesinde yer alan ek altıda, "AYÇ düzeyine sahip niteliklere ilişkin bilgilerin elektronik olarak yayınlanmasına yönelik veri alanları için öğeleri" belirtir. Avrupa portallarında yeterlilikleri hakkında bilgi yayınlamak isteyen üye devletlerin, verilerini AYÇ tavsiye kararı ek altının unsurlarına dayanan yeterlilik meta veri şemasına göre yapılandırması gerekmektedir.

Bununla birlikte, AYÇ tavsiye kararının altıncı ekine ilişkin olarak yeterlilikler veri tabanlarının içeriği analiz edildiğinde, bugüne kadar nispeten az sayıda ülkenin bu veri alanlarını yeterli derecede dâhil ettiğini açıkça göstermektedir. Yukarıda işaret edildiği gibi, yeterliliklerin öğrenme kazanımları ve yapısı (veya gruplandırması) açısından ülkeler arasında büyük farklılıklar vardır ve bu da yeterliliklerin karşılaştırılmasına önemli bir sınırlama getirmektedir.

Bugüne kadar, analiz edilen veri tabanlarının yalnızca çok sınırlı bir kısmı, özellikle Avrupa'da Öğrenme Fırsatları ve Nitelikler (LOQ) portalına ve ESCO platformuna atıfta bulunarak, Avrupa portallarıyla bağlantı kurmuştur. Ancak, birçok ülke belirtilen portallara ilişkin bağlantılarını kurma çalışmaları yürüteceklerini beyan etmiştir. Bu, LOQ portalını kapsayan ve yeterlilikler hakkında Avrupa düzeyinde bilgi paylaşmak için bir platform olarak onun yerini alan yeni Europass portalı açısından özellikle önemlidir.

2.2.6. Türkiye Yeterlilik Veri Tabanı

Türkiye'de ise ilk olarak TYÇ Yönetmeliği kapsamında ülkemizde sunulmakta olan yeterliliklerin bir kayıt ya da veri tabanında bulunması gerekliliğine değinilmiştir. TYÇ Yönetmeliği madde 11'de *"Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde yer alması kabul edilen yeterliliklere ait bilgiler, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Dairesi Başkanlığınca oluşturulan Yeterlilikler Veri Tabanında kayıt altına alınır ve düzenli olarak güncellenir."* şeklinde hüküm yer almaktadır. Bu hükme uygun olarak TYÇ kapsamında yapılan ilk çalışmalar arasında Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı'na ilişkin çalışmalar yer almıştır.

İlk etapta Yeterlilikler Veri Tabanı Projesi (YEVTAP) ismi ile altyapısı belirlenmeye çalışılan TYVT daha sonra Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanı II projesi ile bugünkü altyapısı ile hizmet vermeye başlamıştır. Başlangıçta konuya özel AB projeleri ile desteklenen ve oluşturulan TYVT halen TYÇ için AB Komisyonu tarafından sunulan merkezi projeler ile desteklenmekte ve gereken mali ve teknik yardım bu şekilde sağlanmaktadır.

TYVT http://portal.tyc.gov.tr adresinden kullanıcılara hizmet vermektedir. Ana sayfasında TYÇ diyagramı ile seviyeleri ve ilgili kurum kuruluşların renklerine uygun şekilde yeterlilikleri göstermektedir.

Şekil 2'de gösterilen ve TYVT ana sayfasında yer alan TYÇ diyagramında; Sarı renk ile Milli Eğitim Bakanlığının 1-4 seviyeler arası seviyeleri, Kırmızı renk ile Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına ait 5-8 arasındaki yükseköğretim yeterlilikleri ve Mavi renk ile de Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından düzenlenmekte olan MYK Mesleki Yeterlilik Belgeleri gösterilmektedir.

Şekil 2.TYÇ Diyagramı

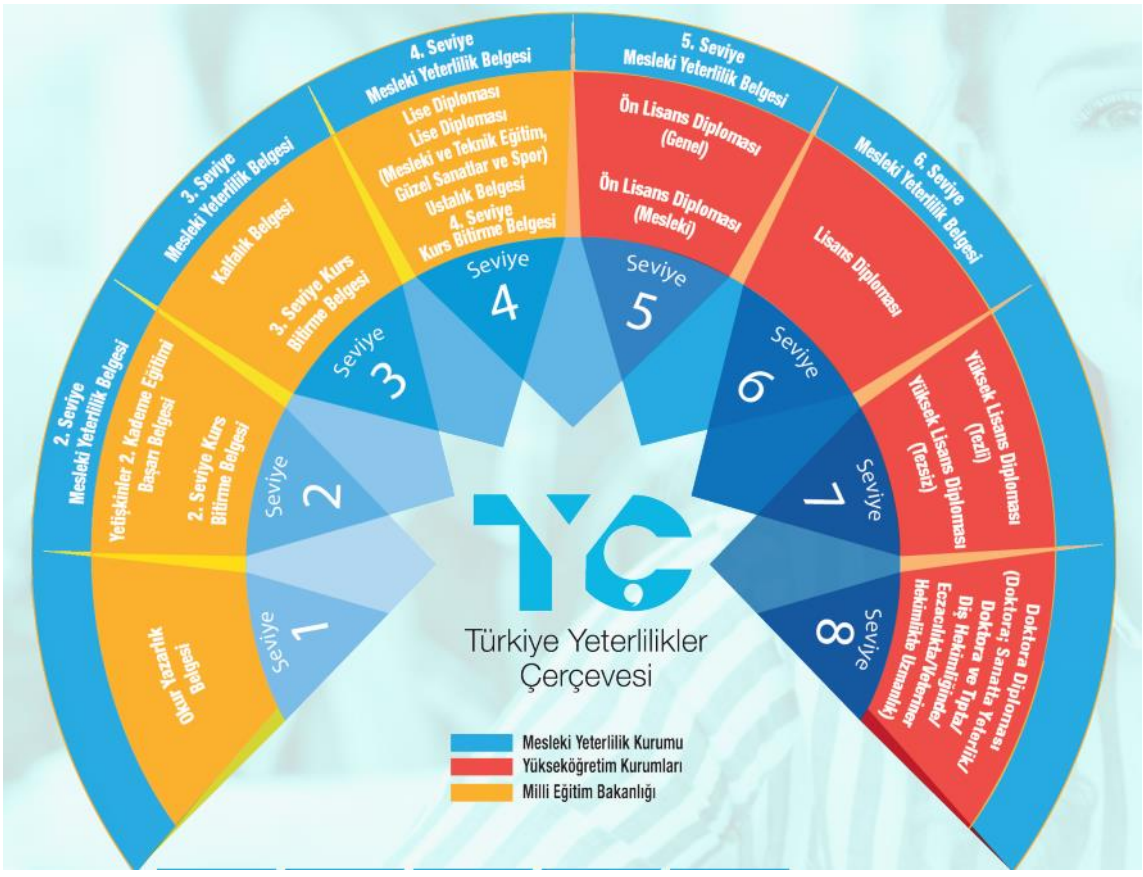

Veri tabanında aramanın kolaylaştırılması ve ilgili bilgilerin daha kolay bulunabilmesi için bir arama bölümü bulunmaktadır. Bu bölümde yeterlilikler; Yeterlilik Kodu, Yeterlilik Adı, Yeterlilik Türü, Yeterliliği Düzenleyen Sorumlu Kurum, Tematik Alan, TYÇ seviyesi ve AYÇ Seviyesi gibi arama seçenekleri ile bulunabilmektedir.

Türkiye'de düzenlenen ve yeterlilik tanımına uyan tüm belgeleri yeterlilik adı ile vatandaşların bilgilerine sunması hedefinde olan TYVT ayrıca bir başka arama özelliği ile

de TYÇ'ye başvurusu yapılıp TYÇ logosu kullanmayı elde eden yeterlilikleri gösterebilmektedir.

Araştırma tarihinde, AB Komisyonunun tavsiye kararı altıncı ekinin tüm işlevsel özelliklerini barındıran TYVT'de; Mesleki Yeterlilik Kurumu tarafından düzenlenen 647, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen 931, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından yükseköğretim kurumları aracılığı ile düzenlenen 29059 yeterlilik olmak üzere toplamda 30688 yeterlilik bulunmaktadır. Bu platformda ulusal ve uluslararası kamuoyuna detaylı içerik ile bilgilendirme sağlanmaktadır.

Ayrıca genelde diğer yeterlilik veri tabanlarında olmayan yeterlilikleri karşılaştırma özelliği ile seçilen birden fazla yeterlilik tüm başlıklarda karşılaştırılabilmektedir. Bu şekilde hem aynı kurumun farklı seviyelerde ve hatta aynı seviyelerdeki yeterlilikleri arasında değerlendirme kolay şekilde gerçekleştirilebilmektedir.

Burada özellikle farklı ülkelerde gerçekleştirilen diploma veya belge karşılaştırma durumlarında ENIC (European Network of Information Centers) ve NARIC (National Academic Recognition Information Centers) kuruluşlara öğrenme kazanımları dâhil veri karşılaştırılması sunulabildiği için ciddi yardım sağlanmakta; bu sayede hem kuruluşların hem öğrenenlerin süreçleri kısaltılmaktadır.

TYVT mevcut durumda MYK tarafından oluşturulup desteklenmekte ve gerekli düzenlemeleri TYÇ Kurulu ile üst kurul olan TYÇ Koordinasyon Kurulu kararları ile gerçekleştirilmektedir. ESCO ve EUROPASS platformları ile de bağlantısı olan TYVT sisteminde yer alan veriler, bahsedilen platformlarla paylaşılarak daha çok kişiye bilgi sağlayabilmektedir.

2.2.7. Mevcut İçerik

TYVT'de; Mesleki Yeterlilik Kurumu'nun MYK Mesleki Yeterlilik Belgeleri, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığının 208 Üniversite aracılığı ile sağlamış olduğu ön lisans, lisans ve lisansüstü programları, Milli Eğitim Bakanlığının altı genel müdürlük aracılığı ile düzenlediği diploma, kurs bitirme belgeleri ve okuryazarlık belgeleri yer almaktadır.

Bunların yanında yeterlilik tanımına uyan belge düzenleyen diğer kuruluşlar olarak isimlendirilen bir grup daha sorumlu kurum bulunmaktadır. Bu kurumlar genellikle bakanlıklar, genel müdürlükler ve kuvvet komutanlıklarının sundukları yeterlilikler olarak

öne çıkmaktadır. Bu şekilde belirlenmiş 24 kurum ve 2023 Haziran itibariyle 51 adet yeterlilik bulunmaktadır.

TYVT'de yer alan yeterlilikler üç farklı yöntem ile sistemde bir araya getirilmiştir. Bunlarda en önemlisi otomatik veri akışı sağlayan MYK ve veri sağlayan kuruluş sistemleri arasında kurulan dijital köprü sayesinde oluşturulan web servistir.

İlgili sorumlu kurum ve TYVT sistemi arasında benzer alanların eşleştirilmesi sayesinde güncelleştirme oldukça verilen TYVT'ye gönderilmekte ve sunulan yeterlilik bilgileri gözden geçirilerek yayına aktarılmaktadır. Bu sayede verilerdeki anlamsızlık ya da yanlışlıklar gözden geçirme sayesinde bertaraf edilmektedir. TYVT'de yer alan yükseköğretim verilerinin büyük yüzdesi bu şekilde sistemde yayınlanmıştır.

Farklı farklı yöntemlerle veri akışı sağlanarak içeriği zenginleştirilen TYVT'ye Veri Aktaran Kurumlar ve Veri Akış Süreci Şekil 3'te yer almaktadır. Burada MEB, YÖK ve MYK aracılığı ile sisteme aktarılan verilerin sisteme aktarıldığı daha sonra toplanan verilerin kontrol edildiği ve kontrol sürecinin sonunda uygun olanların TYVT'de yayımlanarak kamuoyu ile paylaşıldığı gösterilmektedir.

Şekil 3. TYVT'ye Veri Aktaran Kurumlar ve Veri Akış Süreci

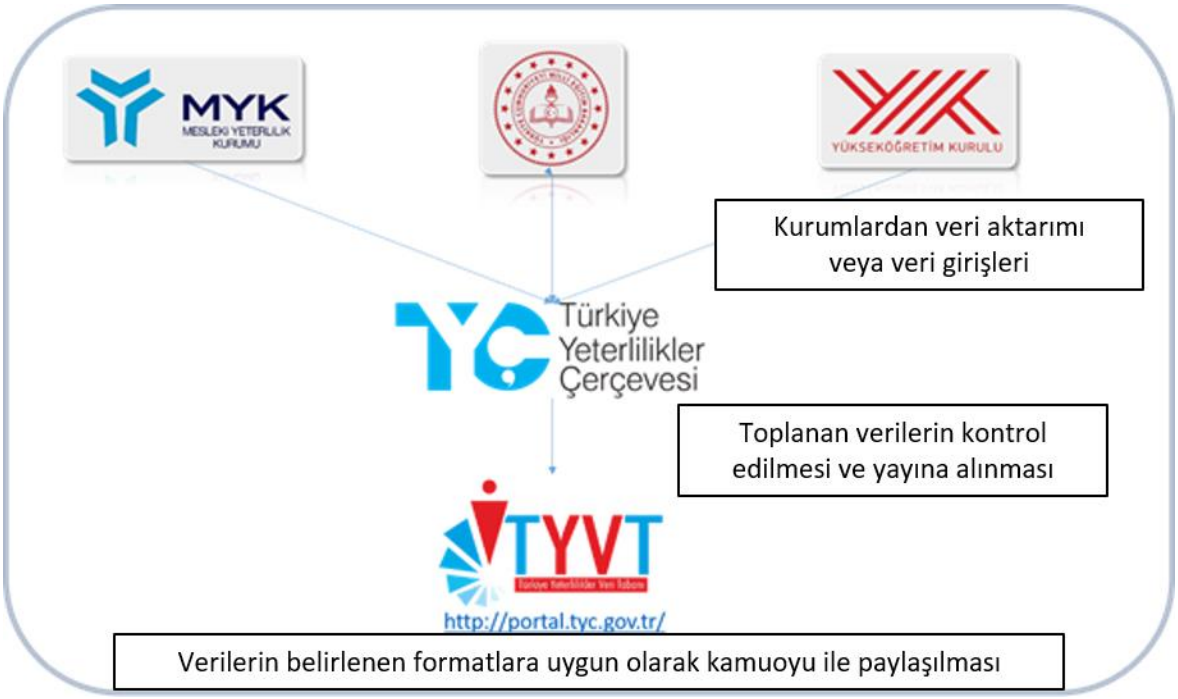

Diğer bir yöntem olarak da sorumlu kuruma verilen bir kullanıcı adı ve şifresi ile verilen manuel olarak girilmektedir. İnsan eli ile veri girişlerinin yapılması zaman zaman doğru veri

girişini artırsa da hatalı ya da bir birinden farklı formatta veri girilmesine sebep olabilmektedir. MEB ile MYK verileri sistemde bu şekilde yayına alınmaktadır.

Son yöntemde ise herhangi bir irtibat kurulamayan fakat varlığı bilinen yeterliliklerin sistemde yer almasını sağlamak için kullanılan verilerin görevlendirilen bir personel aracılığı ile sisteme girilmesidir. Çok az miktarda veri bu şekilde girilmiş olsa da Türkiye'de yeterlilik tanımına uyan tüm belgeleri burada bir araya getirme iddiasında olan TYVT için kullanılmak zorunda kalınan bir yöntemdir.

2.3. İlgili Araştırmalar

Ulusal yeterlilik veri tabanları ülkeler tarafından farklı farklı zamanlarda oluşturulmuş ve kullanılmaktadır. Kimi veri tabanı 2000lerde oluşturulmuş kimileri ise 2020li yıllar ile ulusal yeterlilik veri tabanlarını oluşturmuştur. Bundan yirmi yıl önce oluşturulanlar ise genellikle yeterlilik çerçevelerinin kaynağı olan AYÇ tavsiye kararı doğrultusunda değil kendi ulusal ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturdukları dijital yapılardır.

Bu yapıların ortak bir şekilde ifade edilmeleri ve ülkelerin benzer yapılarda veri tabanları fikrinin oluşması 2008 yılında ilk kez yayımlanan AYÇ tavsiye kararı sonrasında olmuştur (European Commission, 2008). Bu karar sonrasında çerçevelere ilişkin verilerin nasıl tutulacağına ilişkin tartışmalar, değerlendirmeler olmuş ve yeterliliklere ilişkin bilgilerin ulusal yeterlilik veri tabanları ile muhafaza edilebileceği konusunda netlik kazanılınca 2017 yılında yürürlüğe konulan AYÇ tavsiye kararı revizesinde yeterlilik veri tabanlarına ilişkin yapı net olarak ortaya konmuş ve çalışmalar bu tarihten sonra hız kazanmıştır.

Görece yeni yapılar olarak karşımıza çıkan ulusal yeterlilik veri tabanları hakkında gerçekleştirilen sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır. Ulusal yeterlilik veri tabanları hakkında bilgiler sunan bir çalışma, ülkelerin yeterlilik çerçevesi çalışmalarının ne durumda olduğunu iki yılda bir araştırmasını tamamlayarak raporlayan NQF Inventory çalışmasıdır. Bu çalışma CEDEFOP, ETF ve UNESCO ortak çalışması olarak yayımlanmaktadır (ETF & CEDEFOP&UNESCO, 2021). Bu çalışmanın bir cildinde tematik olarak teknik konularda neler yapıldığı anlatılmakta, diğer cildinde ise ülke ülke çalışmaların ne durumda olduğu ortaya konmaktadır. Bu ciltte ulusal yeterlilik çerçeveleri anlatıldığı gibi, ulusal yeterlilik tabanlarının olup olmadığı hangi adreste yayımlandığı, kimin tarafından yönetildiği gibi bilgiler derlenmektedir.

Ulusal yeterlilik veri tabanlarının ortak bir şekilde geliştirilmesi nispeten yeni bir konu olduğu için bu alanda gerçekleştirilen çalışmalarda kısıtlıdır. Bu çalışmanın gerçekleştirilmesinin bir amacı da bu alanda boşluğu giderebilmektir. Hem konunun yeni olması hem de dünya üzerinde sınırlı sayıda uzman tarafından bu çalışmaların gerçekleştiriliyor olması çalışmalar konusuna sınır getirmektedir. Çoğunlukla Avrupa Komisyonu çalışmaları ile farklı çalışmalar gerçekleştirilmiştir. 2019 yılında Budapeşte'de gerçekleştirilen Peer Learning Activity ulusal yeterlilik veri tabanları hakkında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma neticesinden bir çalışma raporu oluşturularak EQF AG Peer Learning Activity on National Qualifications Databases Report ismi ile Avrupa Komisyonu, CEDEFOP ve Macaristan Eğitim Otoritesi tarafından yayımlanmıştır.

Bu rapor sonrasında daha kapsamlı bir rapor oluşturulması gerektiğine karar verilerek yeni bir çalışma oluşturulmuştur. 2020 yılında yayımlanan "Mapping and analysis of national databases and registers of qualifications" isimli çalışma ile yeterlilik veri tabanlarının hangi ülkelerde olup olmadığı ve veri tabanlarının nasıl durumda olduğunun bir fotoğrafı çekilmiştir (Auzinger ve diğerleri, 2020).

Ayrıca belirli dönemlerde CEDEFOP tarafından hazırlanan bilgilendirme notları ile de hem yeterlilik çerçeveleri hem de yeterlilik veri tabanları hakkında güncel gelişmeler hakkında bilgiler derlenmektedir (CEDEFOP, 2019). Özellikle Avrupa Komisyonu, ETF, CEDEFOP, UNESCO gibi uluslararası kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen çalışmalar ile konu hakkında detaylı raporlara erişilebilmektedir.

3. YÖNTEM

Bu çalışma ile TYÇ'nin bir aracı olan TYVT'nin; Avrupa Komisyonu'nun yeterlilik çerçeveleri hakkındaki tavsiye kararında ve tavsiye kararının ekinde yer alan kriterleri ne ölçüde karşıladığının tespiti ile tespit edilen performans farklarının Pershing İPT (2006) modeli kullanılarak çözüm önerilerinin ortaya konarak bu performans eksikliklerinin giderilmesi amaçlanmaktadır. Bu amacın gerçekleştirilebilmesi için araştırma soruları oluşturularak bu sorulara alınan yanıtlar doğrultusunda çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Bu neticelere ulaşabilmek için durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Literatürde farklı adlandırmalar ile de kullanılmaktadır. Örnek olay incelemesi veya vaka çalışması gibi isimlerle de yer almaktadır. Durum çalışmalarında farklı yöntem ve tekniklerle de veri toplanabilmektedir (Subaşı & Okumuş, 2017). Bu araştırmada gerçekleştirilen durum çalışmasında da farklı yöntemlerle veriler toplanmıştır.

Deneysel çalışmalarda yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlar ile karşılaştırma yapılır fakat durum çalışmalarında mevcut durum tespit edilmeye çalışır. Hipotezin test edilmesi yada ilişkilerinin kanıtlanmasına çalışılmaz olay ve tepkilerin kategorileri netleştirilmeye çalışılmaktadır (Hancock & Algozzine, 2006).

Bu kapsamda durum çalışmasına veri teşkil edebilmesi için içerik analizi, görüşmeler ve insan performans teknolojilerinden yararlanılmıştır. İlk olarak veri toplamak için nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi ile mevcut verilerin neler olduğu tespit edilebilmekte ve belirlenen analiz birimlerine bağlı olarak içerik sınıflandırılabilmektedir (Salanda, 2011). Bu nedenle içeriğin mevcut halinin tespiti için içerik analizi kullanılmıştır.

Öncelikli olarak içerik analizi yöntemi kullanılarak TYVT'nin mevcut içerikleri ve bileşenleri incelenmiştir. Daha sonra gerçekleştirilen görüşmeler ile İPT modelindeki performans analizine temel teşkil edecek beklenen performansı ile mevcut performansın ne olduğu tespit edilmiştir.

Beklenen performansın tespit edilmesi neticesinde İPT fark analizi uygulanmıştır (Pershing, 2006). Burada tespit edilen eksiklikler performans analizi ile performansının iyileştirilmesi istenen TYVT'nin problemleri ve fırsatları ortaya konulmuştur. İçerik analizi, görüşmeler ve İPT'ye ilişkin bilgiler bu bölümde detaylı şekilde ele alınmaktadır.

3.1. İçerik Analizi

İçerik analizi literatürde birçok çalışmada kullanılan özellikle de sosyal bilimlerde oldukça yoğun kullanılan bir yöntemdir. İçerik analizinde çalışma gerçekleştirilirken özellikle nitel olan verilerin sistemli ve tarafsız olarak incelenmesi yapılır ve kendine has özellikler tespit edilerek durumla ilgili öngörülerde bulunulmaktadır. Herhangi bir konuya ilişkin notlar edinmek, ona ilişkin sözlü ve yazılı verileri sistematik şekilde verilerini derlemek ve bunlar üzerine çözümlemeler yapılması bahsedilen yöntemin özünü oluşturmaktadır.

Bu yöntemin nicelik yönünden mi yoksa nitelik yönünden mi ağırlıklı olması gerektiği yönünde bilim çevrelerince tartışmalar bulunmakta olsa da yaygın şekilde sosyal bilim alanında araştırma gerçekleştirenler tarafından niteliksel araştırmalar için iyi olarak kabul edilmektedir. *"İçerik analizi, insanların söyledikleri ve yazdıklarının nicelleştirilmesi/sayısallaştırılması süreci olarak tanımlanabilir. Bu yaklaşım özünde yazılan ve söylenilenlerin sınıflandırılması ve oluşum periyotlarının sayılması yatmaktadır."* (Balcı, 2021)

İçerik analizinin kullanımında dikkat edilecek unsurlardan bir tanesi de çalışma yürütülürken çerçevesi çizilen kurallar, elde edilen verilerdeki olası değişimi göz önünde bulundurmalı, kapsayıcı, detaylı ve aynı şekilde uygulanmalıdır ki aynı verilerle benzer değerlendirme yapmak isteyen bir başka araştırmacı da aynı sonuca ulaşabilsin. Bunu araştırmanın veya yöntemin güvenirliği ve araştırma sonunda elde edilen neticelerin geçerliliği olarak da isimlendirilmektedir (White & Marsh, 2006).

1950'li yıllarda özellikle televizyonlarda yayınlanan diziler ve programlar ile filmlerde işlenen konuların ne sıklıkla işlendiği ve bu platformlarda işlenen konuların topluma olan etkilerinin neler olduğunun tespit edilebilmesi için kullanılmaya başlanmıştır (Mayring, 2011).

Fakat günümüze geldiğimizde herhangi bir metne aktarılmış, dokümanlar, kanunlar, yasalar mevzuatlar, haber metinleri, tanıtım broşürleri, anket ve röportajların cevapları, çizimler, görseller gibi birçok sözlü ve görsel anlatımın kullanıldığı formatların analizi kullanılabilmektedir.

Bu çalışmada analizi yapılan Türkiye Yeterlikler Veri Tabanı da bir internet platformudur. Bu platforma bağlı yönetmelikler, rehberler, kılavuzlar olduğu gibi internet sitesinin kendi

içinde de çeşitli metinler, görseller, haber metinleri, duyurular, kullanıcı bilgileri vb. bilgi bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle içerik analizi yönteminin TYVT'de yer alan içeriklerin ve ona temel teşkil eden mevzuatla ilgili bilgilerin analizinin yapılabilmesi için uygun bir yöntem olduğu değerlendirilmiştir.

İçerik analizi de kendi içerisinde iki ana başlıkta değerlendirilmektedir. Bunlar "Nitel İçerik Analizi" ve "Nitel İçerik Analizi" olarak adlandırılmaktadır. Bu araştırmada yapılacak çalışmanın içeriğini nedeniyle "Nitel İçerik Analizi" kullanılacaktır. Her iki yöntem kullanılarak da karma içerik analizleri de yapılabilmektedir.

Nicel analiz de olsa nitel analiz de olsa gerçekleştirilmesi gereken beş temel aşama ile analizler gerçekleştirilmektedir. İçerik analizi yapılacak bir çalışmada öncelikli olarak analiz yapılacak verinin seçilmesi gerekmektedir. Araştırmanın konusuna göre çalışmakta olduğu araştırma sorusuna göre analizi gerçekleştirilecek veriler belirlenmektedir. Bu içerik bir dizinin senaryo metni, bir mevzuat metni veya bir parçası olabileceği gibi bir internet sitesinin belirli bölümlerinin incelenmesi de olabilmektedir.

İçerik analizi, analizin amacına ve incelenen materyale göre değişen çeşitli süreçlerle gerçekleştirilir. Bu süreçlerden biri, araştırmacının analize başlamadan önce önceden edindiği bilgileri, kuramları veya deneyimleri kullanarak kategorileri belirlemesidir. Diğer süreçte ise kategoriler, analiz ilerledikçe ortaya çıkar (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2008).

Bu aşamalar analiz için verilerin seçimi, içerik birimlerinin oluşturulması, kodlama için içerik hazırlanması, nicel analizde kelime sayma/nitel analizde kategori belirleme, nicel analizde sonuçların tanımlanması/nitel analizde yorumlama yapılması olarak belirlenmiştir.

Bir sonraki aşamada analizin yapılabilmesi için analizin hangi ölçütlerle yapılacağını ortaya koymak gerekmektedir. Bu ölçütlerde analiz birimleri belirlenmesi ismiyle isimlendirilerek incelemenin nasıl bir bakış açısıyla yapılacağı belirlenmektedir. Yapılacak her çalışmaya uygun olacak şekilde analiz birimleri belirlenerek ölçütler tanımlanmış olmaktadır.

Analizin üçüncü aşamasında ise bir sistematik belirleyebilmek adına kodlama oluşturulması için ölçütler, kurallar geliştirilir. Önceki çalışmalarda kullanılan kurallar kriterlerden uygun olan bir ölçüt, kural seti bulunmaktaysa ve çalışma ile eşleştirilebiliyorsa bu setlerde

geliştirilerek kullanılabilmektedir. Bu aşamada belirlenen değişkenler, araştırma soruları veya hipotezler doğrultusunda belirlenmektedir.

Dördüncü aşamada, bir önceki aşamada belirlenen değişkenlere uyumlu olacak şekilde analizi yapılan içeriklerin kategorisi belirlenerek eldeki verilerin sınıflandırılması sağlanmaktadır. Yapılan bu sınıflandırmalar ve elde edilen bilgiler ile son aşamada gerçekleştirilen analizde elde edilen sonuçlar ortaya çıkarılır ve varsa bulgularla ilgili yorumlar kayıt altına alınmaktadır.

Bu çalışmada kullanılan nitel içerik analizi ile elde edilen bulguların yorumlamasında ve oluşturulan analiz birimleri ve ölçütlerin belirlenmesinde benzer çalışmaların örtüşen noktalarına atıflar yapılarak tek yanlılık oluşmasının önüne geçilmiştir. Ayrıca geçerlilik güvenirliliğin sağlanabilmesi için görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizi yöntemi ile örtüşüp örtüşmediği noktasında gerekli özen gösterilmiştir.

İçerik analizinin yapılabilmesi için belirlenen ölçütler AYÇ tavsiye kararının altıncı ekinde yer alan başlıkların TYVT'de olup olmaması durumu ve buna bağlı olarak da beklenen performans ile gerçekleşen performansı ortaya çıkarılmıştır. Aşağıda sunulan Çizelge 10'da yer alan veri tabanı alanlarının zorunlu olup olmamasına göre ayrıştırılması gösterilmektedir.

Çizelge 10. Yeterlilik veri tabanlarında olması gereken alanlar

Zorunlu olan alanlar	**Zorunlu olmayan alanlar**
• Yeterliliğin İsmi • Yeterlilik alanı (ISCED FoET2013) • Ülke/Alan Kodu • AYÇ Seviyesi • Öğrenme kazanımlarına dayalı tanım • Belgeyi düzenleyen kurum bilgileri	• Öğrenme kazanımlarını elde etmek için gereken kredi değeri • Öz değerlendirme kalite güvence süreçleri • Dış değerlendirme kalite güvencesi süreçleri/düzenleyici kurum • Yeterlilik hakkında daha fazla bilgi • Bilgi kaynağı • İlgili eklere web adresi • Yeterliliğe ilişkin bilgilerin URL'si • Sunulan Bilgilerin dili (kod) • Giriş gereksinimleri

	• Geçerlilik tarihi (varsa) • Yeterliliği kazanmanın yolları • Meslekler veya meslek alanlarıyla ilişki

Bu bilgi alanlarının TYVT'de olup olmaması incelendikten sonra bu başlıkların bulunmasına rağmen içeriklerin dolu olup olmadığı ve bundan elde edilen neticede de veri alanlarının verimli kullanıp kullanılmadığının, kullanışlı bilgiler sunup sunmadığının incelenmesi ile genel bir değerlendirme yapma imkânı ortaya konmuştur.

3.2. Görüşmeler (Mülakatlar)

İnsanlarla etkileşimde olunan herhangi bir konuda, insanların hislerini, davranışlarını belirlenen konuya bakış açılarını ortaya çıkarmak için farklı araştırma teknikleri kullanılmaktadır. Zaman zaman bazı ölçekler aracılığı ile insanlara çeşitli yargılar sunulup bu bahsedilen yargıya ne kadar katıldıkları ya da ne kadar katılmadıkları 5'li ya da daha az ölçekler ile sorulmaktadır.

Bahsedilen ölçekler insanların görüş ve fikirlerini kısıtlayabilmekte ve genellikle de bu fikir ve davranışları yüzeysel olarak ölçümleyebilmektedir. Özellikle daha spesifik konularda detaylı bilgilere ihtiyaç duyulduğunda bu tarz ölçeklerin kullanımı geniş örneklem üzerinde fikir sahibi olunması istendiğinde verimli olsa da belirli konular hakkında detay bilgi alınmak istendiğinde yetersiz kalabilmektedir.

Görüşme tekniği kullanmanın temel amacı genellikle bir hipotezi test etmek değil; bunun aksine diğer insanların deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını anlamaya çalışmaktır. Bu nedenle odaklanılan nokta diğer insanların öyküleri, betimlemeleri ve düşünceleridir (Seidman, 1991).

Görüşme tekniğinde, yapılandırılmamış, yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış olmak üzere üç farklı görüşme türü kullanılabilir. Yapılandırılmamış görüşme, karşı tarafla doğal bir iletişim süreci içinde, belirlenmiş kurallar olmaksızın gerçekleşir. Katılımcılar serbestçe düşüncelerini ifade eder ve konuşmanın akışı konuya göre şekillenmektedir (Gall, Borg, & Gall, 1996).

Yapılandırılmış görüşmede ise kişilerden alınan bilgiler belirli bir sınıflandırma içerisinde alınmakta, sorulan sorular her görüşülen kişiye aynı sorular aynı biçimde ve aynı sözcüklerle

sorulmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen insanlardan alınan cevaplar genellikle belirli formattadır. Görüşmede yer alan insanlar görüşmecinin sunduğu muhtemel yanıtları seçerek ilerlemektedir ki bu da anket çalışmalarına benzemektedir. Genellikle birden çok görüşmecinin kullanıldığı durumlar görüşmeciler arasındaki farklılığı azaltmaktadır (Patton, 1990).

Bu çalışmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği araştırmacının önceden sorulmasını planladığı soruları belirlemesini sağlar fakat görüşmenin seyrine göre sorularında değişiklik ya da farklı sorular sorabilmesine imkân tanıyabilmektedir. Bu görüşme yapılan kişinin yanıtlarının daha detaylarına inilebilmesini sağlamaktadır.

Her adaya aynı soruları aynı şekilde sormakla cevabı alınabilmesi muhtemel soruların yanıtsız kalması riskini de ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle teknik olarak konudan uzak olabileceği değerlendirilen görüşme yapılacak kişilerin bu sayede anlamadıkları ya da yanıt vermekte zorlandıkları noktalarda yine aynı nedeni sorgulayan soruların farklı ifadelerle konuya daha yakın tutulacağı ve soruları daha rahat yanıtlayacakları değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada araştırılan konuya ilişkin ihtiyaç duyulan verilere ilişkin belirgin bir veri bulunmamaktadır. TYVT'nin henüz yaygınlaşmamış bir alanda sınırlı sayıda insan tarafından yürütülen ve yönetilen bir platform olması nedeniyle TYVT faydalanıcıları olan TYÇ temsilcilerinden uzunca süredir süreçlerin içerisinde yer alan deneyimli kişilerden seçilen üç kullanıcı ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılması uygun görülmüştür. Bu kullanıcılarla gerçekleştirilen görüşme neticesinde beklenen performans ile gerçekleşen performans arasında fark analizi gerçekleştirilmiştir.

Bu yöntem ile elde edilen bulgular fark analizine temel teşkil edecek şekilde kullanılmış ve beklenen performans ile gerçekleşen performans arasındaki fark gözlemlenerek çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

3.3. İnsan Performans Teknolojisi

İçerik analizi ile TYVT'nin içerik yapısı menüleri, veri modelleri ortaya çıkarılmış ve beklenen içerik ile var olan içerik arasındaki farklar tespit edilmiştir. Beklenen ve mevcut içerik analizinin yapıldığı gibi İPT ile de algı analizi ve beklenen performans ve mevcut performansın analizinin yapılabilmesi için Pershing (2006) modeli uygulanmıştır. Bu sayede

TYVT'de oluşacak içeriklerin oluşması sürecinde yürütülen aşamaların neler olduğu ortaya konmuştur. Ortaya çıkarılan süreçler için iyileştirme önerilerinde bulunulmuştur.

Bir araştırmada kullanılacak araştırma modelinin tasarlanabilmesi için yazında yer alan modeller kullanılabilmektedir. Sistemsel bir yaklaşım oluşturabilmek için beşeri ve kurumsal performansların çeşitli alt başlıklarla değerlendirilmesi ve etkilenen faktörlerinin üzerindeki etkilerini anlayabilmek için İPT modellerinden faydalanılabilmektedir (Guerra-López & Hutchinson, 2013).

İPT modelinin şema haline getirildiği Şekil 4'de Pershing'in modelinin gerekli olan bileşenlerin bir araya getirildiği süreç modeli olarak yer almaktadır. TYVT'de yer alan süreçlerde de bu modelde yer alan algı analizi gerçekleştirilmiş, var olan verimlilik problemleri ortaya çıkarılmış, kalite geliştirme konusunda bir girişim varsa bunlar kayıt edilmiş TYVT kullanıcıları ve paydaşları tarafından avantaja veya fırsata çevirebileceği fırsatlar sunulmuştur.

Şekil 4. Pershing performans iyileştirme modeli *(*Pershing, 2006*)*

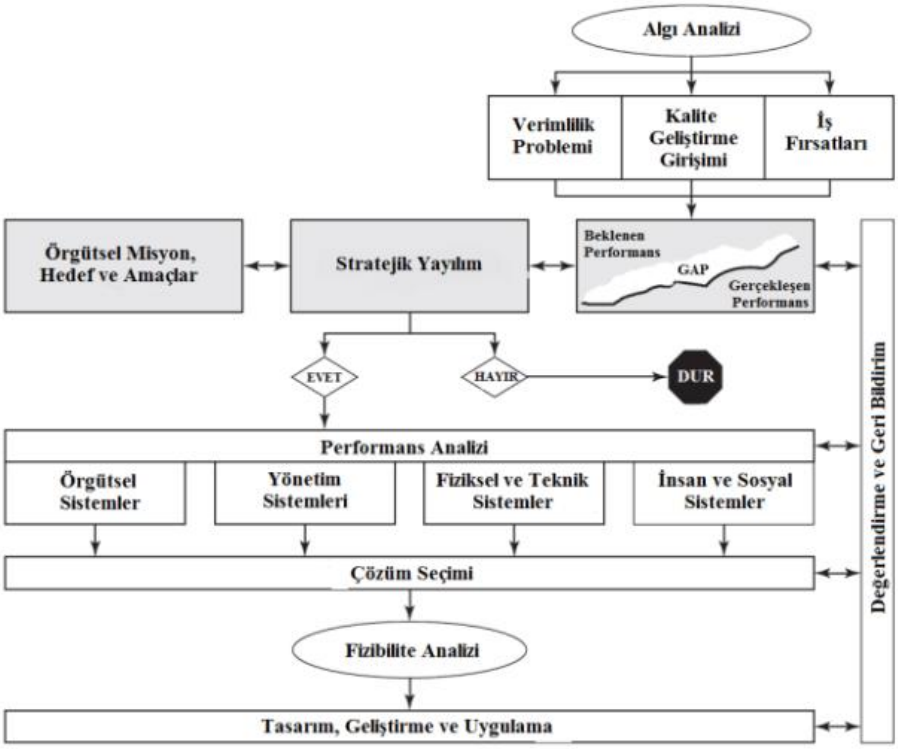

İçerik analizi ile elde edilmiş olan mevcut durumun İPT çalışma alanında yer alan performans farklarının ortaya çıkarılması bu çalışmada kullanılan diğer bir yöntem olmuştur. Gerçekleştirilen görüşmelerle beklenen performansın ne olduğu ortaya çıkarılarak fark

analizine temel teşkil eden unsurlar elde edilmiştir. Modele ait başlıklar altında gerçekleştirilen çalışmalar şu şekilde gerçekleştirilmiştir.

3.3.1. Algı Analizi

Algı analizi aşamasında beklenen performans artışının hangi basamaklarda olacağı hangi birime temas edilmesi gerektiğinin tespitini gerektirmektedir. Gerçekleştirilen algı analizi aşaması, performans artış sürecine kimlerin seçileceği, performans artışının nasıl oluşacağı ve neden gerekli olduğunun ortaya konulduğu bir aşamadır. Bu analiz esnasında tespit edilen ihtiyaçların genel amaç ve ilkelerle uyumlu olmasına da dikkat edilmelidir.

TYVT kullanımında; oluşturulması, yönetimi ve paydaşlarına bilgilerinin sunulmasında TYÇ Kurulu yetkili olarak tanımlanmıştır. Bu kurulda MEB, MYK, YÖK işçi, işveren temsilcileri ile diğer sosyal taraf paydaşlarından kurum kuruluşların temsilcileri ile toplamda yirmi iki üye yer almaktadır.

Bu kurulda görev yapan kurum/kuruluşların temsilcileri ile yapılan görüşmeler ile mevcut yapının nasıl olduğu sorulmuş; tespit ettikleri verimlilik problemleri, temsilcisi oldukları kurumun bu noktada bir kalite geliştirme girişi olup olmadığı ve bu veri tabanının getirebileceği avantajların olup olmadığı sorulmuştur.

3.3.2. Stratejik Yayılım

Gerçekleştirilmesi beklenen performans ve performans artışı için gerekli stratejik planlama üst yönetim tarafından yapılması beklenmektedir. Yapılacak bu stratejik planlama ile performans artışı ve iyileştirme beklenen organizasyonun, örgütün, sistemin dengeli bir görev dağılımı yapılması beklenmektedir.

Bu çalışmada analizi yapılan platform TYÇ'nin bir yansıması olan ve Avrupa Komisyonu tarafından özellikleri ve şartları belirlenen bir platform olması sebebiyle bu iki yapının belirlemiş olduğu ilkelerin sağlanıp sağlanmadığı incelenmiştir. Bu ilkelerin gerçekleştirilmesi için gerekli taraflara verilen görevlerin uygun olup olmadığı, herhangi bir tarafa ekstra yük getirip getirmediği incelenerek stratejik planlamanın ve gerektirdiklerinin uygun olup olmadığı tespit edilmiştir (Bradford, 2023).

Bir performans belirlemesi yapılması için beklenen performansın tam olarak ne olduğunun net ölçütler ile belirlenmesi gerekmektedir. Burada performans tespiti yapılması istenilen

platformun ölçütleri belirlenirken, uluslararası bazda belirlenen ESCO kriterlerinden faydalanılmış ve performans planlaması aşamasında bu ölçütler temel alınmıştır. Ayrıca kullanıcılar ile yapılan görüşmelerde de bu sistemden neler beklendiği analiz edilerek tam bir beklenen performans görüntüsü ortaya koyulmaktadır.

Organizasyondan organizasyona farklı performans beklentileri olduğu gibi incelemesi gerçekleştirilen TYVT'de de diğer benzerleri ile arasında farklı performans beklentileri bulunmaktadır. Bu farklılığın tespiti paydaş görüşmeleri ile ortaya çıkarılmaktadır. Herhangi bir ast üst ilişkisinin olmaması da belirlenen göstergeleri daha tarafsız kılmaktadır. Belirlenen bu göstergelerin çalışmanın temel yapıtaşları olduğu düşünüldüğünde bunun faydası yadsınamamaktadır (Kaplan & Norton, 2001).

Beklenen performans, stratejik planlama adımında belirlenen ölçütler ile hedeflenmiş olup görüşmelerde elde edilen veriler ile de gerçekleştirilen performans tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.3.3. Performans Analizi

İPT modelinin bir diğer aşaması ise tespit edilen eksikliklerden bu eksikliklerin nerelerden kaynaklandığının tespit edilmesidir. Elde edilen verimlilik problemlerinin, performans eksikliklerinin neden kaynaklandığının tespit edilmesi için "Örgütsel Sistemler", "Yönetim Sistemleri", "Fiziksel ve Teknik Sistemler" ve en nihayetinde de "İnsan ve Sosyal Sistemler" irdelenmektedir. Bu değerlendirmeler neticesinde ortaya çıkan kök nedenlerin analizinden sonra duruma uygun çözümler seçilmektedir.

Bu çalışmada gerçekleştirilen performans analizinde oluşturulan platformun süreçlerinin neler olduğu ortaya çıkarılmıştır. Hangi veri nerede oluşturulmaktadır? Oluşturulan veriler kimin sorumluluğundadır? Güncellikleri nasıl sağlanmaktadır gibi soruların cevapları aranmıştır.

Yönetsel boyutlarının ortaya çıkarılmasında ise TYVT'nin yönetim sorumluluğunun nerede olduğu, değişiklik yapılmak istendiğinde nasıl yapıldığı, yönetimsel bir eksikliğin herhangi bir performans eksikliğine sebep olup olmadığı incelenmiştir. Daha sonrasında TYVT sisteminin kullanılması ve ortaya bir performans koyması noktasında fiziksel veya teknik bir eksikliğin olup olmadığı, yazılım tarafındaki eksikliklerin nasıl tamamlandığı, bu eksiklerin tamamlanma sürelerinin neler olduğu, geliştirmelerin ne sıklıkla yapıldığı gibi konularda

sorulara cevaplar aranmıştır. Tüm bu süreçlerde ne kadar insan kaynağının bulunduğu, insani faktörlerin başka eksiklere sebep olup olmadığı tespit edilmiştir.

Bu araştırmada elde edilen neticeler sonrasında özellikle tespit edilen eksiklikler belirli başlıklar altında toparlanarak bu eksikliklerin nasıl tamamlanması gerektiği, en hızlı çözümün ne olacağı, yapılacak yeni geliştirme iyileştirmenin başka performans sorunlarına neden olup olmayacağı değerlendirilerek Tasarım, Geliştirme ve Uygulama noktasında neler yapılacağı tespit edilmiştir.

Bu araştırmada kısıtlılıklardan dolayı tasarım ve geliştirme uygulama aşamasında yapılan değerlendirmeler ve bu değerlendirmelere uyumlu geliştirmelerin ilgililerine raporlanması sağlanmıştır. Yapılacak ileri çalışmalarda bu uygulamaların sonuçlarının değerlendirilmesi ve geri bildirimlerin çalışmanın devamlılığı açısından faydalı olabilecektir.

Seçilen çözümler arasında enformasyon geliştirme, bilgi ve beceri geliştirme, motivasyon geliştirme, yapı ve süreç geliştirme, sağlık geliştirme çözümleri olabileceği gibi çalışma araç ve koşul geliştirme süreçleri olarak seçilebilmektedir (Tüfekci, Köse, & Yuksel, 2019).

Tüm bu süreçler ortaya konduğunda İPT ile yapılan performans analizlerinde bir organizasyondaki eksiklikler detaylı şekilde ortaya konulabilmektedir. Bu nedenle yapılan araştırmada Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanının performans eksikliklerinin detaylı şekilde ortaya çıkarılması ve iyileştirilmesi için İPT Pershing modeli (2006) tercih edilerek çalışma yürütülmüştür. İPT modelinde eksikliklerin tespiti içinse görüşme yönteminden faydalanılmıştır. Sistemin yönetim tarafı olan TYÇ Kurulu üyesi kurum temsilcileri ile yapılan görüşmeler ile elde edilen bilgiler toplanan verilerin ana kaynağı olmuştur.

Çalışmada kullanılan nitel içerik analizi ve İPT modeli ile kullanılan diğer yöntemlerden nasıl faydalanıldığı bu bölümde açıklanmıştır. Bahsedilen yöntemlerin uygulanması sonucunda ortaya çıkarılan bulgular, araştırma soruları ile ilişkilendirilerek bir sonraki bölümde elde edilen veriler ile bulgular başlığı ile sonraki kısımda derlenmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde yöntem bölümünde bahsedilen yöntemlerin uygulanması ve incelemesi esnasında elde edilen veriler paylaşılmaktadır. Pershing İPT (2006) modelinin fark analizi, içerik analizi, yarı yapılandırılmış görüşme yöntemlerinin her birinden çeşitli veriler elde edilmiş ve bunlarla ilgili veriler beklenen ve gerçekleşen performans bağlamında değerlendirilerek TYVT'nin beklenen performansı ve gerçekleşen performansı hakkında sonuçlar ve öneriler ortaya çıkarılmaktadır.

4.1 İçerik Analizi ile Elde Edilen Bulgular

İçerik analizi için belirli kıstasların tespit edilmesi ve bu belirlenen kıstaslara göre incelenen platformda bu verilerin olup olmadığı incelenmektedir. Bu çalışmada verilerin tespit edilmesi için AYÇ tavsiye kararının altıncı ekinde yer alanlar ulusal yeterlilikler veri tabanlarının sahip olması gereken verilere ilişkin tablo esas alınmıştır. Bu tablada yer alan başlıklara ilişkin veri bulunup bulunmadığı ve bunların içeriklerinin ne kalitede olduklarına ilişki veriler ortaya konulmuştur.

4.1.1 Yeterliliğin İsmi

Yeterliliğin ismi bölümünde TYVT'de yayına alınan belgenin isminin ne olduğuna ilişkin bir bilginin olması beklenmektedir. Bu genellikle diplomalar için örneğin "Bilgisayar Mühendisliği Lisans Diploması", belgeler için "3. Seviye Kaynakçılık Mesleki Yeterlilik Belgesi ve Kaynakçılık Kurs Bitirme Belgesi" formatında yazılması istenmektedir.

Sistemde yer alan tüm yeterliliklere ilişkin yeterlilik ismi bölümünde veri olduğu ve bunların belirtilen formatta yazdığı tespit edilmiştir. Tüm sorumlu kurumlar tarafından bilgileri sisteme girilen bu yeterliliklerin isimlerinin olması gerektiği gibi yazıldığı gözlemlenmektedir. Sistemde yer alan 30688 yeterliliğin tamamında bu bilgi bulunmaktadır.

4.1.2 Yeterlilik Alanı (ISCED-F)

Bu alanda daha çok düzenlenen belgenin UNESCO tarafından geliştirilen (UNESCO UIS, 2014) eğitimle ilgili ülkeler arası karşılaştırılabilir istatistikleri bir araya getirmek, derlemek ve analiz etmek için bir çerçeve olan ISCED-F kodlarına yer verilmesi beklenmektedir. Eğitim programları ve ilgili yeterliliklerin eğitim seviyelerine ve alanlarına göre düzenlenmesi için referans sınıflandırmasıdır. İlk olarak 1970'lerin ortalarında UNESCO

tarafından geliştirilen ISCED, en son 2011'de olmak üzere iki kez revize edilmiştir. ISCED, uluslararası bir anlaşmanın ürünüdür ve UNESCO üyesi devletlerin genel konferansı tarafından resmi olarak kabul edilmiştir.

Sınıflandırma ve karşılaştırmaya hizmet etmesi nedeniyle veri tabanlarında da bu bilgiye yer verilmesi beklenmektedir. Yapılan incelemede bu alanda çok sağlıklı verilerin olmadığı tespit edilmiştir. Her ne kadar UNESCO üyesi devletler konferansı tarafından kabul edilse de uygulamada bu sınıflandırma kodlarının sorumlu kurumlar olan MEB, YÖK ve MYK tarafından gerektiğince kullanılmadığı ortaya çıkmaktadır. Sistemin yürütücüsü ve AB nezdinde temsilcisi olması nedeniyle MYK belgelerinde bu bilgiler yer alsa da Türkiye Yeterlilikler Veri Tabanında yer alan bu alandaki bilgiler sorumlu kurumlar tarafından sisteme birincil elden sunulamamaktadır.

Genellikle bu verinin sisteme gönderilen verilerin kontrolü esnasında ilgili personel tarafından yeterliliğin alanına göre tahminen belirlenmekte ve sistemde bu şekilde yayınlanmaktadır. Bunun genel olarak bir yüzdesini verebilmek mümkün değildir. Sistemde bu alan zorunlu alan olarak kullanılmakta ve bu alanda bilgi olmadığında sayfa görüntülenememektedir. TYVT'de ISCED-F kodlarından ayrıntılı alan kodları kullanılmaktadır (Toprak, Kolat, & Şengül, 2018).

4.1.3 Ülke/Alan Kodu

Bu alanda yeterliliğe ilişkin ülke bilgisi alan kodu olarak istenmektedir. Türkiye'de sunulan tüm yeterliliklerde bu bilgi sağlanmakta olup TYVT'ye alınarak verileri yayımlanan her yeterlilik bu veriyi bulundurmaktadır.

4.1.4 AYÇ Seviyesi

İkinci bölümde yeterlilik çerçeveleri ve yeterlilik çerçevelerinin bir ana bileşeni olan çerçeve seviyelerinden bahsedilmiştir. Belirtilen bu AYÇ seviyesi alanında ise ulusal yeterlilik çerçevesinin seviyesinden farklı olarak AYÇ seviyesinin ne olduğunun belirtilmesi istenmektedir. Kimi çerçeveler 10, kimi çerçeveler 12, kimi çerçeveler de farklı sayılarda olabilmektedir. Bu farklılıklar AYÇ seviyelerinin belirlenmesi ile giderilmeye çalışılmaktadır.

Örneğin İskoç Çerçevesinde 7. seviyedeki bir yeterlilik AYÇ seviyesi olarak 5. seviyeye gelebilmektedir. Bu nedenle AYÇ tüm yeterlilik çerçeveleri arasında bir ölçme aracı ve

karşılaştırma fonksiyonu gördüğünden ulusal yeterlilik veri tabanlarında AYÇ seviyesinin gösterilmesi beklenmektedir. Bu sayede tüm ülkeler birbirlerine karşı uyumlu ve tarafsız şekilde karşılaştırılabilmektedir.

Bu kapsam TYVT'de tüm yeterliliklerin AYÇ seviyeleri gösterilmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken husus TYVT'de yer alan yeterliliklerin seviyeleri öngörülen TYÇ ve AYÇ seviyeleridir. Bu seviyeler TYÇ'ye yerleştirilme aşamalarında değişebilir.

Seviyelerle ilgili bir diğer husus ise TYVT'de yer alan yeterliliklerin TYÇ ve AYÇ seviyelerinin aynı olmasıdır. Hem TYÇ hem de AYÇ'de sekiz seviyeli bir yapı bulunmaktadır. Bu eşit seviyeli iki yapıdaki tüm seviyeler aynı zamanda birbirleri ile de eşleşmiş durumdadır. Bu nedenle TYÇ'de dördüncü seviyede olan bir yeterlilik AYÇ'de de dördüncü seviye olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma sürecinde seviyelerle ilgili tespit edilen bir diğer konuda Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından düzenlenmekte olan öğrenim belgelerinin seviyelerinin hepsinin birinci seviyede bulunmasıdır. Diğer yeterliliklerin seviyeleri uyumlu olsa da bu elli öğrenim belgesinin seviyelerinin aynı olması dikkat çekmiştir.

4.1.5 Öğrenme Kazanımlarına Dayalı Tanım

Bu alanda belirtilen yeterliliği elde eden adayların hangi bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandıklarının ifade edilmesi bunların madde madde yazılması beklenmektedir. Komisyon tarafından yayımlanan ekte bu alan için iki farklı yöntem kullanılabileceği belirtilmektedir.

Bu yöntemlerden ilki serbest metin formatında tüm bilgi, beceri ve yetkinlik ifadelerinin karışık olarak yazılmasıdır. İkinci yöntem ise öğrenme kazanımlarının bilgi, beceri ve yetkinlik olarak üç gruba ayrılıp bu başlıklar altında ayrı ayrı yazılmasıdır.

İncelediğimiz TYVT'de bu yöntemlerden ilkinin kullanıldığı gözlemlenmektedir. Burada tüm yeterliliklere ait öğrenme kazanımlarına dayalı tanım alanı serbest metin formatında yazılarak veriler sunulmaktadır. Bu alanda görüntü olarak belirtilen başlık bulunmakta ve incelenen yeterliliklerde bu bölümde olması gereken öğrenme kazanımları bulunmaktadır.

Belirtilen alanda tespit edilen bir husus şu şekilde olmuştur. Özellikle yükseköğretim yeterliliklerinde daha önceden oluşturulan yeterlilik tür belirleyicilerindeki ifadeler mühendislik, öğretmenlik, sosyal bilimler alanları gibi alanlar fark etmeksizin ilgili

seviyelerin birçoğunda benzer şekilde yer almaktadır. Bu durum her ne kadar alanlar dolu olarak görünse de içeriklerin birbirilerinden farklı olmaları gerektiği durumlarda dahi aynı olabildiğini gözler önüne sermektedir. İçeriklerin belirlenmiş olması yönünden bu bilgilerin bulunması olumlu görünmekteyken içeriklerin birbirini tekrar eden içerikler olması düşündürücü bir bulgu olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca bu verinin TYVT ve benzeri ulusal yeterlilik veri tabanları için en önemli alanlar olması sebebiyle İngilizcelerinin de olması büyük önem arz etmektedir. Yapılan incelemede bu alanda bulunan bilgilerin yüzde yirmi beş oranında İngilizcelerinin bulunduğunu geriye kalan yeterliliklerin ise bu bilgileri İngilizce olarak içermediği tespit edilmiştir.

4.1.6 Belgeyi Düzenleyen Kurum Bilgileri

Gerçekleştirilen içerik analizi çalışmasında TYVT'de yer alan otuz binden fazla yeterlilik için bu yeterliliği düzenleyen sorumlu kurum bilgisine yer verildiği görülmüştür. Her bir yeterliliğin ait olduğu sorumlu kurumun bilgisi detaylı şekilde verilmektedir. Sorumlu kurumun adı, sorumlu kurumun adresi, sorumlu kurumun internet sitesi gibi bilgileri tamamı belirtilen yeterlilikler için sağlanmaktadır.

4.2 Yarı Yapılandırılmış Görüşmelerde Elde Edilen Bulgular

Araştırma kapsamında TYÇ paydaşlarından en büyükleri olan ve yeterlilik sağlayıcısı olarak TYVT'nin hem kullanıcısı hem de içerik sağlayıcıları olan MEB, YÖK ve MYK taraflarından birer temsilci ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

YÖK tarafında görüşülen yükseköğretim temsilcisi TYVT'nin özellikle yeterliliklerin öğrenme kazanımlarını belirleme açısından faydalı ve etkin olduğunu ancak sunulan içeriklerin daha henüz ilk fazda olunduğunu düşündüğünden birbirleri ile benzeşen kazanım ifadeleri olduğunu iletmiştir. İlk defa sunduğu diploma programlarını birer yeterlilik olarak kabul eden ve bunları TYVT'de yayınlayarak öğrenme kazanımlarını belirlemek isteyen yükseköğretim kurumlarının bu işin acemiliğini çektiklerine dikkatleri çekmiştir.

Yükseköğretim kurumlarında ders bazında kazanımların çok detaylı belirlendiğini ancak programın tamamında kazandırılan bilgi, beceri ve yetkinlik ifadelerinin neler olduğuna ilişkin Bolonya sürecinde oluşturulan bilgi paketleri dışında bir ifade setinin bulunmadığını, bu ifade setlerinin de yine birbirinin benzeri olduğu konusuna değinmiştir.

Bunu yanında TYVT ara yüzü sayesinde karşılaştırma ekranlarının faydalı olduğunu hem farklı seviyelerde bulunan yeterliliklerin birbirileri ile her başlıkta karşılaştırılabilmesinin hem de farklı kurumlar tarafından sunulan yeterlilikler ile aynı karşılaştırmanın yapılabilmesinin çeşitli alanlarda faydalı olduğuna değinmiştir. Özellikle yurtdışında alınan bir yeterliliğin kazanımları ile ülkemizde sunulan yeterliliklerin karşılaştırılmasında TYVT'nin öngörüldüğü şekilde verileri sağlıklı şekilde organize ettiğini ve gerekli sınıflandırma ve karşılaştırmanın işlemlerini kolaylaştırdığını dile getirmiştir.

AYÇ tavsiye kararı ekinden ve TYVT'nin bu istekleri karşılayıp karşılamadığı sorulduğunda gerekli başlıkların bulunduğunu özellikle zorunlu alanlardaki verilerin sistemde yer aldığı şeklinde bilgi paylaşmıştır. Ancak özellikle TYVT'de tematik kod olarak yer alan ISCED-F bölümlerindeki verilerin yükseköğretim kurumları tarafından sunulamadığı bu alanlardaki verilerin tahmine dayalı oluşturulduğunun bir gerçek olduğu söylenmiştir.

Bunu yanında tanım bölümünde yer alan öğrenme kazanımlarının oluşturulan yeterlilik tür belirleyicilerindeki ifadeler ile sınırlı kaldığı ve bu ifadelerinde yükseköğretim yeterliliklerinin büyük çoğunluğunda benzer ifadeler olduğuna değinilmiştir.

TYÇ kapsamında çeşitli verilerin oluşturulduğu ve bu verilerin TYVT sayesinde iyi şekilde tasniflenip yönetilebilir hale geldiği değerlendirilmiş olsa da mevcut içeriğin kalitesinin artırılması gerektiği özellikle vurgulanmıştır.

MEB tarafından da 6 genel müdürlük ve 50 binden fazla eğitim kurumu aracılığı ile sisteme yeterlilik olarak tanımlanan 931 diploma ve kurs bitirme belgesi eklenmektedir. Bu yeterliliklerle ilgili de MEB temsilcisi ile konu bağlamında yarı yapılandırılmış bir görüşme gerçekleştirilmiştir.

YÖK'ün aksine program içerikleri okuldan okula değişmediği için her bir diploma programının veya kurs bitirme belgesinin TYVT'de tek bir yeterlilik olarak yayınlandığı dile getirilmiştir. MEB tarafında da diploma veya kurs bitirme belgelerinin bütününü ilgilendiren öğrenme kazanımlarına ilişkin tetikleyici çalışmanın TYVT'de yayınlanması istenen veriler sayesinde olduğu dile getirilmiştir.

Şu anda sunulmakta olan tüm diploma programlarının ve kurs bitirme belgelerine ilişkin verilerin sistemde yer aldığı ifade edilse de bu bilgilerden diploma programlarına ilişkin verilerin en son 2016 yılında sisteme aktarıldığı, kurs bitirme belgelerinin ise 2018 yılında

sisteme tanımlanarak verilerinin girildiği aktarılmıştır. Bakanlık nezdinde TYÇ Kurulunda üyesi olan birimler dışında bilinirliğinin fazla olmadığı da dile getirilmiştir.

AYÇ tavsiye kararının altıncı ekinde yer alan başlıklara ilişkin verilerin bulunup bulunmadığı sorusuna ise MEB'e ait tüm bilgilerin zorunlu başlıklarda olanların tamamının yer aldığı ve ilgili yeterliliğe ilişkin verilerin özgün şekilde oluşturularak sisteme aktarıldığı iletilmiştir. Sistemin bu hali ile beklentilerle uyumlu çalıştığı söylenmektedir.

Diğer TYÇ paydaşı ve süreçlerin yürütümünde sorumlu olan MYK sorumluluğundaki yeterlilikler açısında MYK temsilcisi ile de bir görüşme gerçekleştirilmiştir. MYK'ya ait yeterliliklere ilişkin bilgilerin tamamının bilgilerinin veri tabanında yer aldığı belirtilmiştir. MYK kendi iç sistemi içerisindeki uyarı sistemi ile MYK tarafında düzenlenen ulusal yeterliliklerde bir değişiklik olduğunda sistem üzerinden bir uyarı epostası göndermekte ve veriler görevli personel tarafından manuel olarak düzenlenmektedir.

AYÇ tavsiye kararının ekinde yer alan bilgilerin tamamının her yeterlilik için sistemde bulundurulduğu ifade edilirken ekte istenen zorunlu alanların tamamının bilgilerinin uygun şekilde yayınlandığı ve opsiyonel alanların da dolu verilerle desteklendiği belirtilmiştir. Sunulan tüm yeterliliklerin farklı seviyeler ile yayınlanmasının belge almak isteyen adaylara bilgilendirici bir ekran sağladığı dile getirilmiştir.

4.3 Performans Geliştirme Kapsamında Bulgular

Performans geliştirme modellerinden Pershing modeli aracılığı ile içerik analizi ve görüşmelerden elde edilen bulgular incelenmiştir. Bu inceleme neticesinde tespit edilen performansa ilişkin eksiklikler İPT kapsamındaki bulgular olarak değerlendirilmiştir.

4.3.1 Algı Analizi

Çalışmada TYÇ ve TYVT'ye ana dayanak olan dokümanların hangi dökümanlar olduğu tespit edilmiştir. Bu tespit ile beklenen performansın ne olduğu ve gerçekleşen performansın ne olduğunun ortaya konulması sağlanmıştır. Bu sayede gereksiz adımların eksiltilmesi, eksik başlıkların tespit edilmesi ve kullanılan platformun beklentileri karşılar hale getirilmesi algı analizini oluşturmaktadır.

4.3.2 Stratejik Yayılım

Çalışma ile tespit edilen eksikliklerin giderilmesi, fazla olarak görülen aşamaların ortadan kaldırılmasına yönelik süreçlerin işletilebilirliğinin sağlanması TYÇ'ye ilişkin süreçlerin yürütülmesinden ve sekretaryasından sorumlu Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi Dairesi Başkanlığı ile görüşülmüştür.

TYÇ Dairesi Başkanlığının stratejisi AYÇ tavsiye kararında belirtilen ölçütleri barındıran etkili ve verimli bir dijital platformun sağlıklı verileri ulusal ve uluslararası topluma sunabilmesidir.

4.3.3 Performans Analizi

Performans analizi kapsamında bu çalışmada fark analizi ve kök neden analizi yapılmakla birlikte çözüm önerilerinde bulunulmaktadır. Burada performans sorunu olarak TYVT'nin Avrupa Komisyonu tarafından olması beklenen yapısı ve gerçekte olan durumu arasındaki farklar performans sorunu olarak ele alınmıştır.

Fark Analizi

Gerçekleştirilen görüşmelerde ve yapılan içerik analizinde asgari olarak bir yeterlilik veri tabanında Yeterlilik İsmi, Yeterlilik Alanları, Ülke Kodu, Öğrenme Kazanımları, Sorumlu Kurum Bilgisi ile bu verilerin İngilizcelerinin olması gerektiği tespit edilmiştir. TYVT içeriğinin bu alanlarda veri sunup sunmadığı içerik analizi ile incelenmiştir. TYVT'nin bu alanlarda veri sağladığı tespit edildiğinde ise bu alanların ne kadarının içerik kapsayıp kapsamadığı araştırılmıştır.

Belirtilen alanlarda içeriğin olup olmadığı ise tüm verinin bir excel dosyaya aktarılması ve sonrasında tablolardan verileri inceleme yolu ile hesaplanmıştır. Bu şekilde oluşturulan dosya incelenerek dolu olan hanelerle boş olan haneler tek tek tespit edilmiştir. Yapılan tespit sonrasında her bir başlık için dolu olan hanelerin o alandaki satır sayısına oranlanması ile gerçekleşen performans rakamları bulunmuştur.

Yapılan görüşmelerde ise bu alanların tamamının dolu olması gerektiği için beklenen performans ise yüzde yüz olarak hesaplanmıştır. Beklenen performans ile gerçekleşen performans farkı ise performans farkı olarak tespit edilmiştir. Bu hesaplama ile gerçekleştirilen analiz sonuçları Çizelge 11'de yer almaktadır.

Çizelge 11. Fark Analizi Sonuçları

TYVT'den Beklenen Performans	**Gerçekleşen Performans**	**İçerik Analizinde Değerlendirme Başlığı**	**Beklenen Performans**	**Gerçekleşen Performans**	**Fark**
Yeterlilik isimleri alanının olması	Yeterlilik isimleri alanı bulunmaktadır.	Yeterlilik İsimleri	%100	%95	%5
Yeterlilik alanının belirtilmesi	Tematik alan kodları bulunmaktadır	Yeterlilik Alanları ISCED-F	%100	%100	%0
Ülke Alan Kodu bulunması	Ülke Kodu bulunmaktadır.	Ülke/Alan Kodu	%100	% 98	% 2
AYÇ Seviyesi Bulunması	AYÇ ve TYÇ Seviyesi bulunmaktadır.	AYÇ Seviyesi	%100	%99	%1
Öğrenme Kazanımlarına Dayalı Tanım alanının olması	Tanım bölümünde öğrenme kazanımları bulunmaktadır.	Öğrenme Kazanımlarına dayalı tanım	%100	%83	%17
Sorumlu Kurum bilgilerinin olması	Sorumlu Kurum bilgileri İsim, Adres, Web Sitesi olarak gösterilmektedir.	Belgeyi Düzenleyen Kurum Bilgileri	%100	%100	%0
İngilizce Yayın Yapılması	Sitenin İngilizce versiyonu bulunmaktadır.	İngilizce yayın	%100	%25	%75

Performans analizi, iş süreçlerini iyileştirmek ve istenilen hedeflere ulaşmak için önemli bir adımdır. Bu analizin ilk aşaması olan fark analizi, beklenen performans ile gerçekleşen

performans arasındaki farkı belirlemek için kullanılan bir yöntemdir. Bu analiz sonuçlarına dayanarak kök neden analizi yapılması, performans sorunlarının kaynağını tespit etmek ve çözüm sürecine odaklanmak için gereklidir.

Fark analizi, organizasyonun belirlediği hedef performansı ile mevcut performans arasındaki farkları tanımlamaya yardımcı olur. Bu farklar, iş süreçlerindeki zayıflıkları ve eksiklikleri gösterir. Ayrıca, performansı etkileyen faktörleri belirlemek ve iyileştirme önlemlerini şekillendirmek için kullanılmaktadır. Örneğin, eğitim eksiklikleri, teknik sorunlar veya iletişim problemleri gibi faktörler, beklenen performansın gerçekleşmesini engelleyebilmektedir.

Fark analizi sonuçları elde edildikten sonra, kök neden analizi aşamasına geçilir. Bu aşamada, analizi sırasında belirlenen farkların nedenlerini araştırmak ve tespit etmek amaçlanır. Kök neden analizi, sorunların temel sebeplerini belirlemeye odaklanarak kalıcı çözümler üretmeyi hedefler. Bu analiz, sorunların yüzeyine değil, temeline inmeyi sağlar ve sürekli tekrarlayan sorunların önüne geçmeyi amaçlar.

Kök Neden Analizi

Kök neden analizi gerçekleştirilirken önce sorunun ne olduğu tespit edilmeli ve daha sonra bu sorunun olası nedenlerinin neler olduğu ortaya konulmalıdır. Sorunun ne olduğu bir önceki aşama olan fark analizi aşamasında performans farklarının tespit edildiği başlıklardan yola çıkılarak tespit edilmiştir. Fark analizinde tespit edilen bu başlıklar ise içerik analizi ile incelenen AYÇ tavsiye kararının altıncı ekinden ve TYVT kullanıcısı olan kurumların temsilcileri ile gerçekleştirilen görüşmeler ile belirlenmiştir.

Belirlenen bu sorunların neden kaynaklandığına ilişkin bilgiler ise görüşmelerden elde edilen bilgiler ile ortaya koyulmuştur. Bu yöntemlerle gerçekleştirilen kök neden analizinden elde edilen bulgular Çizelge 12’de gösterilmektedir.

Çizelge 12 Kök Neden Analizi Sonucunda Tespit Edilen Sonuçlar ve Çözümler

Sorun	**Neden(ler)**	**Çözüm Seçimi**
Yeterlilik isimlerinin eksik olması,	▪ Yeterlilik İsimlerinin Girilmesinin Unutulması ▪ Sisteme web servis ile gönderilmesi durumunda isimlerin gelmemesi veya eksik gelmesi ▪ Sorumlu Kurumlar tarafından ne yazılacağının bilinmemesi	▪ Yeterliliklerin isimleri personele kontrol ettirilebilir. ▪ SQL sorgular ile isimleri olmayan yeterlilikler bulunarak ilgili sorumlu kurumlar tarafından belirlenmesi istenebilir. ▪ Hizmet alımı ile dışardan eksiklikler tespit ettirilip tamamlatılabilir.
Tematik alanların dolu olmasına rağmen tahmini olması,	▪ Tematik alanların yaygın şekilde kullanılmayışı, ▪ Tematik alanların ilgili kurumlarca henüz belirlenmemiş olması, ▪ Sistemin tematik kod olmadan yeterliliği yayına almaması	▪ İlgili kuruluşlara resmi yazı ile doğru kodların belirlenmesi sağlanabilir. ▪ Çalışma grupları kurularak tematik kodlar belirlenebilir.
Ülke kodunun belirtilmemiş olması	▪ Personelin konu hakkında bilgisiz oluşu, ▪ Yazılımda bunun ön görülmemiş olması, ▪ Ülke kodu bilgisinin veri girenler tarafından yanlış algılanması,	▪ Ülke kodu değişmeyeceği için standart olarak TR şeklinde yazılabilir.

AYÇ Seviyelerinde eksikliklerin olması	▪ AYÇ ve TYÇ seviyeleri hakkında bilgisizlik, ▪ Yeterliliklerin veri tabanına TYÇ'ye yerleştirilmeden yani TYÇ seviyesi belirlenmeden alınıyor olması,	▪ AYÇ ve TYÇ seviyeleri eksik ya da hatalı olan yeterliliklerin sunulduğu kuruluşlardan yazı ile seviyelerin belirlenmesi istenebilir.
Öğrenme Kazanımlarına dayalı tanım bölümlerinde eksiklik olması	▪ Yeterliliğin kazanımların belirlenmesinde yöntem belirsizliği, ▪ Belirlenecek kazanımları kimin belirleyeceğinin belli olmaması, ▪ Belirsizlikler nedeni ile veri gönderenlerin kazanımları iletmek için sorumluluk almaması, ▪ Öğrenme Kazanımları ile gönderilmesi istenen veri ile terminoloji farklılığı, ▪ Diploma programlarında dersin kazanımları ile genel diploma kazanımlarının karıştırılması,	▪ Kazanım bölümlerinin çalışma grupları oluşturularak doldurulması ▪ Kazanım bölümlerinin kurumlarca doldurulmasının istenmesi ▪ Kazanım bölümlerinin görevlendirilecek personele doldurtulması
İngilizce verilerin bulunmaması	▪ Hali hazırda verilerin İngilizcesinin olmaması, ▪ Bazı yeterlilikler için İngilizce verilere ihtiyaç duyulmaması, ▪ İngilizce verilerin hazırlanması için ek çalışmaya ihtiyaç duyulması, ▪ Personelin isteksizliği	▪ Kurum tercümanının ilgili alanları çevirmesi ▪ Kurumlardan eksik İngilizce verileri tamamlamasının istenmesi

4.3.4 Fizibilite Analizi

Fizibilite analizinde muhtemel çözüm önerilerinin hangilerinin daha verimli bir seçim olacağını belirleyebilmek için bir derecelendirme çalışması yapılarak uygun çözümün objektif olarak seçilmesine imkân tanınmaya çalışılmıştır. Aşağıda yer alan çizelgede ilgilisinden görüşler alınarak belirlenen ölçütlere 1 ile 10 arasında puanlama gerçekleştirilmiştir.

Zaman için en fazla zaman isteyen öneri 10 en az 1, maliyet konusunda en fazla maliyet 10 en az 1 olacak şekilde belirlenmiştir. Fayda anlamında ise en faydalı çözüm 1 en az faydalı çözüm 10 şeklinde işlenmiştir. Bu şekilde oluşturulan denklemden elde edilen ölçütler puanı toplamında en az puan alan çözüm en uygun çözüm olarak değerlendirilmiştir (Güzeldereli, Kose, & Tüfekci, 2017).

Gerçekleştirilen fizibilite analizine ilişkin değerlendirme sonuçları Çizelge 13'de yer almaktadır.

Çizelge 13. Muhtemel Çözüm Önerilerinin Fizibilite Analizi

Problem	**Muhtemel Çözüm**	**Zaman**	**Maliyet**	**Fayda**	**Toplam**
Yeterlilik isimlerinin eksik olması	Yeterliliklerin isimleri personele kontrol ettirilebilir.	10	1	5	16
	SQL sorgular ile isimleri olmayan yeterlilikler bulunarak ilgili sorumlu kurumlar tarafından tamamlanması istenebilir.	6	1	5	12
	Hizmet alımı ile dışardan eksiklikler tespit ettirilip tamamlatılabilir.	7	5	5	17
Tematik alanların dolu olmasına	İlgili kuruluşlara resmi yazı ile doğru kodların belirlenmesi sağlanabilir.	7	2	3	12

rağmen tahmini olması	Çalışma grupları kurularak tematik kodlar belirlenebilir.	8	4	3	15
Ülke kodunun belirtilmemiş olması	Ülke kodu değişmeyeceği için standart olarak TR şeklinde yazılabilir.	1	1	1	3
AYÇ Seviyelerinde eksikliklerin olması	AYÇ ve TYÇ seviyeleri eksik ya da hatalı olan yeterliliklerin sunulduğu kuruluşlardan yazı ile seviyelerin belirlenmesi istenebilir.	6	3	3	12
Öğrenme Kazanımlarına dayalı tanım bölümlerinde eksiklik olması	Kazanım bölümlerinin çalışma grupları oluşturularak doldurulması	6	5	4	15
	Kazanım bölümlerinin kurumlarca doldurulmasının istenmesi	8	3	2	13
	Kazanım bölümlerinin görevlendirilecek personele tamamlatılması	10	4	8	22
İngilizce verilerin bulunmaması	Kurum tercümanının ilgili alanları çevirmesi	10	1	4	15
	Kurumlardan eksik İngilizce verileri tamamlamasının istenmesi	7	3	3	13

Muhtemel çözümlere ilişkin gerçekleştirilen fizibilite analizinde altı problem için toplamda on iki farklı çözüm önerisi değerlendirilmiştir. Bazı problemler için tek çözüm önerisinde bulunulmuş bazı problemlerde ise birden fazla çözüm önerisinde bulunulmuştur. Yukarıda açıklanan değerlendirme yöntemine göre toplamda en az puan alan çözümün en uygun çözüm olduğu bilgisi verilmiştir. Bu bilgiye göre ülke kodu alanına TR şeklinde standart bir

verinin girilmesi çözümü üç puan alarak fayda, maliyet ve zaman açısından en uygun çözüm olarak dikkat çekmektedir. Bir başka problem olan öğrenme kazanımlarına dayalı tanım alanlarında eksiklik olmasına önerilen çözümlerden kazanım bölümlerinin görevlendirilecek personele tamamlatılması çözümü maliyet yönüyle nispeten uygun olsa da toplamda en fazla puan alarak en uzak çözüm olarak görülmektedir.

Diğer problemlere sunulan farklı çözümlerde en uygun çözümler şu şekilde yer almıştır. Yeterlilik isimlerinin eksik olması problemine en uygun çözüm on iki puan alan ikinci sıradaki çözüm olmuştur. Tematik alanların dolu olmasına rağmen tahmini olması problemine sunulan çözümlerden ise ilk sırada yer alan çözüm diğer çözümden üç puan daha az aldığı için daha uygun çözüm olarak tespit edilmiştir. AYÇ Seviyelerinde eksikliklerin olması için tek çözüm önerisi fayda ve maliyet açısından uygun çözüme yakın puanlar alsa da zaman yönüyle altı puan alarak toplamda on iki puan almıştır. İngilizce verilerin bulunmaması problemine önerilen iki çözüm ise bir birine yakın puanlar aldığı görülmüştür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yeterlilik çerçevelerinin amaçları farklı farklı kültürlerde ve sistemlerde gerçekleştirilen eğitimler ve öğrenmeler neticesinde elde edilen diploma, sertifika ve benzer belgelerin birbirleri ile tereddüde mahal vermeyecek şekilde karşılaştırılabilmesini sağlamaktır. Bunu yapabilmek için farklı bileşenler geliştirerek bu belgeleri sınıflandırmakta benzer ifadeler ile tanımlanmaları sağlanmaktadır.

Benzer ifadeler ile tanımlama çalışmalarından ilki, bir ölçme değerlendirme yapılarak sadece başarılı adaylara verilen belgelerin -adaylara kazandırdıkları hak ve imkânlar farklı olmakla birlikte- tamamının adının en azından ulusal yeterlilik çerçevesi kapsamında yeterlilik olarak tanımlanmış olmaktadır. İkincisi bu yeterliliklerin adaylara hangi bilgi, beceri ve yetkinliklerin kazandırdıklarının ifadesi olan öğrenme kazanımları ile tanımlanmasını beklemektedir.

Öğrenme kazanımları ile tanımlanan bu yeterliliklerin artık hangi seviyeye ait oldukları ise bu kazanımların daha önceden oluşturulan seviye tanımlayıcıları ifadeleri ile karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Birden sekize kadar belirlenen bu seviyelerden hangi seviyeye ait olduğu da belirlendiğinde, yeterliliğin ulusal ve uluslararası yeterlilik çerçevesi karşılaştırması için yeterli veri oluşmuş olmaktadır.

Fakat bu verilerin sağlıklı şekilde kamuoyu ile paylaşılabilmesi, saklanabilmesi, güncellenebilmesi ve ulusal ve uluslararası platformlarla karşılaştırılabilmesi için de veri yönetimi aracı olarak ulusal yeterlilik veri tabanları işlev görmektedir.

Araştırmada TYÇ'nin bir aracı olarak TYVT'nin; Avrupa Komisyonunun Yeterlilik Çerçeveleri hakkındaki tavsiye kararında ve tavsiye kararının ekinde yer alan ölçütleri ne ölçüde karşıladığının tespiti yapılmıştır. Tespit edilen performans farklarının Perhsing İPT (2006) modelinden yararlanılarak çözüm önerilerinin ortaya konulması sağlanmış ve bu performans eksikliklerinin giderilmesine yönelik çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

Türkiye'de kullanılan yeterlilik veri tabanı olan TYVT'nin gerekli fonksiyonlarının olup olmadığı ve gerekli performansı gösterip göstermediğini anlamak için öncelikle içerik analizi ile kullanılacak ölçütlerin belirlenmesi sağlanmıştır. İçerik analizinden elde edilen veriler görüşmeler ile doğrulanmış ve Pershing İPT (2006) modeli izlenerek performans

analizi yapılmıştır. Sonraki aşamada kök neden analizi ile fizibilite analizi gerçekleştirilmiştir.

İçerik analizinden elde edilen bulgulara göre TYVT'nin değerlendirmesinin yapılırken Yeterlilik ismi, Yeterlilik Alanı, Ülke Kodu, AYÇ Seviyesi, Öğrenme Kazanımlarına Dayalı Tanım ve Sorumlu Kurum Bilgilerinin olmazsa olmaz veri başlıkları olduğu ve analizin buna göre yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Büyük çoğunlukla TYVT beklenen içeriğe sahip olsa da belirli başlı alanlarda sistematik şekilde eksiklikler bulunması sonucunda özellikle verilerin öğrenme kazanımlarının tam manasıyla belirlenmediği, İngilizce içeriklerde belirgin şekilde eksikliklerin olduğu ve AYÇ, TYÇ seviyelerinin belirlenmelerinde eksiklikler ya da hataların olduğu ortaya koyulmuştur. Bazı alanlarda veriler tam olarak var gibi görünse birkaç yöntemin bir arada kullanılması sayesinde hatalı sonuçlara ulaşmanın önüne geçilmiştir.

Daha sonra gerçekleştirilen görüşmelerde içerik analizinde elde edilen bu altı başlık ve verilerin İngilizcelerinin bulunup bulunmamasına göre performans analizinin gerçekleştirilmesinin daha doğru olacağı ve özellikle tematik alandaki bilgilerin tahmini şekilde girildiği neticesi elde edilmiştir. Buna benzer şekilde öğrenme kazanımları alanındaki verilerin de sağlıklı olmayabileceği veya bu bilgilerinde birbirlerinin aynı olabileceği değerlendirmeleri yapılmıştır.

Görüşmelerden elde edilen bir başka sonuç da TYVT ve içeriğindeki verilerin özellikle belgelerin kazanımlarının tespitinde ve karşılaştırılmalarında faydalı olduklarının dile getirilmesidir. Ancak fonksiyonel olarak kolaylıklar sağlasa da içerik olarak geliştirilmesi gerektiği sonucuna da varılmıştır. Gerçekleştirilen görüşmelerde yeterlilik veri tabanının özellikle farklı kurumların düzenlediği yeterliliklerin verilerinin karşılaştırılmasında ve birbirlerine göre fazla veya eksik yönlerinin ortaya çıkarılmasında beklentileri karşıladığı ifade edilmiştir. Aynı zamanda araştırma ile paralel şekilde özellikle öğrenme kazanımlarının belirlenmesinde eksiklikler olduğu, tematik kodların tahmini doldurulduğu ve bazı seviyelerde hatalar olabileceği ifade edilmiştir.

İPT bağlamında yapılan performans analizine göre en büyük performans eksikliği İngilizce verilerin olmaması olarak tespit edilmiştir. Büyük çoğunluğu İngilizce olarak bazı verileri içerse de yeterlilik bilgilerinin tamamı değerlendirildiğin İngilizce bilgilerinde yarısından

fazlasında eksiklikler olduğu görülmüştür. Bunu öğrenme kazanımlarındaki yaklaşık altıda bir oranındaki eksiklik takip etmiştir.

Üçüncü sıradaki performans eksikliği ise yeterlilik isimlerindeki eksiklikler olarak göze çarpmaktadır. Bu alanlar veri olarak dolu olabilse de bulgular bölümünde belirtildiği oranlarda eksiklikler barındırmaktadır. Yeterlilik alanının ifade edildiği alanlar ile sorumlu kurum bilgilerinin verilmesinin beklendiği alanlar tam performans ile verileri sunduğu gözlemlenmiştir.

Kök neden analizinde elde edilen performans eksikliklerin nedenleri analiz edilerek çözüm önerileri ortaya konmuş ve bu önerilerin fizibilite analizleri her bir performans ölçütü için ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Elde edilen bu sonuçlara göre eksik verilerin tamamlanması için özellikle sorumlu kurumlar olan MEB, YÖK ve MYK tarafından gerekli verilerin sağlanması gerekmektedir. Bu verilerin oluşturulmasında imkân bulunmuyor ya da teknik eksiklik çekiliyorsa TYÇ Dairesi Başkanlığından aktif destek almasının süreçleri daha verimli hale getireceği ortaya çıkmaktadır. Fizibilite analizinde öne çıkan çözümlerin gerçekleştirilmesi ve adı geçen kurumları hızlı ve koordineli şekilde hareket etmesinin de etkin sonuçların elde edilmesine yardımcı olacağı değerlendirilmektedir.

Tez çalışması neticesinde oluşan sonuçlardan biri de çok taraflı bir oluşum olan TYÇ ve TYVT için daha etkin bir işbirliği ve daha çok sahiplenme gerektiğidir. Her ne kadar bu araçlar çok taraflı kurullar tarafından yönetilse de sorumluluk bir kurum tarafından yerine getirildiği için bir kurumun verileri tam olarak sağlanabilmişken bir diğerinin daha ağırdan aldığı, sorumluluk yükleyen faaliyetleri yerine getirmekte ağır kalabileceği gözlemlenmiştir. TYÇ ve TYVT'nin sadece bir kuruma ait bir oluşum gibi görülmemesinin ve bahsedilen araçların sahiplenilmesinin bu araçların daha etkin olarak faaliyet göstermesini sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Bir yönetmelik ile çalışmalarını yerine getiren TYÇ ve TYVT'nin, daha etkin bir katılım sağlamak için bir kanun çalışması yaparak gereken desteği kendisine sağlayabileceği de elde edilen sonuçlardandır. Kurumların verilerin kalitesinde gereken özeni ve dikkati gösterememesinin nedeni olarak yönetmelik ile zorlayıcı yaptırımların bulunmaması da düşünülmelidir. Muhtemel bir TYÇ kanununun nasıl olması gerektiğinin değerlendirilmesinin yapılabilmesi için farklı ülkelerde nasıl uygulamalar olduğunun araştırılması ve UYÇ kanunları örneklerinin incelenmesi gerekmektedir.

Bu araştırmada belirlenen ölçütlere göre ulusal yeterlilik veri tabanlarının Türkiye örneği incelenmiş ve insan performans teknolojisi perspektifi ile analizi gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki aşamada gelecek çalışmalarda, belirlenen farklı ülkelerdeki yeterlilik veri tabanlarının performanslarının ölçümlenmesi, veri yönetim aracı olarak kullanılan yeterlilik veri tabanlarından hangilerinin beklenen performansı karşıladığının, hangilerinin geliştirilmesi gerektiğinin tespit edilmesi bir başka çalışma konusu olarak önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Aksoy, A. A. (2008). *Genel İşletmecilik.* Ankara: Detay Yayıncılık. 88-89

Auzinger, M., Fellinger, J., Luomi-Messerer, K., & Larsen, K. N. (2020). *Report on Qualification Databases.* 3s, Ecorys. 21-25.

Avrupa Komisyonu. (2015). *A common format for Qualifications in EQF databases and in ESCO.* Brüksel: Eu Publish. 6-7.

Balcı, A. (2021). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler.* Ankara: PEGEM Akademi. 211-213.

Balińska, B., & Kopyt, M. (2020). *Qualifications Registers in selected European Union Countries.* Warsaw.

Bradford, R. *Aligning Employees With Strategy. URL:*https://www.cssp.com/aligning-employees-with-strategy-building-support-for-the-strategic-plan-first-and-second-steps/ Son Erişim Tarihi:17.04.2023

British Council. (2021). *The UK Technical and Vocational Education and Training Systems.* 28-29.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *BilimselAraştırma Yöntemleri.* Ankara: Pegem Akademi. 123-135.

Carvalho, T., Ferreira, M. J., & Barros, A. (2018). Learning Outcomes in Higher Education.: A Comparison between England, Portugal, and Italy. *Higher Education Studies*.78-83

Castel-Branco, E. (2021). *National and regional qualifications frameworks.* ETF Publications.108-123.

CEDEFOP . (2018). *National qualifications framework developments in Europe.* Thessaloniki: EU Publications Office.54-56

CEDEFOP. (2008). *Terminology of European education and training policy.* Thessaloniki: EU Publications Office. 8

CEDEFOP. (2010). *The development of national qualifications frameworks in Europe* . Thessaloniki: EU Publications Office.21-38.

CEDEFOP. (2014). *Terminology of European education and training policy* . Thessaloniki: EU Publications Office.47-51.

CEDEFOP. (2017). *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook.* Thessaloniki: EU Publications Office.78-85

CEDEFOP. (2017). *European qualifications framework (EQF).* CEDEFOP. European qualifications framework: *URL:* https://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3076, Son Erişim Tarihi: 04.05.2023

CEDEFOP. (2019). *Global inventory of regional and national qualications frameworks 2019 Section II.* Thessaloniki: EU Publications Office.

CEDEFOP. (2019). *National Qualifications Database.* Thessaloniki: EU Publications Office.

CEDEFOP. (2019). *NQF Development Briefing Note.* Thessaloniki: EU Publications Office.

CEDEFOP. (2020). *National qualifications frameworks developments in Europe 2019.* Thessaloniki: EU Publications Office.

CEDEFOP. (2020). *Overview of National Qualifications Framework Developments in Europe.*

CEDEFOP. *Reporting on EQF Advisory Group meetings.* European Inventory: *URL:*https://www.cedefop.europa.eu/en/events-and-projects/projects/national-qualifications-framework-nqf/european-inventory, Son Erişim Tarihi: 02.04.2023

CEDEFOP, J. B. (2010). *Added Value Of National Qualifications Frameworks In Implementing the EQF.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.

EU Commission. *2013/37/EU Direktifi.* Eu Commission: *URL:* https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0037&from=EN, Son Erişim Tarihi: 21.04.2023

Cosser. (2000). *Towards the development of level descriptors in the NQF: a point of departure* .

Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches.* Sage publications.

Cüceloğlu, D. (2013). *İnsan ve Davranışı.* İstanbul: Remzi Kitabevi.

Çakır, H. (2013). İnsan Performans Teknolojilerinin Temelleri. K. Çağıltay, & Y. Göktaş içinde, *Öğretim Teknolojilerinin Temelleri: Teoriler, Araştırmalar, Eğilimler* Ankara: Pegem Akademi, (75-98)

Department of Training and Workforce Development Western Australia. (2021). *VET qualifications register for secondary students.* Department of Training and Workforce Development 2021.

ETF & CEDEFOP. (2021). *Global National Qualifications Framework Inventory: Country Cases From Eu And Etf Partner Countries.* CEDEFOP and ETF.

ETF, CEDEFOP, ILO. (2017). *Global inventory of regional and national qualifications frameworks 2017: volume I.*

EU Commission. (2013). *2013/37 sayılı EU Direktifi.* Brüksel: EU Commission. *URL:* https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0037&from=EN, Son Erişim Tarihi: 21.05.2023

European Commission. (2017). *AYÇ Tavsiye Kararı 2017 yılı revizesi.* Avrupa Komisyonu: *URL:*https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9620-2017-INIT/en/pdf, Son Erişim Tarihi: 17.05.2023

European Commission. (2017). *Council Recommendation on the European Qualifications Framework for lifelong learning and repealing 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework.* Brüksel: Eu Commission.

European Commission. (2018). *European qualification Fraemwork 10 th Annual.* Eu Commission.

European Commission . (2011). *Using Learning Outcomes – European Qualifications Framework* Brüksel: Eu Commission.

European Commission. (2008). *The European qualifications framework for lifelong learning (EQF). URL:*https://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/brochure_eqf_en.pdf, Son Erişim Tarihi: 24.05.2023

European Commission. (2013). *Referencing National Qualifications Levels to the EQF.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission. (2015). *Including Qualifications In The Learning Opportunities And Qualifications In Europe Portal.*

European Commission. (2017). Council Recommendation of 22 May 2017 on the European Qualifications Framework for lifelong learning and repealing the Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the EQF: *URL:*https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Tyc_bilgi_merkezi/mevzuat_duzenlemeleri/AYC_Tavsiye_Kar ari_2017_TR_Resmi_Gazete070819.pdf, Son Erişim Tarihi: 18.03.2023

European Commission. (2017). *AYÇ Tavsiye Kararı EK - 4.* EU Publications.

European Commission. (2018). *European Qualifications Framework: A Reference Guide.* EU Publications.

European Commission. (2020). *Publishing of Qualification and Learning Opportunity Data.*

European Commission and Cedefop. (2020) *Background note on the PLA on Databases of qualifications*. Budapest.

European Union. (2019). *ESCO Handbook.* Luxemburg:Eu Publications Office.

Gall, M. D., Borg, W. R., & Gall, J. P. (1996). *Education research, an introduction.* Newyork: Longman.

Gomes, J., & Carvalho, J. (2019). Skills Mismatches and Regional Competency Frameworks. *International Journal of Lifelong Education*.

Guerra-López, I., & Hutchinson, A. (2013). *Measurable and Continuous Performance Improvement: The Development of a Performance Measurement, Management, and Improvement System.* Performance Improvement Quarterly.

Güzeldereli, E. A., Kose, U., & Tüfekci, A. (2017). *Human Performance Technology and the Effects on Web-Based Instruction Performance Efficiency*. Handbook of Research on Instructional Systems and Educational Technology, Hershey: IGI Global, 89-103

Hamalabbi, M. (2018). *Registration and Databases of Quaslifications in NQF*. Afrika.

Hancock, R.D. & Algozzine, B. (2006). *Doing case study research*. New York: Teachers College Press.

Hilary, S., & Steve, M. (2004). *International Comparisons of Qualifications, Skills Audit Update.*

İslamoğlu, A. H., & Alnıaçık, Ü. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri.* İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Kaplan, R., & Norton, D. (2001). *The Strategy- Focused Organizations, Boston:*. Boston: Harward Business School Press.

Karip, E., & Köksal, K. (1996). Etkili Eğitim Sistemlerinin Geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 244-257.

Krauss, S. M. (2017). How Competency Based Education May Help Reduce Our Nation's Toughest Toughest.

Latvian Academic Information Centre. (2022). *Comparing qualifications for reliable recognition II.* Riga: QUATREC-2.

Maclean, R., & Wilson, D. (2009). *International Handbook of Education for the Changing World of Work.* 91-94

Matsuzuka, Y. (2020, Mart). Validity of Outcome-oriented, Competency-based Education in the Age of Global Student Mobility. *Higher Education Forum*. 45-48

Mayring, P. (2011). *Nitel Sosyal Araştırmaya Giriş Nitel Düşünce İçin Bir Rehber.* Ankara.71-82

Mernagh, E., Mik, Coles, e., Ulicna, D., & Agnieszka Makulec, A. D. (2011). *Study on the (potential) role of qualifications frameworks in supporting mobility of workers and learners.* Brussels: GHK Brussels.

Mesleki Yeterlilik Kurumu. (2023, Mayıs 14). *TYÇ Terimler Sözlüğü.* TYÇ İnternet Sitesi: *URL:* https://www.tyc.gov.tr/indir/tyc-terimler-sozlugu-i1.html, Son Erişim Tarihi: 07.05.2023

OECD. (1993). *Education at a Glance: OECD Indicators*. Paris: OECD Publications 54

OECD. (2004). *The Role of National Qualifications Systems in Promoting Lifelong Learning,*. Paris: OECD Publications

OECD. (2005). *The development and use of 'Qualification Frameworks' as a means of reforming and managing qualifications systems* . Paris: OECD Publications 21-30

OECD. (2017). *Skills for a high-performing civil service.* Paris: OECD Publications.

OECD. *Getting Skills Right Engaging low-skilled adults in learning.URL:*https://www.oecd.org/employment/emp/engaging-low-skilled-adults-2019.pdf, Son Erişim Tarihi: 07.05.2023

OECD. (2022). *Education at a Glance 2022: OECD Indicators.* Paris: OECD Publishing.18-28

OECD. (2023). Building the future of education.Paris: Secretary-General of the OECD 7-10

Öğüt, A. (2003). *Bilgi Çağında Yönetim.* Ankara: Nobel Yayıncılık. 64

Özden, Y. (2002). *Eğitimde Dönüşüm: Eğitimde Yeni Değerler* . Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Patton, M. (1990). Qualitative evaluation and research methods (2nd ed.). *Research in Nursing & Health*, 73-74.

Pershing, James A. (2006). *Human performance technology fundamentals. Handbook of human performance technology (Third edition).* San Francisco: Pfeiffer.

QQI. *National Framework of Qualifications QQI. URL:*https://www.qqi.ie/sites/default/files/2022-01/nfq-fan-poster.pdf, Son Erişim Tarihi: 07.05.2023

Quality Council for Trades and Occupations. (2016). *Policy for the implementation of Recognition.*

Ramina, B., Kinta, G., Lacis, M., Harutyunyan, G., Tonev, K., Vaht, G., Walden, J. (2021). *Comparing Qualifications For Reliable Recognition.* Riga: Academic Information Centre.

Ramos, G., & Schleicher, A. (2017). *Preparing Our Youth For An Inclusive And Sustainable World.* Paris: OECD.

Rosas, G. (2006). *Glossary of Key Terms on Learning and Training for Work* . ILO.

Salanda, J. (2011). *Fundamentals of Qualitative Research: Understanding Qualitative Research.* Newyork: Oxford University Press.

Seidman, I. E. (1991). *Interviewing as qualitative research: A guide for researchers in education and the social sciences.* Teachers College Press.

Sin, C. (2014) Lost in translation: the meaning of learning outcomes across national and institutional policy contexts, . *Studies in Higher Education,* 1823-1837.

Singh, M., & Duvekot, R. (2013). *Linking Recognition Practices And National Qualifications Frameworks.* Hamburg: UNESCO Institute for Lifelong Learning.

Soler, M. C., & Gottfredson, L. S. (2018). Regional Competency Frameworks: A Pathway to Economic Mobility. *International Journal of Work-Integrated Learning*.

Souto-Otero, M. (2012). The Multiple Meanings and Uses of Learning Outcomes: A Conceptual Analysis. *European Educational Research Journal* .

Toprak, M., Kolat, D., & Şengül, M. (2018). ISCED Eğitim ve Öğretim Alanları 2013 (ISCED-F 2013) Kılavuzu. *Yükseköğretim Dergisi*. 8 (1) 113-123.

Tuck, R. (2007). *An Introductory Guide to National Qualifications Frameworks* . Geneva:ILO

Tuck, R., & Wynne, B. (2014). National qualification frameworks: An overview. *Journal of Education and Work*, 243-266.

Tüfekci, A., Köse, U., & Yuksel, H. (2019). İnsan Performans Teknolojisi Modeliyle Örgüt Performansının Artırılmasındaki Süreçler. Ankara.

Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel BirAraştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*.24(24) 543-559

UNESCO. (2015). *Level-setting and recognition of learning outcomes* . Paris:UNESCO Publications.44

UNESCO. (2015). *UNESCO guidelines for the recognition, validation and accreditation of the outcomes of non-formal and informal learning.* Hamburg: UNESCO Institute for Lifelong Learning.

UNESCO. (2017). *National Qualifications Frameworks: A Thematic Review.*

UNESCO International Bureau of Education. (1984). *Terminology of technical and vocational education.*UNESCO. 78

UNESCO UIS. (2014). *ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013).* Montreal: UNESCO Institute for Statistics.1-8

Vocational Qualifications Authority. (2017). *Turkish Referencing Report. URL:*https://www.myk.gov.tr/images/articles/TYC/Tyc_bilgi_merkezi/Tanitim_materyalleri/TRR.pdf, Son Erişim Tarihi: 17.01.2023

White, M. D., & Marsh, E. E. (2006). *Content Analysis: A Flexible Methodology*. Library Trends.78

Yazıcı, E. (2020). *Ulusal Yeterlilik Çerçeveleri Bağlamında Doğrulama Uygulamalarının İncelenmesi.* Ankara: Mesleki Yeterlilik Kurumu.

Yazıcı, E., & Tüfekci, A. (2022). National Qualifications Frameworks and Qualification Databases: Turkish Example. *International Conference on Informatics and Computer Science (ICI-CS2022).* Ankara: Gazi Üniversitesi. 60-65

Young, & Allais. (2009). *Learning from the first qualifications frameworks.* 48-52

Young, M. (2003). National Qualifications Frameworks as a Global Phenomenon: A comparative perspective, *Journal of Education and Work*, 16:3, 223-237

Young, M., & Allais, S. (2011). *The shift to outcome based frameworks.s.54-56* .

EKLER

EK-1 AYÇ Tavsiye Kararı ve Ekleri

15.6.2017 TR Avrupa Birliği Resmî Gazetesi C 189/1

TAVSİYE KARARLARI

KONSEY

Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilik Çerçevesi ve

Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilik Çerçevesi'nin oluşturulması hakkında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'nin 23 Nisan 2008 tarihli Tavsiye Kararı'nın ilgası hakkında

22 Mayıs 2017 tarihli

KONSEY TAVSİYE KARARI

(2017/C 189/03)

AVRUPA BİRLİĞİ KONSEYİ,

Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkındaki Antlaşma'yı ve bu Antlaşma'nın özellikle 165. ve 166. maddelerini göz önünde bulundurarak,

Avrupa Komisyonu'nun önerisini göz önünde bulundurarak,

Aşağıdaki gerekçelerle:

(1) Yeterlilikler, birçok amaca hizmet etmektedir. İşverenlere, yeterliliğe sahip kişinin ilkesel olarak ne bildiğini ve neler yapabildiğini ("öğrenme kazanımları") göstermektedir. Belirli düzenlenmiş mesleklere erişim için bir ön-koşul olabilirler. Bireyin edindiği öğrenmenin seviyesi ve içeriğini belirlemede eğitim ve öğretim kurumlarına ve sağlayıcılara yardımcı olurlar. Aynı zamanda bireyin kişisel başarısını ifade etmesi açısından da önemlidirler. Dolayısıyla, yeterlilikler, istihdamın artırılması, hareketliliğin kolaylaştırılması ve ileri eğitime erişim sağlanmasında önemli bir rol oynar.

(2) Yeterlilikler, yetkili bir kurumun değerlendirme ve doğrulama sürecinin resmi sonucudur ve genellikle belge veya diploma gibi dokümanlar şeklindedir. Bireyin belirli ölçütlere göre öğrenme kazanımlarını başardığını belirler. Bu öğrenme kazanımları, ulusal ya da uluslararası bağlamda örgün, yaygın ya da serbest ortamlardaki çeşitli yollarla başarılabilir. Öğrenme kazanımlarına dair bilgiler kolay erişilebilir ve şeffaf olmalıdır.

(3) Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi'nin 23 Nisan 2008 tarihli Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilik Çerçevesinin Oluşturulması hakkında Tavsiye Kararı[1], artan uzmanlık düzeylerine sahip öğrenme kazanımlarıyla ifade edilen sekiz yeterlilik seviyesinden oluşan ortak bir referans çerçevesi yaratmıştır. Bu çerçeve, farklı yeterlilik sistemleri ve seviyeleri arasında bir tercüme aracı işlevi görmektedir. Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilik Çerçevesi'nin (AYÇ) amacı, bireylerin sahip olduğu yeterliliklerinin şeffaflığını, karşılaştırılabilirliğini ve taşınabilirliğini artırmaktır.

(4) Tavsiye Kararının daha geniş çaplı hedefleri ise; eğitim ve öğretim sistemlerinin modernleştirilmesine katkı sağlamak, çalışanlar ve öğrenenlerin istihdamını, hareketliliğini ve sosyal uyumunu artırmaktır. Tavsiye Kararı ayrıca örgün, yaygın ve serbest öğrenmeyi birbiriyle daha iyi ilişkilendirme ve farklı ortamlarda elde edilen öğrenme kazanımlarının doğrulanmasını desteklemeyi hedeflemektedir.

[1] Resmi Gazete C 111, 6.5.2008, sf.1.

(5) Üye Ülkeler, öğrenme kazanımları temelinde ulusal yeterlilik çerçeveleri geliştirdiler veya geliştiriyor ve bunları bir "referanslama" süreci üzerinden AYÇ ile ilişkilendiriyor. AYÇ seviyeleri ve seviye tanımlayıcıları, farklı ulusal sistemlerdeki yeterliliklerin daha iyi karşılaştırılmasına ve daha şeffaf olmasına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, eğitim ve öğretimde öğrenme kazanımları yaklaşımının kullanılmasına yönelik genel eğilime de katkı sağlamaktadır. AYÇ ile referanslama, ulusal yeterlilik çerçeveleri veya bunların bulunmadığı durumda ulusal yeterlilik sistemleri (bundan sonra "ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemleri" olarak anılacak) üzerinden yapılmalıdır.

(6) Yeterlilikler, geçerli bir AYÇ seviyesine dair referans ve başarılan öğrenme kazanımlarının tanımını içeren belgeler şeklinde sunulduklarında daha şeffaf ve karşılaştırılabilir hale gelmektedir.

(7) Geniş çaplı paydaşların yoğun bir destek sağlanması için Birlik düzeyinde ve ulusal düzeyde AYÇ'nin uygulanmasına dâhil olması gerekmektedir. Kilit paydaşlar, tüm öğrenenler, eğitim ve öğretim sağlayıcıları, yeterlilik sağlayan kurumlar, kalite güvence kuruluşları, işverenler, işçi sendikaları, sanayi, ticaret, esnaf ve sanatkâr odaları, akademik ve profesyonel yeterliliklerin tanınmasında görevli kurumlar, istihdam hizmetleri ve göçmenlerin uyumundan sorumlu ajanslardır.

(8) Komisyon, 19 Aralık 2013 tarihinde Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi'ne sunduğu AYÇ'nin değerlendirilmesine dair raporunda, ulusal yeterlilik çerçevelerinin geliştirilmesi, öğrenme kazanımı yaklaşımının uygulanması ve bilgi, beceri ve yetkinliklerin tanınması ve şeffaflığının artırılması için AYÇ'nin bir referans noktası olarak geniş kabul gördüğü sonucuna ulaşmıştır. Avrupa Birliği'nin, öğrenenler ve çalışanların beceri ve yetkinliklerini -nerede elde etmiş olurlarsa olsunlar- daha görünür kılmalarına imkân vermek zorunda olduğu vurgulanmıştır.

(9) Bu raporda Komisyon, AYÇ Danışma Grubu'nun ulusal referanslama süreçlerine yönelik etkin bir yönlendirme sağladığı ve katılımcı ülkeler arasında güven ve anlayış tesis ettiği sonucuna da varmıştır. Ayrıca, AYÇ Ulusal Koordinasyon Noktalarının etkinliğinin büyük ölçüde referanslama sürecinin ulusal yönetimiyle ne kadar yakın ilişkili olduklarına bağlı olduğu sonucuna da ulaşılmıştır.

(10) Bu grubun pozitif değerlendirmesi ışığında, AYÇ Danışma Grubu'nun devamlılığı, bu Tavsiye Kararı'nın tutarlı, uyumlu, şeffaf ve eşgüdümlü bir şekilde uygulanması için hayati önem taşımaktadır.

(11) Beceri ve yeterliliklerin şeffaflığı ve tanınırlığı, eğitim ve öğretim alanında Avrupa işbirliğine yönelik stratejik çerçevenin uygulanmasına dair 2015 tarihli Konsey ve Komisyon Ortak Raporu (ET 2020) kapsamındaki yeni önceliklerden biridir. Bu Rapor, AYÇ'nin yeterlilikleri daha şeffaf ve karşılaştırılabilir kılmak için daha da geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yeni ulaşan göçmenler konusunda, mevcut şeffaflık araçlarının yabancı yeterliliklerin Birlik ülkelerinde ve Birlik yeterliliklerinin yabancı ülkelerde daha iyi anlaşılmasına yardımcı olabileceği vurgulanmaktadır.

(12) AYÇ ve ona referanslanmış ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemleri, yeterliliklerin karşılaştırılabilirliği, anlaşılırlığı ve güvenilirliğine sağladıkları katkı sayesinde mevcut tanıma uygulamalarını destekleyebilir. Böylece, öğrenme ve çalışma amacıyla yürütülen tanıma süreçleri daha kolay hale getirebilir. AYÇ gibi kapsayıcı yeterlilik çerçeveleri, Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterliliklerinin Tanınması Sözleşmesi'nde kabul edildiği ve Yabancı Yeterliliklerin Tanınmasında Yeterlilik Çerçevelerinin Kullanımına Dair Tavsiye Kararı'nda belirtildiği üzere, tanıma uygulamalarına yönelik bilgi araçları olarak işlev görebilir.

(13) Ulusal yeterlilik çerçeveleri ve sistemleri zaman içerisinde değişir, dolayısıyla AYÇ'ye yapılan referanslamalar da gerektiğinde gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir.

(14) AYÇ'ye atıfta bulunan sistemler veya ulusal yeterlilik çerçevelerinin parçası olan yeterliliklerin (bundan sonra "bir AYÇ seviyesine sahip yeterlilikler" olarak anılacak) seviyesi ve kalitesine duyulan güven, sektörler ve coğrafi sınırlar içinde ve bu sınırlar arasındaki öğrenen ve işçi hareketliliğini desteklemek için asli önemdedir. Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi'nin Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi oluşturulması hakkındaki 23 Nisan 2008 tarihli Tavsiye Kararı, yükseköğretim ve

mesleki eğitim ve öğretimde kalite güvencesine dair ortak ilkeleri içermiştir. Yerindelik ilkesine uygun olarak, ulusal yeterliliklere uygulanan kalite güvence düzenlemeleri için Üye Ülkelerin sorumluluğuna itibar edilmiştir. Avrupa Yükseköğretim Alanı Kalite Güvence İlke ve Yönergeleri ve Mesleki Eğitim ve Öğretimde Avrupa Kalite Güvence Referans Çerçevesi, bu tür ortak ilkelere dayanak teşkil etmektedir.

(15) Yükseköğretim alanı dışındaki yeterlilikler için kalite güvence sistemlerini gözden geçiren kurumlara yönelik bir kayıt sistemi geliştirme olasılığı da araştırılabilir.

(16) Kredi sistemleri, esnek öğrenme yollarını kolaylaştırmak suretiyle ve farklı tür ve seviyedeki eğitim ve öğretim ile ulusal sınırlar ötesinde taşımayı; öğrenenlerin çevrimiçi, yaygın ve serbest öğrenme dâhil çeşitli öğrenme ortamlarında edindiği farklı öğrenme kazanımlarının biriktirilmesi ve taşınmasını sağlayarak bireylere öğrenmede ilerleme konusunda yardımcı olabilir. Öğrenme kazanımları yaklaşımı, ayrıca yeterliliklerin tamamının veya parçalarının tasarımını, sunumunu ve ölçülmesini kolaylaştırmaktadır.

(17) Gerek ulusal gerekse Avrupa düzeyindeki kredi sistemleri, yükseköğretim veya mesleki eğitim ve öğretim gibi kurumsal bağlamlarda faaliyet göstermektedir. Avrupa düzeyinde, Avrupa Kredi Transferi ve Biriktirme Sistemi, Avrupa Yükseköğretim Alanındaki yükseköğretim için geliştirilmiştir. Mesleki eğitim ve öğretim için ise, Mesleki Eğitim ve Öğretim için Avrupa Kredi Sistemi, Mesleki Eğitim ve Öğretimde Avrupa Kredi Transfer Sistemi kurulmasına dair Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi'nin 18 Haziran 2009 tarihli Tavsiye Kararı (ECVET)[2] ile uyumlu olarak geliştirilmektedir. Ulusal yeterlilik çerçeveleri ve kredi sistemleri arasındaki bağlantılar, mümkünse teşvik edilebilir.

(18) Her ne kadar, yasal göç ve ilticaya yönelik Birlik müktesebatı, AB vatandaşlarının ve Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi'nin 2011/95/AB Yönergesi kapsamına girdiği sürece uluslararası korumadan yararlananların yeterliliklerin tanınması ve hatta kolaylaştırma tedbirleri açısından yurttaşlarla eşit muamele görmesi için zemin sağlasa[3] da, yükseköğretim mezunu üçüncü ülke yurttaşları arasında gereğinden fazla nitelikli olma ve yetersiz istihdam açısından yüksek oranlar devam etmektedir. Yeterliliklerin şeffaflığı konusunda Birlik ve üçüncü ülkeler arasındaki işbirliği, göçmenlerin Birliğin işgücü piyasalarına uyumunu güçlendirebilir. Birliğe ve Birlik'ten dışarıya doğru büyüyen göç akınları dikkate alındığında, Birlik dışında kazanılmış yeterliliklerin daha iyi anlaşılması ve daha adil bir şekilde tanınması gerekmektedir.

(19) AYÇ'nin başlıca özellikleri olan öğrenme kazanımları yaklaşımı, seviye tanımlayıcılarının oluşturulması ve AYÇ Danışma Grubu'nun geliştirdiği şekliyle referanslama ölçütlerinin kabul edilmesi, dünya çapında ulusal ve bölgesel yeterlilik çerçevelerinin geliştirilmesi için bir ilham kaynağı olmuştur. Giderek artan sayıda üçüncü taraf ülke ve bölge, yeterlilik çerçeveleri ve AYÇ arasında daha yakın bağlar kurmaya çabalamaktadır.

(20) Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi'nin 2005/36/AT sayılı Direktifi[4], düzenlenmiş mesleklere yönelik ortak eğitim çerçevelerinin, ortak bir bilgi, beceri ve yetkinlikler seti olarak yetki devrine dayanan Komisyon yasası aracılığıyla oluşturulmasını öngörmektedir. Ortak eğitim çerçeveleri, AYÇ seviyelerine dayalı olmalıdır. Yeterliliklerde AYÇ seviyelerine atıf yapılması, 2005/36/AT Direktifine uygun olarak mesleki yeterliliklerin tanındığı işgücü piyasalarına erişimi etkilemeyecektir.

(21) Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi, yükseköğretimin kısa (birinci düzeyle bağlantılı veya onun içine dâhil olabilir), birinci, ikinci ve üçüncü düzeyleri için tanımlayıcılar öngörmektedir. Her bir düzey tanımlayıcısı, düzeyin sonunda belgelendirilen yeterlilikle bağlantılı kazanımlar ve beceriler hakkında bir açıklama sunmaktadır. AYÇ, Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi ve onun

[2] Resmi Gazete C 155, 8.7.2009, sf. 11.

[3] Uluslararası korumanın faydalanıcıları olarak üçüncü ülke yurttaşları veya vatansız kişilerin yeterlilikleri için, mülteciler veya ikincil korumaya uygun kişilere yeknesak statü için ve sağlanan korumanın içeriği için ölçütler hakkında 13 Aralık 2011 tarihli ve 2011/95/AB sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi Direktifi (Resmi Gazete L 337, 20.12.2011, sf. 9).

[4] Mesleki Yeterliliklerin Tanınması Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyinin 7 Eylül 2005 tarihli ve 2005/36/AT sayılı Direktifi (Resmi Gazete, L 255, 30.9.2005, sf. 22).

düzey tanımlayıcılarıyla uyumludur. Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi'nin kısa (birinci düzeyle bağlantılı veya onun içine dâhil olabilir), birinci, ikinci ve üçüncü düzeyleri, sırasıyla AYÇ'nin 5-8. seviyelerine karşılık gelmektedir.

(22) Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi'nin 2004/2241/AT sayılı Kararı[5], beceri, yetkinlik ve yeterliliklerini daha iyi sunmalarında bireylere yardımcı olmaktadır.

(23) Komisyon tarafından Avrupa Beceriler, Yetkinlikler, Yeterlilikler ve Meslekler Sınıflandırması (ESCO), geliştirilmektedir. Gönüllü bir temelde kullanılan bu sınıflandırma, eğitim ve istihdam arasında daha iyi bağ kurulmasını destekleyebilir. Üye Ülkeler tarafından AYÇ bağlamında geliştirilen veriler, bu sınıflandırma için bir girdi işlevi görebilir.

(24) Ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerinin AYÇ ile referanslanması süreçleri ve AYÇ seviyesine sahip yeterlilikler hakkındaki bilgiler, halkın erişimine açık olmalıdır. Ortak veri yapıları ve formatların kullanımı, bu amaca ulaşılmasına yardımcı olacaktır. Aynı zamanda, yeterliliklere dair yayımlanmış bilgilerin anlaşılması ve kullanımını da kolaylaştıracaktır.

(25) AYÇ'nin ve ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerinin uygulanması ile kalite güvencesi, kredi biriktirme ve transferi için geliştirilen araçlar ile beceri, yetkinlik ve yeterliliklerin şeffaflığı ve tanınmasına dair Avrupa Yükseköğretim Alanı bağlamında geliştirilmiş araçlar arasında ulusal ve Birlik düzeyinde tutarlılık, tamamlayıcılık ve sinerji bulunması gerekmektedir.

(26) AYÇ'nin geliştirilmesi, ET 2020 stratejik çerçevesi ve gelecek Avrupa ET stratejik çerçeveleri altında gelişen eğitim ve öğretimde Avrupa çapındaki mevcut işbirliğiyle tamamen tutarlı olmalıdır.

(27) Bu Tavsiye Kararı, ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerinin yerini almamakta veya onları tanımlamamaktadır. AYÇ, özgün yeterlilikleri veya bir bireyin niteliklerini tanımlamamaktadır. Özgün yeterlilikler uygun AYÇ seviyesine ilgili ulusal yeterlilik sistemleri aracılığıyla referanslanmalıdır.

(28) Bu Tavsiye Kararı, AYÇ'yi farklı yeterlilik çerçeveleri veya sistemleri ve onların seviyeleri arasında bir tercüme aracı işlevi gören ve öğrenme kazanımlarıyla tanımlanmış sekiz seviyeli ortak bir referans çerçevesi olarak güçlendirmektedir.

(29) Bu Tavsiye Kararı, bireylerin yeterliliklerinin şeffaflığı, karşılaştırılabilirliği ve hareketliliğini artırmak amacıyla aralarında daha fazla işbirliği sağlamak yoluyla Üye Ülkelerin faaliyetlerini destekleyip takviye ederken, bağlayıcı olmayan doğası gereği, yerindelik ve orantılılık ilkelerine riayet etmektedir. Bu Karar, ulusal hukuk ve uygulamalarla uyumlu olarak uygulanmalıdır.

ÜYE ÜLKELERE, ULUSAL KOŞULLARLA UYUMLU OLARAK, AŞAĞIDAKİLER TAVSİYE EDİLMEKTEDİR:

1. Ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerini referanslamak ve ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerinin parçası olan Birlik'teki tüm yeterlilik türleri ve seviyelerini karşılaştırmak için, özellikle yeterlilik seviyelerini EK-2'de belirtilen AYÇ seviyelerine referanslayarak ve EK-3'te belirtilen ölçütleri uygulayarak AYÇ'yi kullanın.

2. Ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerine ait seviyelerin EK-2'de belirtilen AYÇ seviyelerine referanslanmasını ve EK-3'de belirtilen ölçütlerin ulusal şartlara uygun olarak kullanılmasını, gerekli olduğunda, gözden geçirin ve güncelleyin.

3. Bir AYÇ seviyesine sahip olan yeterliliklerin EK-IV'te belirtilen kalite güvencesi için ortak ilkelerle uyumunu, ulusal yeterliliklere uygulanan ulusal kalite güvence ilkelerine halel gelmeksizin, temin edin.

[5] Yeterlilikler ve Yetkinliklerin Şeffaflığına Dair Tek Bir Topluluk Çerçevesi (Europass) Hakkında Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyinin 15 Aralık 2004 tarihli ve 2241/2004/AT sayılı Kararı (Resmi Gazete, L 390, 31.12.2004, sf. 6).

4. Kredi sistemleri ile ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemleri arasındaki bağları, mümkünse, EK-5'teki kredi sistemlerine dair ortak ilkeleri dikkate alarak (i) kredi sistemlerinin kullanımı ve (ii) onların ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemleriyle bağlantısına dair ulusal kararlara halel getirmeksizin teşvik edin. Bu ortak ilkeler, yeterliliklerin otomatik olarak tanınmasına imkân vermeyecektir.

5. Yetkili kurumlar tarafından düzenlenen tüm yeni yeterlilik belgelerinin (örneğin, sertifikalar, diplomalar, sertifika ekleri, diploma ekleri) ve/veya yeterlilik kayıt sistemlerinin, mümkünse, ilgili AYÇ seviyesine açık bir referans taşımasını sağlayacak önlemler alın.

6. Referanslama süreci sonuçlarının ulusal ve AB düzeyinde kamunun erişimine açık olması ve mümkünse yeterlilikler ve öğrenme kazanımlarına dair bilgilerin EK-6'ya uygun olarak veri alanlarını kullanarak erişilebilir ve yayımlanmış olmasını sağlayın.

7. Yeterliliklerin karşılaştırılması ve öğrenme kazanımlarının şeffaflığını desteklemek amacıyla AYÇ'nin sosyal ortaklar, kamu istihdam hizmetleri, eğitim sağlayıcılar, kalite güvence kuruluşları ve kamu kurumları tarafından kullanımını teşvik edin.

8. AYÇ Ulusal Koordinasyon Noktaları (AYÇ UKN) tarafından uygulanan görevlerin devamlılığını ve koordinasyonunu temin edin. AYÇ UKN'nin başlıca görevleri; ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerinin AYÇ'ye referanslanmasında ulusal kurumların desteklenmesi ve AYÇ'nin bireyler ile kurumlara yakınlaştırılmasıdır.

KOMİSYONA, ÜYE ÜLKELER VE AYÇ DANIŞMA GRUBU'NDAKİ PAYDAŞLARLA İŞBİRLİĞİ İÇERİSİNDE, AŞAĞIDAKİLER TAVSİYE EDİLMEKTEDİR:

9. Ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerindeki yeterliliklerin seviyelendirilmesinde kullanılan yöntemlerin tartışılması ve karşılaştırılması suretiyle AYÇ'nin daha fazla uygulanması için üye ülkeler arasındaki tutarlılığı, ulusal koşullara uygun olarak, destekleyin.

10. Yeterliliklerin anlaşılması, karşılaştırılması ve şeffaflığın artırılması için öğrenme kazanımlarının tanımlanması, kullanımı ve uygulanmasında kullanılan yöntemlerin geliştirilmesini, ulusal koşullara uygun olarak, destekleyin.

11. Uluslararası yeterliliklerin ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemleri aracılığıyla seviyelendirilmesine dair gönüllü usullerin oluşturulmasını ve bu usullerde tutarlılık sağlamak için üye ülkeler arasında bilgi paylaşımını ve istişareyi destekleyin.

12. AYÇ'nin tebliğ edilmesinde -özellikle yeni düzenlenen sertifikalar, diplomalar ve ekler ve/veya yeterlilik kayıt sistemlerinde, sertifika ve diplomalara dair ulusal sistemler ve yönetmeliklerle uyumlu olarak, AYÇ seviyelerinin nasıl sunulacağı konusunda- rehberlik sağlayın.

13. Üçüncü ülkelerin ulusal ve bölgesel yeterlilik çerçevelerinin AYÇ ile karşılaştırılmasını sağlayacak ölçüt ve usullerin, uluslararası anlaşmalara uygun olarak, geliştirilmesi ve uygulanmasına dair imkânları araştırın.

14. Üye ülkeler arasında akran öğrenmeler ve iyi uygulama aktarımı oluşturun ve mümkünse, Üye Ülkelerin talebi üzerine akran danışmanlığını kolaylaştırın.

KOMİSYONA, AŞAĞIDAKİLER TAVSİYE EDİLMEKTEDİR:

15. Birliğin uygun programları tarafından fonlanan aktiviteler yoluyla Tavsiye Kararı'nın uygulanmasının desteklendiğini temin edin.

16. Üye Ülkelerin temsilcileri ve diğer katılımcı ülkeler, sosyal ortaklar ve mümkünse diğer paydaşlardan oluşan ve 2009 yılında kurulmuş olan AYÇ Danışma Grubu'nun sürdürülmesi ve tamamen desteklenmesi yoluyla AYÇ'nin uygulanmasında etkin bir yönetim temin edin. AYÇ Danışma Grubu, genel tutarlılığın

sağlanması ve ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerinin AYÇ'ye referanslanması sürecinde şeffaflığın ve güvenin sağlanmasından sorumludur.

17. Tavsiye Kararı'nın kabul edilmesinin ardından, mümkünse, ilgili eğitim, öğretim ve istihdam politikası çerçeveleri dâhilinde kaydedilen ilerlemeye dair rapor verin.

18. Tavsiye Kararı gereğince alınan önlemleri, Üye Ülkelerle istişare içerisinde ve ilgili paydaşlara danışarak, ölçün ve değerlendirin; kazanılan deneyim ve geleceğe dönük etkilere dair ve gerekirse, Tavsiye Kararının olası gözden geçirme ve revizyonunu da kapsayacak şekilde 2022 yılı itibarıyla Konsey'e rapor verin.

Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyi'nin Hayat Boyu Öğrenme için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi Oluşturulması hakkındaki 23 Nisan 2008 tarihli Tavsiye Kararı ilga edilmiştir.

Brüksel, 22 Mayıs 2017

Konsey adına

Başkan

E. BARTOLO

Ek-1

Tanımlar

Tavsiye Kararı'nın amaçları doğrultusunda, aşağıdaki tanımlar kullanacaktır:

a) **'Yeterlilik'**; bireyin belirli ölçütlere göre öğrenme kazanımlarını başardığına yetkili kurum karar verdiği takdirde elde edilen, değerlendirme ve doğrulama sürecinin resmi sonucu anlamına gelmektedir.

b) **'Ulusal yeterlilik sistemi'**; öğrenmelerin tanınması ve eğitim ve öğretimi, işgücü piyasası ve sivil topluma bağlayan diğer mekanizmalarla ilgili üye ülke faaliyetlerinin tüm unsurları anlamına gelmektedir. Ulusal yeterlilik sistemi; kalite güvencesi, değerlendirme ve yeterliliklerin belgelendirilmesine ilişkin kurumsal düzenleme ve süreçlerin geliştirilmesi ve uygulanmasını içermektedir. Ulusal yeterlilik sistemi pek çok alt sistemden oluşabilir ve ulusal yeterlilik çerçevesi içerebilir.

c) **'Ulusal yeterlilik çerçevesi'**; yeterliliklerin başarılan öğrenmelerin belirlenmiş seviyelerine yönelik düzenlenmiş bir dizi ölçüte göre sınıflandırılması için kullanılan, ulusal yeterlilik alt sistemlerini bütünleştirme ve koordine etmeyi, işgücü piyasası ile sivil toplum nazarında yeterliliklerin şeffaflığını ve kalitesini, yeterliliklere erişimi ve yeterlilikler arası ilerlemeyi artırmayı hedefleyen araç anlamına gelmektedir.

d) **'Uluslararası yeterlilik''**; yasal olarak kurulmuş bir uluslararası kuruluş (birlik, örgüt, sektör veya şirket) tarafından veya uluslararası kuruluş adına bir ulusal kuruluş tarafından düzenlenen ve uluslararası kuruluş tarafından belirlenen ölçütlere göre değerlendirilen öğrenme kazanımlarını içeren yeterlilik anlamına gelmektedir.

e) **'Öğrenme kazanımları'**; öğrenme süreci sonrasında öğrenenin ne bildiği, anladığı ve yapabildiğine yönelik olarak bilgi, beceri, sorumluluk ve bağımsızlık açısından tanımlanan ifadeler anlamına gelmektedir.

f) **'Bilgi'**; bilginin öğrenme yoluyla özümsenmesinin sonucu anlamına gelmektedir. Bilgi, çalışma ya da öğrenim alanıyla ilgili olgu, ilke, kuram ve uygulamaların bütünüdür. AYÇ kapsamında bilgi, kuramsal ve/veya olgusal bilgi şeklinde tanımlanmaktadır.

g) 'Beceri'; bilgiyi uygulama ve görevlerin tamamlanması ile sorunların çözümü için yöntem bilgisinin nasıl kullanılacağını bilme yeteneği anlamına gelmektedir. AYÇ bağlamında beceri, bilişsel (mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünmeyi de içerir) ve uygulama becerileri (el becerisi ile yöntem, malzeme, araç ve gereçlerin kullanılmasını da içerir) olarak tanımlanmaktadır.

h) **'Sorumluluk ve bağımsızlık'**; öğrenenin bilgi ve becerilerini bağımsız şekilde ve sorumluluk alarak uygulama yeteneği anlamına gelmektedir.

i) **'Yetkinlik'**; bilgi, beceri ve kişisel, sosyal ve/veya yöntemsel yetenekleri çalışma ve öğrenim alanları ile mesleki ve kişisel gelişim sürecinde kullanmaya ilişkin kanıtlanmış yetenek anlamına gelmektedir.

j) **'Yaygın ve serbest öğrenmelerin doğrulanması'**; Bireyin yaygın ve serbest öğrenme ortamlarında edindiği öğrenme kazanımlarının uygun ölçütlere göre değerlendirildiğinin yetkili kurum tarafından onaylanması süreci anlamına gelmektedir. Dört farklı aşamadan oluşur: bireyin belirli deneyimlerini diyalog yoluyla **tanımlama**, bireyin deneyimlerini görünür kılmak için **dokümantasyon**, bu deneyimleri resmi olarak **değerlendirme**, bireyi bir yeterliliğin tamamı veya bir kısmına ulaştıracak şekilde değerlendirme sonuçlarını **belgelendirme**.

k) **'Öğrenme kazanımlarının resmi olarak tanınması'**; Başarılmış öğrenme kazanımlarına ileri öğrenimler veya istihdam amacıyla yetkili kurum tarafından resmi statü kazandırılması süreci anlamına gelmektedir. Süreç, (i) yeterlilik (sertifika, diploma, unvan) düzenleme, (ii) yaygın ve serbest öğrenmelerin doğrulanması, (iii) denklik, kredi veya muafiyet verilmesi yoluyla gerçekleşebilir.

l) **'Kredi'**; tutarlı öğrenme kazanımları setinden oluşan yeterlilik parçasının, kabul edilmiş ölçütlere göre yetkili kurum tarafından değerlendirildiği ve doğrulandığının teyidi anlamına gelmektedir. Kredi, bireyin tanımlı öğrenme kazanımlarını başarması halinde yetkili kurumlar tarafından düzenlenir; uygun değerlendirmelerle ispatlanır ve bireyin ilgili öğrenme kazanımlarını başarmak için genellikle ihtiyaç duyduğu tahmini iş yükünü gösteren nicel değerlerle (örn. krediler veya kredi değerleri) ifade edilir.

m) **'Kredi sistemleri'**; kredilerin tanınmasını kolaylaştırmak için kullanılan şeffaflık aracı anlamına gelmektedir. Bu sistemler, denklik, muafiyet, biriktirilen ve taşınan birimler/modüllerin yanı sıra, sağlayıcılar için ilerleme yollarını bireyselleştirme bağımsızlığı ve yaygın ve serbest öğrenmelerin doğrulanmasını da içerebilir.

n) **'Kredi transferi'**; bireyin bir öğrenme ortamında biriktirdiği kredilerin başka bir ortamda değerlendirilmesi ve tanınmasına imkân veren süreç anlamına gelmektedir.

Ek-2

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi (AYÇ) Seviye Tanımlayıcıları

8 seviyenin her biri, o seviyedeki ve herhangi bir yeterlilik sistemindeki yeterliliklerle ilgili öğrenme kazanımlarını ifade eden tanımlayıcılar setiyle tanımlanmaktadır.			
	Bilgi	**Beceri**	**Sorumluluk ve Bağımsızlık**
	AYÇ bağlamında bilgi, kuramsal ve olgusal bilgi olarak tanımlanmaktadır.	AYÇ bağlamında beceri, bilişsel (mantıksal, sezgisel ve yaratıcı düşünmeyi de içerir) ve uygulama becerileri (el becerisi ile yöntem, malzeme, araç ve gereçlerin kullanılmasını da içerir) olarak tanımlanmaktadır.	AYÇ bağlamında sorumluluk ve bağımsızlık, öğrenenin bilgi ve becerilerini bağımsız şekilde ve sorumluluk alarak uygulama yeteneği anlamına gelmektedir.
Seviye 1 Seviye 1 ile ilgili öğrenme kazanımları	Temel genel bilgi	Basit görevleri yerine getirmek için gerekli temel beceriler	Yapılandırılmış ortamlarda doğrudan gözetim altında çalışmak veya öğrenmek
Seviye 2 Seviye 2 ile ilgili öğrenme kazanımları	Çalışma veya öğrenme alanına ilişkin temel olgusal bilgi	Basit kuralları ve araçları kullanarak alışılagelmiş (rutin) sorunları çözmek ve görevleri yürütmek amacıyla uygun bilgiyi kullanmak için gerekli, temel bilişsel ve uygulama becerileri	Gözetim altında bir miktar bağımsız şekilde çalışmak veya öğrenmek
Seviye 3 Seviye 3 ile ilgili öğrenme kazanımları	Çalışma veya öğrenme alanındaki olgulara, ilkelere, süreçlere ve genel kavramlara ilişkin bilgi	Temel yöntem, araç, malzeme ve bilgiyi seçerek ve uygulayarak sorunları çözmek ve görevleri yürütmek için gerekli, bilişsel ve uygulamalı bir dizi beceri	Çalışma veya öğrenme alanındaki görevlerin yürütülmesi için sorumluluk almak. Sorunların çözümünde mevcut koşullara göre davranışlarını uyarlamak.
Seviye 4 Seviye 4 ile ilgili öğrenme kazanımları	Çalışma veya öğrenme alanının geniş kapsamlı bağlamlarına ait kuramsal ve olgusal bilgi	Çalışma veya öğrenme alanındaki özgün sorunlara çözüm üretmek için gerekli, bilişsel ve uygulamalı bir dizi beceri	Genellikle öngörülebilen ancak değişime açık çalışma veya öğrenme ortamlarına ait yönergeler kapsamında kendi kendini yönetmek. Çalışma veya öğrenme faaliyetlerini değerlendirmek ve geliştirmek için bir miktar sorumluluk alarak başkalarının yürüttüğü alışılagelmiş (rutin) işleri gözetlemek.

Seviye 5 (*) Seviye 5 ile ilgili öğrenme kazanımları	Çalışma veya öğrenme alanındaki kapsamlı olgusal ve kuramsal ihtisas bilgisi; söz konusu bilginin sınırları hakkında farkındalık	Soyut sorunlara yaratıcı çözümler geliştirmek için gerekli, geniş kapsamlı bilişsel ve uygulamalı bir dizi beceri	Öngörülemeyen değişimlerin olduğu çalışma veya öğrenme faaliyetlerine ilişkin ortamlarda yönetim ve gözetim sergilemek. Kendisinin ve başkalarının performansını gözden geçirmek ve geliştirmek.
Seviye 6(**) Seviye 6 ile ilgili öğrenme kazanımları	Çalışma veya öğrenme alanındaki kuram ve ilkeleri eleştirel bir yaklaşımla anlamayı içeren ileri düzeyde bilgi	Çalışma veya öğrenme ihtisas alanındaki karmaşık ve öngörülemeyen sorunları çözmek için gerekli, derin bilgi ve yenilik içeren ileri düzey beceriler	Öngörülemeyen çalışma veya öğrenme ortamlarında karar verme sorumluluğu alarak karmaşık teknik ve mesleki faaliyetleri veya projeleri yönetmek. Birey veya ekiplerin mesleki gelişimini yönetmek için sorumluluk almak.
Seviye 7 (***) Seviye 7 ile ilgili öğrenme kazanımları	Özgün düşünce ve/veya araştırmalara temel teşkil eden ve bir kısmı, çalışma veya öğrenme alanının en derininde olan yüksek ihtisas bilgisi. Alandaki ve farklı alanların ara yüzündeki bilgiye yönelik hususlarda eleştirel farkındalık.	Yeni bilgi ve prosedürler geliştirmek ve farklı alanlardaki bilgileri bütünleştirmek amacıyla yürütülen araştırma ve/veya yenilik faaliyetlerinde gerekli, sorun çözmeye yönelik ihtisas becerileri	Karmaşık, öngörülemeyen ve yeni stratejik yaklaşımlar gerektiren çalışma veya öğrenme ortamlarını yönetmek ve dönüştürmek. Ekiplerin mesleki bilgi ve uygulamalarına katkıda bulunmak için ve/veya stratejik performanslarını gözden geçirmek için sorumluluk almak.
Seviye 8 (****) Seviye 8 ile ilgili öğrenme kazanımları	Çalışma veya öğrenme alanının en derinindeki ve farklı alanların ara yüzündeki bilgi	Araştırma ve/veya yenilik faaliyetlerindeki kritik sorunları çözmek, mevcut bilgi ve mesleki uygulamaları genişletmek ve yeniden tanımlamak için gerekli, sentez ve değerlendirmeyi içeren, en ileri düzeydeki ihtisas beceri ve teknikleri	Üst düzeyde yetki, yenilik, bağımsızlık, bilimsel ve mesleki bütünlük sergilemek. Araştırma içeren çalışma veya öğrenme ortamlarının en derinindeki bağlamlarda yeni düşünce veya süreçlerin geliştirilmesine sürekli bağlılık göstermek.

Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesiyle Uyumluluk

Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi, Bologna Süreci kapsamında yükseköğretimden sorumlu bakanların katılımıyla Mayıs 2005'te Bergen'de düzenlenen toplantıda kabul edilmiş üç düzey için tanımlayıcıları sağlamaktadır. Her bir düzey tanımlayıcı, o düzeyin sonunu temsil eden yeterliliklerle ilişkilendirilmiş kazanımlara ve yeteneklere ilişkin özgün beklentilere dair genel ifadeleri sunmaktadır.

* Bologna Sürecinin parçası olarak Ortak Kalite Girişimi tarafından kısa düzey (birinci düzeyin içinde veya onunla bağlantılı olabilir) için geliştirilen tanımlayıcı, AYÇ 5. Seviyenin öğrenme kazanımlarına karşılık gelmektedir.

** Birinci düzey tanımlayıcı, AYÇ 6. Seviyenin öğrenme kazanımlarına karşılık gelmektedir.

*** İkinci düzey tanımlayıcı, AYÇ 7. Seviyenin öğrenme kazanımlarına karşılık gelmektedir.

**** Üçüncü düzey tanımlayıcı, AYÇ 8. Seviyenin öğrenme kazanımlarına karşılık gelmektedir.

EK-3

Ulusal Yeterlilik Çerçeveleri veya Sistemlerini Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'ne (AYÇ) Referanslamak için Ölçüt ve Prosedürler

1. Referanslama sürecinde yer alan ilgili tüm ulusal kuruluşların sorumlulukları ve/veya yasal yetkinlikleri, yetkili kurumlar tarafından açıkça belirlenmiş ve yayımlanmıştır.
2. Ulusal yeterlilik çerçevesi veya sistemindeki yeterlilik seviyeleri ile Avrupa Yeterlilik Çerçevesi'nin seviye tanımlayıcıları arasında açık ve kanıtlanabilir bir ilişki bulunmaktadır.
3. Ulusal yeterlilik çerçevesi veya sistemi ve içerdiği yeterlilikler, öğrenme kazanımları ilke ve hedefine dayalı; yaygın ve serbest öğrenmelerin doğrulanmasına ilişkin düzenlemeler ve mümkünse, kredi sistemleriyle bağlantılıdır.
4. Yeterliliklerin ulusal yeterlilik çerçevesine yerleştirilmesi veya ulusal yeterlilik sistemindeki konumlarının tanımlanmasıyla ilgili prosedürler şeffaftır.
5. Eğitim ve öğretim için ulusal kalite güvence sistem(ler)i ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemlerine atıfta bulunur ve bu Tavsiye Kararı'nın 4. ekinde belirtilen kalite güvence ilkeleriyle uyumludur.
6. Referanslama süreci, ilgili kalite güvence kuruluşlarının referanslama raporunun ilgili ulusal kalite güvence düzenlemeleri, hükümler ve uygulamalarla uyumluğuna ilişkin yazılı mutabakatını içermelidir.
7. Referanslama sürecine uluslararası uzmanlar dâhil olmalı ve referanslama raporları, referanslama sürecine dair iki farklı ülkeden en az iki uluslararası uzmanın yazılı görüşlerini içermelidir.
8. Yetkili ulusal kurum(lar), ulusal yeterlilik çerçevesinin veya sisteminin AYÇ ile referanslanmasını onaylamalıdır. Referanslamayı ve destekleyici kanıtları ortaya koyan ve her bir ölçütü ayrı ayrı irdeleyen kapsamlı bir rapor Ulusal Koordinasyon Noktası da dâhil yetkili ulusal kuruluşlar tarafından yayımlanmalıdır. Aynı rapor, öz-beyan ölçütlerine uygun olarak Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi'ne öz-beyan için kullanılabilir.
9. Referanslama veya referanslama raporunun güncellenmesini müteakip 6 ay içinde üye ülkeler ve diğer katılımcı ülkeler, referanslama raporunu yayımlamalı ve ilgili Avrupa portalındaki karşılaştırma işlevleri için gerekli bilgiyi sağlamalıdır.
10. Referanslama sürecinin ardından, ulusal yeterlilik çerçeveleri ve sistemlerinin parçası olan yeterliliklere ilişkin yetkili kurumlar tarafından düzenlenen tüm yeni belgeler (örn. sertifika, diploma ve Europass diploma ve sertifika ekleri) ve/veya yeterlilik kayıt sistemleri, ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemleri aracılığıyla uygun AYÇ seviyesine açık bir referans içermelidir.

EK-4

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'ne (AYÇ) Referanslanmış Ulusal Yeterlilik Çerçeveleri veya Sistemlerindeki Yeterlilikler için Kalite Güvence İlkeleri [6][7]

AYÇ seviyesine sahip tüm yeterliliklerin kalite ve seviyelerine güven duyulması için kalite güvencelerinin sağlanmış olması gerekmektedir.

Ulusal koşullara uygun olarak ve sektörel farklılıklar dikkate alınarak AYÇ seviyesine sahip yeterliliklerin kalite güvencesi:

1. Yeterliliklerin tasarımına ve öğrenme kazanımları yaklaşımının uygulanmasına değinmelidir.
2. Mutabık kalınmış ve şeffaf öğrenme kazanımlarına dayalı ölçütlere uygun geçerli ve güvenilir bir ölçme-değerlendirmeyi garanti etmeli ve belgelendirme sürecine değinmelidir.
3. Geri bildirim mekanizmaları ve sürekli iyileştirme prosedürlerini içermelidir.
4. Sürecin tüm aşamalarına ilgili tüm paydaşlar dâhil edilmelidir.
5. Öz değerlendirme ve dış değerlendirmeyi harmanlayan tutarlı değerlendirme yöntemlerini içermelidir.
6. AYÇ seviyesine sahip yeterlilikler düzenleyen kuruluşların alt sözleşmeli faaliyetleri de dâhil, iç yönetiminin ayrılmaz bir parçası olmalıdır.
7. Açık ve ölçülebilir hedefler, ölçütler ve yönergelere dayanmalıdır.
8. Uygun kaynaklarla desteklenmelidir.
9. Kalite güvencesini icra eden mevcut dış değerlendirme kurum veya kuruluşlarının düzenli olarak gözden geçirilmesini içermelidir.
10. Değerlendirme sonuçlarının elektronik erişilebilirliğini içermelidir.

[6] Bu ortak ilkeler, Avrupa Yükseköğretim Alanında Kalite Güvencesi için Avrupa İlke ve Yönergeleri (ESG) ve Mesleki Eğitimde Avrupa Kalite Güvencesi (EQAVET) ile tamamen uyumludur.
[7] Bu ilkeler, ulusal koşullara bağlı olarak, genel eğitimde uygulanmayabilir.

EK-5

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'ne (AYÇ) Referanslanmış Ulusal Yeterlilik Çerçeveleri veya Sistemlerine İlişkin Kredi Sistemleri için İlkeler[8]

AYÇ ve ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemleri, öğrenme kazanımı yaklaşımını kullanarak bireyleri (i) çeşitli eğitim ve öğretim seviyeleri arasındaki (ii) eğitim ve öğretim sektörleri içinde ve arasındaki (iii) eğitim-öğretim ve işgücü piyasası arasındaki ve (iv) ülke sınırları içinde ve yurtdışındaki hareketliliklerinde daha iyi desteklemelidir. Ulusal kararlara halel getirmeksizin (i) kredi sistemleri kullanılmalı ve (ii) ulusal yeterlilik çerçeveleri veya sistemleriyle, diğer kredi sistemleriyle ilişkilendirilmeli ve mümkünse, geçişleri desteklemek ve ilerlemeyi kolaylaştırmak için ulusal yeterlilik çerçeveleri ve sistemleriyle birlikte işlemelidir. Bu amaçla, ulusal yeterlilik çerçeveleri ve sistemleriyle ilişkili kredi sistemleri, mümkünse, şu ilkelere uymalıdır.

1. Kredi sistemleri, bireysel öğrenenlerin yararına esnek öğrenme yollarını desteklemelidir.
2. Öğrenme kazanımları yaklaşımı, yeterliliklerin (bileşenlerinin) transferini ve öğrenmedeki ilerlemeyi kolaylaştırmak için yeterlilikler tasarlanırken ve geliştirilirken sistematik bir biçimde kullanılmalıdır.
3. Kredi sistemleri, öğrenme kazanımlarının transferini ve öğrenenlerin kurumsal ve ulusal sınırlar arasında ilerlemesini kolaylaştırmalıdır.
4. Kredi sistemleri açık ve şeffaf kalite güvencesi ile desteklenmelidir.
5. Bir birey tarafından edinilen kredi, başarılan öğrenme kazanımlarını, krediyi düzenleyen yetkili kurumun adını ve mümkünse, ilgili kredi değerini içerecek biçimde belgelendirilmelidir.
6. Kredi biriktirme ve transfer sistemleri, önceki öğrenmelerin doğrulanması için düzenlemelerle sinerji içinde olmalı, transfer ve ilerlemeyi kolaylaştırmak ve teşvik etmek için birlikte çalışmalıdır.
7. Kredi sistemleri, Birlik düzeyinde ve uygun ulusal düzeylerde paydaşlarla işbirliği içinde oluşturulmalı ve geliştirilmelidir.

8 Bu ortak ilkeler, Avrupa Kredi Biriktirme ve Transfer Sistemi (ECTS) ve Mesleki Eğitimde Avrupa Kredi Transfer Sistemi (ECVET) ile tamamen uyumludur.

EK- 6

AYÇ Seviyesine Sahip Yeterliliklere İlişkin Bilgilerin Elektronik Ortamda Yayınlanması için Veri Alanı Unsurları

Veriler			Zorunlu/Seçmeli
Yeterliliğin Adı			Zorunlu
Alan*			Zorunlu
Ülke/Bölge (Kodu)			Zorunlu
AYÇ Seviyesi			Zorunlu
Yeterlilik Tanımı**	Seçenek (1)	Bilgi	Zorunlu
		Beceri	Zorunlu
		Sorumluluk ve Bağımsızlık	Zorunlu
	Seçenek (2)	Öğrenenin ne bilmesi anlaması ve/veya yapmasının beklendiğini açıklayan metin alanı	Zorunlu
Belgelendirme Kuruluşu veya Yetkili Kurum***			Zorunlu
Öğrenme Kazanımlarını Elde Etmek için Gerekli Kredi Değeri/Tahmini İş Yükü			Seçmeli
İç Kalite Güvence Süreçleri			Seçmeli
Dış Kalite Güvencesi/Düzenleyici Kurum			Seçmeli
Yeterlilik Hakkında Detaylı Bilgi			Seçmeli
Bilginin Kaynağı			Seçmeli
İlgili Ekler için Bağlantılar			Seçmeli
Yeterliliğe Erişim için URL			Seçmeli
Bilgi Dili (Kodu)			Seçmeli
Giriş Koşulları			Seçmeli
Geçerlilik Süresi (Varsa)			Seçmeli
Yeterliliği Edinme Yolları			Seçmeli
Meslekler ve Meslek Alanlarıyla İlişki			Seçmeli

*ISCED FoET 2013

**Bu tanımlar açık metinlerden oluşacak olup standart bir tanımlı terminoloji kullanma zorunluluğu ve Üye Devletlerin açıklamayı diğer AB dillerine tercüme etme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

***Belgelendirme kuruluşu ya da yetkili kurum hakkında gerekli minimum bilgi, kuruluşun veya varsa belgelendirme kuruluşu veya yetkili kurum gruplarının adını içermek ve bir URL veya iletişim bilgisiyle desteklenmek suretiyle yeterlilik hakkında bilginin bulunmasını kolaylaştırmalıdır.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR.